

Uchwała Nr LXXIV/542/2023
Rady Powiatu w Jaśle
z dnia 17 maja 2023 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2030.

Działając na podstawie art. 12 pkt 4 oraz pkt 9ca ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r, poz. 1526 ze zm.) w związku z art. 3 pkt 3 oraz art.4 ust.1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r, poz. 225 ze zm.) Rada Powiatu w Jaśle uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Strategię Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2030, która stanowi załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Jaśle.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Robert Snoch

B. C. 7

Załącznik do Uchwały Nr LXXIV/542/2023
Rady Powiatu w Jaśle z dnia 17 maja 2023 r.

**ZRÓWNOWAŻONA TRANSFORMACJA
W KIERUNKU ZIELONEGO ŁADU**

STRATEGIA ROZWOJU
PONADLOKALNEGO „DORZECZE WISŁOKI”
NA LATA 2022-2030

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	4
2. KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU „DORZECZA WISŁOKI”	5
3. WNIOSKI Z DIAGNOZY W SFERACH: SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ	9
4. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH	19
5. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	44
6. UWARUNKOWANIA DLA KSZTAŁTOWANIA REKOMENDACJI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WYNIKAJĄCE Z USTALEŃ DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH POZIOMU REGIONALNEGO, W TYM OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	48
7. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ	56
8. MODEL STRUKTURY FUNKcjONALNO-PRZESTRZENNEJ „DORZECZA WISŁOKI”	59
9. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	85
10. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.	91
11. PODSUMOWANIE PROCEDUR KONSULTACJI, OPINIOWANIA I WŁĄCZENIA PARTNERÓW W PROCES TWORZENIA STRATEGII	102
12. PODSUMOWANIE PROCEDURY STRATEGICZNEJ OCENY ODZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	104
ZAŁĄCZNIK – WZÓR LISTY PROJEKTÓW REALIZUJĄCYCH STRATEGIĘ	106
ZAŁĄCZNIK – EWALUACJA TRAFNOŚCI, PRZEWIDYWANEJ SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU	107
SPIS RYSUNKÓW	111
SPIS TABEL	113

Za opracowanie Strategii odpowiedzialny był zespół ekspertów Związku Gmin Dorzecza Wisłoki w składzie:

Andrzej Czernecki – Przewodniczący Zarządu Związku, Marek Rączka, Grzegorz Gotfryd, Ryszard Pabian, Wojciech Staniszewski, Jacek Woźniak, Wiesław Durda, Magdalena Bal.

Projekt Strategii został opracowany na zlecenie Związku Gmin Dorzecza Wisłoki przez „EffiCon sp. z o.o.” sp.k. we Wrocławiu. W pracach zespołu ekspertów EffiCon brali udział:

Ireneusz Ratuszniak – kierownik zespołu ekspertów, Magda Ignasiak, Przemysław Malczewski, dr Wojciech Maleszka, dr Mirosław Struś, Michał Antczak, Karolina Jarmuła.

W pracach związanych z opracowaniem Strategii brali udział przedstawiciele grupy roboczej w składzie:

Powiat dębicki - Piotr Chęć, Adam Pieniżek, Magdalena Rogowska

Powiat jasielski - Agata Augustyn, Agnieszka Wojdyła

Powiaty mielecki - Bogdan Bieniek, Magdalena Bielaska

Gmina Borowa - Bogusław Gaździak, Mariusz Stawarz

Gmina Czermin - Sławomir Sidur, Bogusław Peret, Joanna Ból, Jadwiga Jasińska, Sławomir Orłowski, Mirosław Pisarczyk, Krzysztof Skawiński

Gmina Gawłuszowice - Wiktor Kowalik

Miasto Mielec - Agnieszka Kopera

Gmina Mielec - Joanna Kwaśnik, Tomasz Ortyl

Gmina Padew Narodowa - Ewelina Małodzińska, Dariusz Rzeźnik, Małgorzata Brożyna

Gmina Przecław - Grzegorz Skrzypek, Bożena Klaus-Frańczak

Gmina Radomyśl Wielki - Krzysztof Babiarz, Natalia Wiercioch

Gmina Tuszów Narodowy - Renata Paterak, Katarzyna Kasprzak

Gmina Wadowice Górne - Maciej Jemioło, Adam Krawiec

Gmina Biecz - Mirosław Wędrychowicz

Gmina Brzostek - Adam Kostrzab

Gmina Brzyska - Karolina Misiewicz, Marek Biernacki

Gmina Chorkówka - Grzegorz Węgrzynowski, Tomasz Tłuściak, Agata Kowalczyk

Gmina Czarna - Tomasz Mika, Tomasz Cyboran

Miasto Dębica - Jerzy Sieradzki

Gmina Dębica - Izabela Kopala, Piotr Wysocki

Gmina Dębowiec - Anna Kosiek, Piotr Zoła

Miasto Jasło - Jadwiga Gancarz-Żebracka

Gmina Jasło - Małgorzata Dubiel

Gmina Jedlicze - Jolanta Urbanik

Gmina Jodłowa - Elżbieta Stanula, Edyta Latocha

Gmina Kołaczyce - Stanisław Żygłowicz, Katarzyna Lisowska, Renata Kania

Gmina Krempna - Katarzyna Maciejczyk, Elżbieta Potera

Gmina Nowy Żmigród - Grzegorz Bara, Mateusz Buczyński, Olga Szarzyńska, Barbara Budnik, Krystian Gaworowski

Gmina Osiek Jasielski - Monika Władysław

Gmina Pilzno - Marcin Matuga, Agnieszka Kozioł

Gmina Sękowa - Małgorzata Małuch, Jacek Pięta

Gmina Skotyszyn - Izabela Jankowska-Zawada, Małgorzata Kwiatkowska

Gmina Szerzyny - Grzegorz Gotfryd

Gmina Tarnowiec - Wiktor Barański, Marek Hejnar, Radosław Kujawski

Gmina Żyraków - Grzegorz Reguła, Anna Wolska

1. WSTĘP

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2021-2030 to wynik inicjatywy i współpracy Jednostek Samorządu Terytorialnego z obszaru Województwa Podkarpackiego i Małopolskiego, która została sformalizowana na mocy porozumienia z dnia 6 grudnia 2021 r.

Ponadlokalna inicjatywa 35 samorządów to wyjątkowy w skali kraju przykład kooperacji i wspólnego planowania rozwoju w obrębie wielu jednostek samorządu terytorialnego z terenu dwóch województw. Opracowanie dokumentu nie byłoby możliwe bez istotnego zaangażowania władz samorządowych szczebla gminnego, powiatowego oraz partnerów społeczno-gospodarczych z terenu Dorzecza Wisłoki.

Strategia koncentruje się na obszarach, które są istotne z punktu widzenia realizacji zadań rozwojowych przypisanych dla Jednostek Samorządu Terytorialnego i jest strategią rozwoju ponadlokalnego w rozumieniu Art. 10g. 1. Ustawy o samorządzie gminnym. Cele i kierunki działań wyznaczone do realizacji wpisują się w regionalne i krajowe dokumenty strategiczne do roku 2030, a ambicją interesariuszy Strategii jest, aby służyła ona uzgadnianiu interwencji centralnej i regionalnej istotnej z punktu widzenia społeczności Dorzecza Wisłoki np. formie Porozumienia Terytorialnego.

W imieniu władz gmin i powiatów tworzących Dorzecze Wisłoki dziękujemy wszystkim osobom i podmiotom, które wniosły wkład w opracowanie Strategii. Zatwierdzenie dokumentu to początek procesu jego wdrażania, do którego zapraszamy wszystkich interesariuszy. Dotyczy to zarówno mieszkańców, partnerów społeczno- gospodarczych, przedsiębiorców z terenu Dorzecza Wisłoki, ale również podmiotów zewnętrznych takich jak: samorządy województw oraz jednostki administracji rządowej.

Samorządy tworzące Inicjatywę Dorzecza Wisłoki

oraz

Związek Gmin Dorzecza Wisłoki

2.

KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU „DORZECZA WISŁOKI”

Obszar „Dorzecza Wisłoki” położony jest w południowo-wschodniej Polsce, na pograniczu województw podkarpackiego i małopolskiego (Rysunek 1.). Osią obszaru jest Wisłoka, będąca prawym dopływem Wisły o długości 164 km i powierzchni dorzecza 4110 km². Wisłoka ma źródła w środkowej części Beskidu Niskiego na wysokości 575 m n.p.m. Po opuszczeniu Beskidu Niskiego płynie przez Pogórze Jasielskie, niżej wyznacza granicę między Pogórzem Ciężkowickim a Pogórzem Strzyżowskim. W dolnym biegu płynie przez Kotlinę Sandomierską. W górnym biegu płynie głęboką doliną o charakterze przełomu, a od Dołów Jasielsko-Sanockich dolina rozszerza się. Uchodzi do Wisły w okolicy wsi Ostrówek na wysokości 154 m n.p.m. Nad Wisłoką położonych jest 7 miast: Jasło, Kołaczyce, Brzostek, Pilzno, Dębica, Mielec i Przecław.

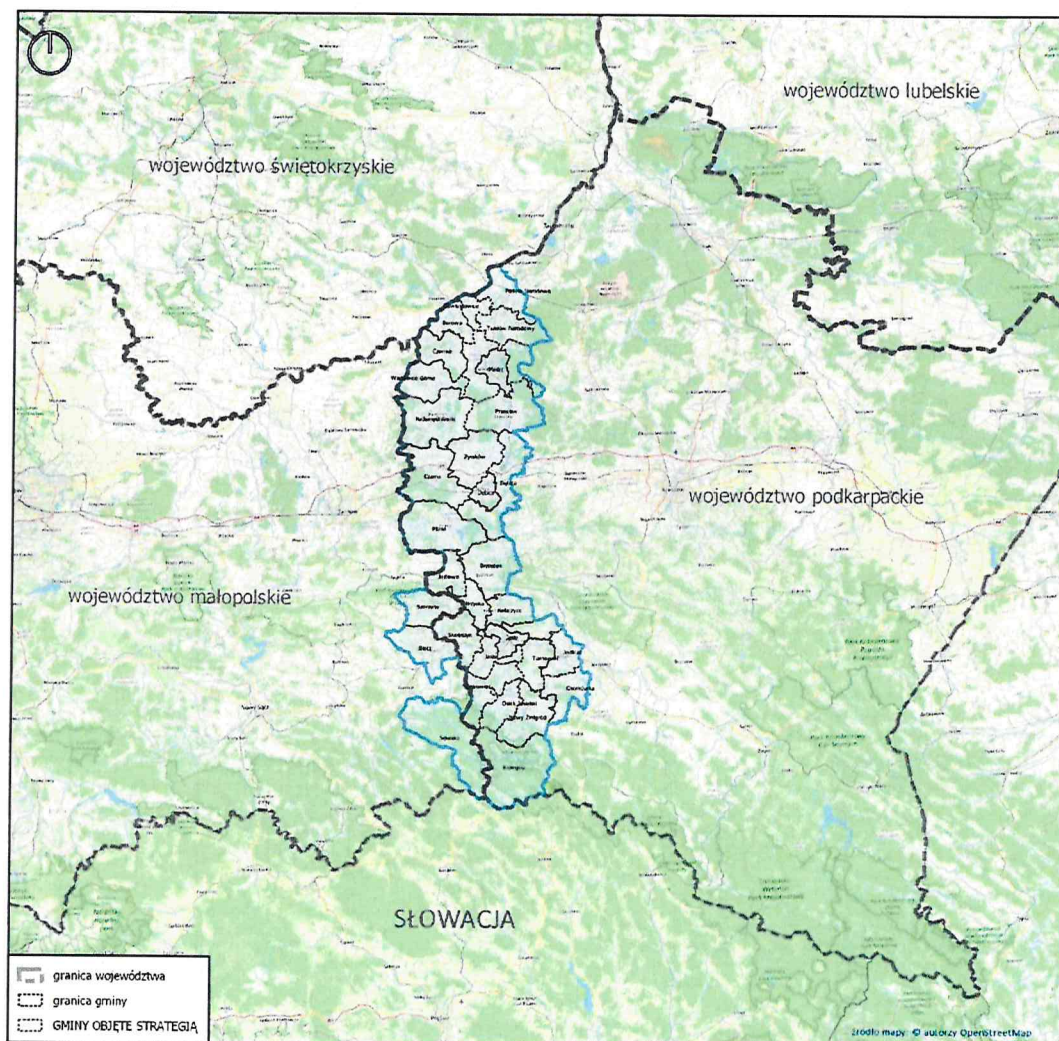
„Dorzecze Wisłoki” zajmuje powierzchnię 3,0 tys. km² i w 2020 r. zamieszkane było przez 442,6 tys. osób, co daje gęstość zaludnienia na poziomie 148 osób na km². Jest to wartość wyższa od średniej krajowej (122) i średniej dla województwa podkarpackiego (119), a także zdecydowanie niższa od średniej dla województwa małopolskiego (225). Wysoka gęstość zaludnienia obszaru nie wynika jednak ze znacznego udziału ludności miejskiej, a raczej z wysokiej gęstości zaludnienia obszarów wiejskich, która wynosi tu ok. 100 osób na km² (średnia krajowa dla obszarów wiejskich wynosi 53 osoby na km²).

Odnosząc się szczegółowo do kwestii jakości wód powierzchniowych na terenie objętym Strategią wg IIaPGW na obszarze dorzecza Wisły w całości lub w części zlokalizowane jest 45 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) w tym 34 o statusie naturalnej części wód (NAT), 10 ze wskazaniem silnie zmienionych (SZCW), jedna o statusie sztucznych części wód. Stan ogólny 41 JCWP oceniono jako zły, natomiast stanu pozostałych 4 z powodu braku danych nie oceniono. W przypadku 44 JCWP zdiagnozowano ryzyko nieosiągnięcia przypisanych im celów środowiskowych. Dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) celami środowiskowymi są osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego lub umiarkowanego stanu lub dobrego potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego. Dla 30 JCWP rzecznych wskazany został uszczegółowiony cel środowiskowy, jakim jest możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieku. Szczegółowe informacje zawiera Załącznik 3.

Natomiast odnośnie wód podziemnych teren objęty Strategią położony jest w obrębie ośmiu Jednolitych części wód podziemnych (JCWPd). Jedna JCWPd charakteryzuje się dobrym stanem ilościowym, ale złym stanem chemicznym oraz zagrożoną oceną ryzyka niespełnienia celów środowiskowych. Głównym zagrożeniem dla wód podziemnych JCWPd nr 135 były do niedawna przemysł wydobywczy i przetwórstwo siarki, skupione w północnej części jednostki (poza obszarem Strategii). Obecnie nie prowadzi się eksploatacji siarki a tereny pogórnice są rekultywowane. Odmienny

typ zagrożenia dla wód podziemnych, o zdecydowanie mniejszym znaczeniu stanowią zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego. Pozostałe siedem JCWPd charakteryzuje się dobrym stanem ilościowym i chemicznym oraz niezagrażoną oceną ryzyka niespełnienia celów środowiskowych

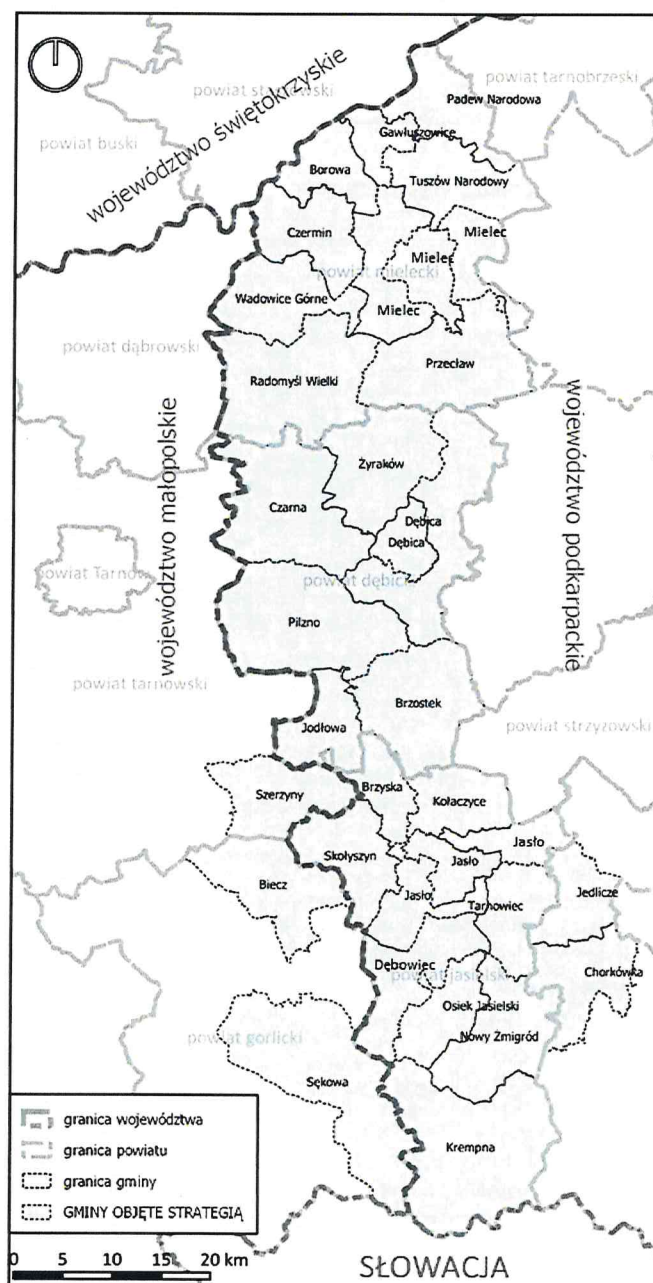
Rysunek 1. Położenie geograficzne obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W sensie administracyjnym „Dorzecze Wisłoki” obejmuje obszar całych powiatów: dębickiego, jasielskiego i mieleckiego w województwie podkarpackim, a także fragmenty powiatów: krośnieńskiego (gminy Chorkówka i Jedlicze) w województwie podkarpackim oraz gorlickiego (gminy Biecz i Sękowa) i tarnowskiego (gmina Szerzyny) w województwie małopolskim. Obszar „Dorzecza Wisłoki” obejmuje zatem 32 gminy, w tym: 3 gminy miejskie (obejmujące miasta powiatowe), 7 gmin miejsko-wiejskich (których siedzibami są pozostałe miasta) oraz 22 gminy wiejskie. Większość obszaru położona jest w granicach województwa podkarpackiego (29 gmin, 87,5% ogólnej powierzchni i 93,3% całkowitej liczby mieszkańców), a jedynie 3 gminy w granicach województwa małopolskiego (Rysunek 2.).

Rysunek 2. Podział terytorialny obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020]

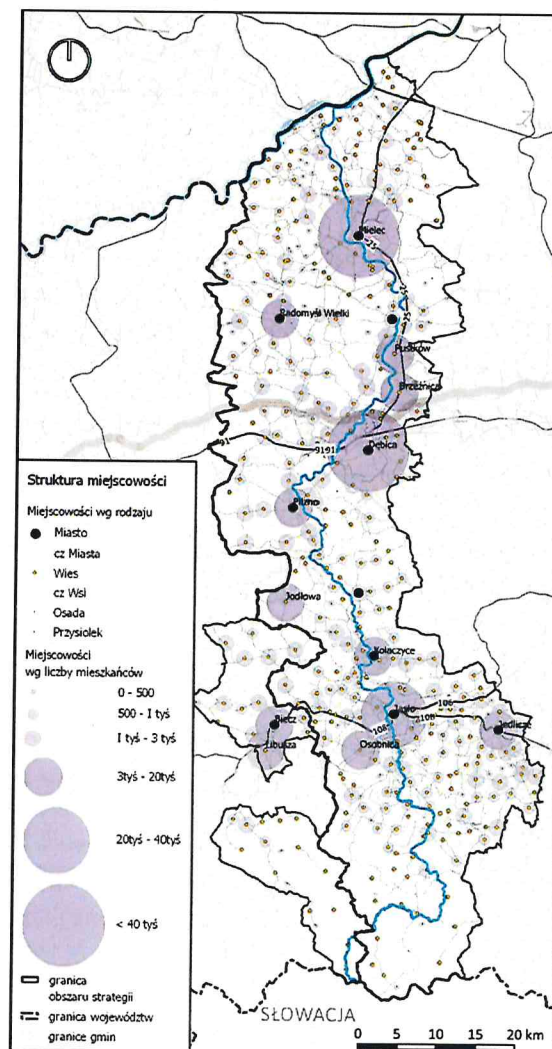
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na obszarze „Dorzecza Wisłoki” zlokalizowanych jest 10 miast (gęstość sieci miast wynosi zatem 300 km² powierzchni na jedno miasto), które w 2020 r. były zamieszkane przez 164,2 tys. osób. Z wyjątkiem ośrodków powiatowych (Dębica, Jasło i Mielec) i miasta Jedlicze, są to w większości miasta bardzo małe, liczące ponad 5,0 tys. mieszkańców. Udział ludności miejskiej w 2020 r. wyniósł 37,1% (przy średniej dla kraju wynoszącej 59,9%). Można więc stwierdzić, że jest to region zdecydowanie wiejski, o bardzo niskim poziomie urbanizacji.

Gminy wchodzące w skład „Dorzecza Wisłoki” są zróżnicowane pod względem zajmowanej powierzchni i liczby ludności. Największe powierzchniowo są gminy: Krempna (205 km²) i Sękowa

(195 km²) położone w południowej części oraz Pilzno (165 km²) i Radomyśl Wielki (160 km²) położone w środkowej części obszaru, natomiast najmniejsze są gminy miejskie: Dębica (34 km²), Jasło (37 km²) i Mielec (47 km²) oraz gminy wiejskie: Gawłuszowice (34 km²) i Brzyska (45 km²). Największą liczbę ludności mają z kolei gminy miejskie: Mielec (60,1 tys.), Dębica (45,2 tys.) i Jasło (34,5 tys.), a z pozostałych jednostek – gmina wiejska Dębica (25,9 tys.) i gmina miejsko-wiejska Pilzno (18,2 tys.), natomiast najmniej mieszkańców mają gminy wiejskie: Krempna (1,8 tys.), Gawłuszowice (2,7 tys.) i Sękowa (4,9 tys.).

Rysunek 3. Struktura osadnicza obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2021]

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k, PRG

Obszar „Dorzecza Wisłoki” jest silnie zróżnicowany przestrzennie pod względem gęstości zaludnienia. Największą gęstość zaludnienia obszaru „Dorzecza Wisłoki” mają, co oczywiste, gminy miejskie obejmujące miasta powiatowe, tzn. Dębica (1.329 osób na km²), Mielec (1.278 osób na km²) i Jasło (934 osoby na km²), a z pozostałych jednostek – gminy: Jedlicze (260 osób na km²) i Dębica (188 osób na km²). Najniższą gęstość zaludnienia mają z kolei gminy wiejskie: Krempna (9 osób na km²) i Sękowa (25 osób na km²).

3.

WNIOSKI Z DIAGNOZY W SFERACH: SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ

3.1 WPROWADZENIE METODOLOGICZNE

Badanie diagnostyczne realizowane było w okresie od października 2021 r. do marca 2022 r. i przeprowadzone zostało w trzech obszarach: społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Jest to konsekwencja postanowień Art. 10e Ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. Zgodnie z wymaganiami ww. ustawy w niniejszej Strategii prezentowane są wnioski z przeprowadzonej diagnozy.

Pierwszy etap badania diagnostycznego realizowano z zastosowaniem metodologii *desk reaserch*. Podstawowym źródłem danych wykorzystanych w diagnozie były informacje publikowane przez Główny Urząd Statystyczny oraz informacje dostarczone przez urzędy gmin i starostwa powiatowe. Obszar „Dorzecza Wisłoki” analizowany był zarówno w zakresie dynamiki zmian zjawisk społeczno-gospodarczych (lata 2014-2020) z uwzględnieniem zmian zachodzących w przestrzeni. Dokonano komparacji sytuacji pomiędzy JST tworzącymi inicjatywę oraz porównania stanu całego obszaru z sytuacją Polski, województw małopolskiego i podkarpackiego. Na bazie wniosków z analizy *desk reaserch* zaproponowano potencjały i bariery rozwojowe obszaru „Dorzecza Wisłoki”, które następnie poddane zostały weryfikacji poprzez badanie ankietowe. Każdy uczestnik badania ankietowego oceniał istotność oraz skalę oddziaływania zjawisk oraz mógł zaproponować dodatkowe potencjały i bariery rozwojowe.

Kolejnym elementem badania diagnostycznego było rozpoznanie potrzeb projektowych obszaru. W terminie do 15 listopada 2021 r. JST tworzące obszar „Dorzecza Wisłoki” zgłaszały koncepcje projektowe do realizacji w ramach Strategii. Projekty analizowane były przez Wykonawcę Strategii, a następnie dopracowywane przez projektodawców. W wyniku tego procesu uzyskano 321 propozycji projektowych o całkowitej wartości ponad 7,428 mld zł. W strukturze zgłoszonych projektów dominowały przedsięwzięcia służące ochronie i poprawie stanu środowiska naturalnego obszaru „Dorzecza Wisłoki”.

Efekty badania *desk reaserch* oraz identyfikacja potrzeb projektowych wykorzystane były do organizacji warsztatów (styczeń 2022 r.), w których uczestniczyli przedstawiciele JST z obszaru „Dorzecza Wisłoki”, partnerzy społeczno-gospodarczy oraz reprezentanci administracji regionalnej. Zorganizowano 3 spotkania obejmujące zagadnienia ze sfery: społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Celem warsztatów była weryfikacja potencjałów i barier rozwojowych stwierdzonych w wyniku przeprowadzonego badania *desk reaserch* oraz rozpoznanie nowych wcześniej niezidentyfikowanych. Uczestnicy warsztatów dokonali modyfikacji części propozycji potencjałów i barier oraz wskazali nowe propozycje.

3.1.1 Wnioski

Analizując sytuację społeczno-ekonomiczną obszaru „Dorzecza Wisłoki”, można stwierdzić, że jest on przykładem obszaru peryferyjnego, który można zaliczyć do tzw. „wewnętrznych peryferii” (ang. *Inner periphery*, por. Vaishar 2006, Heffner, Gibas 2015, Vaishar, Pavlu 2018). Wpływ na taki stan rzeczy determinuje bez wątpienia położenie obszaru na pograniczu województw małopolskiego i podkarpackiego oraz między strefami wpływów głównych ośrodków miejskich w tej części Polski, tzn. Rzeszowa oraz Tarnowa i Nowego Sącza, czy w szerszej perspektywie – Krakowa. Przypisanie „Dorzecza Wisłoki” do kategorii obszarów peryferyjnych wynika z koncentracji niekorzystnych zjawisk społeczno-ekonomicznych na jego terenie. Do najważniejszych problemów można zaliczyć m.in.: niekorzystną sytuację demograficzną, występowanie dysproporcji przestrzennych w sferze społecznej, niski poziom aktywności ekonomicznej ludności i niski potencjał gospodarczy.

Kondycja społeczno-ekonomiczna „Dorzecza Wisłoki” w dużej mierze zależy od kondycji ośrodków powiatowych, zlokalizowanych na jego terenie, tzn. Dębicy, Jasła i Mielca. Miasta te, z uwagi na wielkość, są zaliczane do grona miast średnich. Ich znaczenie dla obszaru „Dorzecza Wisłoki” podkreśla fakt koncentracji miejsc pracy i podmiotów gospodarczych oraz instytucji centralnych o znaczeniu ponadlokalnym. Jak wykazały badania Śleszyńskiego (2017), miasta te cechują się bardzo wysokim poziomem nasilenia procesów tracenia funkcji społeczno-gospodarczych, przez co wymagają one wsparcia jako miasta kryzysowe (Jasło) lub miasta obniżającego się potencjału (Dębica i Mielec).

Kluczową rolę w funkcjonowaniu „Dorzecza Wisłoki” spełniają obszary wiejskie. Obszar cechuje się bowiem występowaniem dużych i często zurbanizowanych wsi, co przy niewielkiej liczbie ośrodków miejskich, przyczynia się do koncentracji ludności na obszarach wiejskich. Niemniej jednak, obszary wiejskie w „Dorzeczu Wisłoki” borykają się z istotnymi problemami społeczno-ekonomicznymi, jak np. ubytek rzeczywisty i ujemne saldo migracji, postępujące starzenie się społeczeństwa, bardzo niski poziom aktywności ekonomicznej ludności (w tym zwłaszcza kobiet), niski potencjał gospodarczy czy niski poziom wyposażenia instytucjonalnego.

Jednym z najważniejszych problemów społeczno-ekonomicznych „Dorzecza Wisłoki” jest występowanie wyraźnych dysproporcji przestrzennych w zakresie rozwoju poszczególnych procesów społecznych czy ekonomicznych, właśnie między ośrodkami powiatowymi a obszarami wiejskimi oddalonymi od tych miast. Co więcej, na terenie „Dorzecza Wisłoki” można zidentyfikować gminy, w których występuje szczególna koncentracja niekorzystnych zjawisk (np. gminy Krempna i Sękowa w południowej części czy Borowa i Gawłuszowice w północnej części obszaru).

Wśród silnych stron „Dorzecza Wisłoki” zidentyfikowanych w trakcie przeprowadzonych analiz należy zaliczyć: poprawę sytuacji materialnej mieszkańców obszaru, dość dobrą dostępność do niektórych instytucji (szkoły podstawowe, biblioteki, placówki kultury, kluby sportowe), rosnącą liczbę miejsc pracy i spadający poziom bezrobocia. W tym miejscu należy wspomnieć również o czynnikach, które mogą się stać katalizatorem dla rozwoju całego obszaru, jak np. dobra dostępność komunikacyjna i położenie tranzytowe, wysoki potencjał turystyczny południowej części czy dobre warunki dla rozwoju rolnictwa w północnej części „Dorzecza Wisłoki”, znaczny kapitał ludzki na obszarach wiejskich, a także rozwinięte tradycje przemysłowe w miastach powiatowych.

Poniżej w tabeli zaprezentowano zestawienie potencjałów i barier rozwojowych „Dorzecza Wisłoki” w podziale na sfery: społeczną, gospodarczą i przestrzenną¹.

Tabela 1. Potencjały i bariery rozwojowe obszaru „Dorzecze Wisłoki” według sfer tematycznych

	NR	ZAGADNIENIE
1. SFERA SPOŁECZNA		
A. POTENCJAŁY ROZWOJOWE	A.1.1	Mało intensywny, ale jednak występujący proces suburbanizacji wokół ośrodków powiatowych, tzn. Mielca, Dębicy i Jasła
	A.1.2	Wyraźny wzrost liczby miejsc w przedszkolach i żłobkach, zwłaszcza na obszarach wiejskich
	A.1.3	Wskaźnik skolaryzacji dla szkół podstawowych utrzymujący się na wysokim poziomie
	A.1.4	Poprawa sytuacji materialnej mieszkańców obszaru, na co wskazuje malejąca liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej
	A.1.5	Dobra dostępność do instytucji kultury (bibliotek i placówek kultury) oraz relatywnie wysoki poziom czytelnictwa i uczestnictwa mieszkańców w imprezach kulturalnych
	A.1.6	Dobra dostępność do klubów sportowych i wysoki poziom uczestnictwa mieszkańców w działalności sportowej
	A.1.7	Niski poziom przestępczości
	A.1.8	Silne poczucie więzi społecznych (zwłaszcza międzypokoleniowych), tradycji i kultury, a także wysoki poziom tożsamości lokalnej

¹ Zjawiska:

- 1) zidentyfikowane w trakcie trzech warsztatów problemowych przeprowadzonych w styczniu 2022 r. zaznaczone w tabeli kolorem czerwonym.
- 2) zidentyfikowane na bazie koncepcji projektowych, których elementem była analiza problemów zaznaczone w tabeli kolorem zielonym.

1. SFERA SPOŁECZNA

B. BARIERY ROZWOJOWE	B.1.1	Niekorzystna sytuacja demograficzna obszaru, w relacji do trendów obserwowanych w obszarach referencyjnych, przejawiająca się stałym i pogłębiającym się spadkiem liczby ludności, w szczególności w 2020 r., co ma związek z pandemią COVID-19
	B.1.2	Występowanie dysproporcji w zakresie dynamiki zmian ludnościowych w ujęciu gminnym, cechujące się wzrostem liczby ludności w północnej i środkowej części obszaru oraz spadkiem liczby mieszkańców w gminach leżących w południowej części „Dorzecza Wisłoki”, co jest związane z rozkładem przestrzennym wartości przyrostu naturalnego
	B.1.3	Spadek dynamiki przyrostu naturalnego oraz ujemne saldo migracji, które wpływają na niekorzystną sytuację demograficzną obszaru
	B.1.4	Przewaga gmin, w których występuje ubytek rzeczywisty, kształtowany głównie przez ujemne saldo migracji, zwłaszcza w wyniku odpływu osób w wieku produkcyjnym mobilnym
	B.1.5	Niski wskaźnik feminizacji, wskazujący na niedobór kobiet na obszarach wiejskich
	B.1.6	Postępujące starzenie się społeczeństwa, które przejawia się wzrostem udziału ludności w wieku poprodukcyjnym kosztem zmniejszania się udziałów ludności w pozostałych ekonomicznych grupach wieku
	B.1.7	Znaczne zróżnicowanie przestrzenne poziomu dostępności do żłobków i placówek wychowania przedszkolnego w ujęciu gminnym
	B.1.8	Wyraźne zróżnicowanie przestrzenne w ujęciu gminnym w dostępie do placówek edukacyjnych (wyższe w miastach, niższe w gminach obwarunkowych i wiejskich częściach gmin miejsko-wiejskich)
	B.1.9	Niski poziom edukacji (wyrażony poprzez wyniki egzaminu ósmoklasisty) w relacji do województw: podkarpackiego i małopolskiego
	B.1.10	Niedostateczny rozwój oferty edukacyjnej w zakresie niszowych specjalizacji w oparciu o uwarunkowania endogeniczne, mogący stanowić przeciwwagę w obliczu konkurencyjności edukacyjnej miast m.in. Rzeszowa, Tarnowa czy Nowego Sącza, w szczególności w zakresie liceów i szkół branżowych I stopnia
	B.1.11	Zróżnicowania przestrzenne i relatywnie wysoka na tle obszarów referencyjnych, choć zmniejszająca się, liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, co świadczy o występowaniu problemu ubóstwa
	B.1.12	Niska dostępność do placówek ochrony zdrowia (w szczególności publicznych) i wykwalifikowanego personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek i położnych)
	B.1.13	Niski poziom kapitału społecznego, co przejawia się relatywnie niską liczbą organizacji pozarządowych i niską frekwencją w wyborach parlamentarnych
	B.1.14	Dysproporcje w dostępności do infrastruktury społecznej wysokiej jakości
	B.1.15	Silnie zróżnicowany dostęp do internetu oraz występowanie obszarów wykluczenia informacyjnego (południowa część obszaru badań), zwłaszcza w grupie osób starszych
	B.1.16	Niedostateczna jakość i wydajność usług administracji publicznej świadczonych z wykorzystaniem Technologii Informacji i Komunikacji
	B.1.17	Bardzo niski poziom urbanizacji, kształtowany przez duży udział miast bardzo małych, znaczny udział ludności wiejskiej i dominację miast średniej wielkości

	NR	ZAGADNIENIE
2. SFERA GOSPODARCZA		
A. POTENCJAŁY ROZWOJOWE	A.2.1	Sukcesywnie rosnąca liczba pracujących i zmniejszający się poziom bezrobocia, co świadczy o stopniowej poprawie sytuacji ekonomicznej obszaru badań.
	A.2.2	Znaczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, co przyczyniło się do wzmocnienia potencjału gospodarczego obszar
	A.2.3	Wzrost udziału podmiotów przemysłowych i z zakresu usług otoczenia biznesu
	A.2.4	Niewielka zmienność liczebności (stabilność) podmiotów gospodarczych na lokalnym rynku pracy
	A.2.5	Duża powierzchnia udziału użytków rolnych w stosunku do liczby mieszkańców, co świadczy o silnie rozwiniętej funkcji rolniczej
	A.2.6	Wysoki stopień lesistości, zwłaszcza w południowej i północnej części obszaru
	A.2.7	Potencjał do rozwoju funkcji turystycznej „Dorzecza Wisłoki” wykorzystującej przyrodnicze i kulturowe atuty obszaru
	A.2.8	Znaczny potencjał w zakresie rozwoju funkcji rolniczej opartej o sektor spożywczy, w tym produkcję żywności ekologicznej

2. SFERA GOSPODARCZA

B. BARIERY ROZWOJOWE	B.2.1	Wyraźne pogorszenie się sytuacji ekonomicznej obszaru w 2020 r., w szczególności w zakresie lokalnego rynku pracy, co było skutkiem pandemii COVID-19
	B.2.2	Relatywnie niski poziom aktywności ekonomicznej ludności, zwłaszcza wśród kobiet
	B.2.3	Koncentracja miejsc pracy w ośrodkach powiatowych i ich gminach obwarzankowych oraz niski poziom aktywności ekonomicznej ludności na obszarach wiejskich
	B.2.4	Niskie przeciętne, miesięczne wynagrodzenia brutto, utrzymujące się znacząco poniżej średniej krajowej, a także średnich dla województw: małopolskiego i podkarpackiego
	B.2.5	Deficyt pracowników z wysokimi kwalifikacjami na lokalnym runku pracy
	B.2.6	Relatywnie wysoki poziom bezrobocia względem obszarów referencyjnych, zwłaszcza wśród kobiet i ludności do 30 roku życia
	B.2.7	Niski potencjał gospodarczy, wyrażony nieznaczną liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców
	B.2.8	Występowanie dysproporcji w zakresie potencjału gospodarczego między miastami powiatowymi, a obszarami wiejskimi
	B.2.9	Wzrost cen środków produkcji i nośników energii
	B.2.10	Występowanie istotnych różnic funkcjonalnych, w relacji miasta – obszary wiejskie oraz między gminami wiejskimi położonymi w różnych częściach „Dorzecza Wisłoki”
	B.2.11	Niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom przedsiębiorczości, a także niewielka liczba podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym
	B.2.12	Niedostateczny poziom współpracy w relacji przedsiębiorcy – samorządy
	B.2.13	Niska atrakcyjność inwestycyjna gospodarki obszaru, przejawiająca się zwłaszcza poprzez słabą intensywność lokowania się bezpośrednich inwestycji zagranicznych i migrację kapitału
	B.2.14	Niekorzystna struktura wielkościowa gospodarstw rolnych, wskazująca na niewielki odsetek gospodarstw wielkopowierzchniowych (o powierzchni większej niż 10 ha), co świadczy o niskiej dochodowości rolnictwa w badanym obszarze
	B.2.15	Silne zróżnicowanie przestrzenne struktury wielkościowej gospodarstw rolnych w ujęciu gminnym – gospodarstwa wielkopowierzchniowe koncentrują się głównie w południowej i północnej części obszaru badań, natomiast niewielki ich udział występuje w środkowej części – tzn. w gminach położonych na obszarze Dołów Jasielsko-Sanockich
	B.2.16	Występowanie szkód łowieckich na obszarach wiejskich, a także częściowo na obszarach miejskich
	B.2.17	Bardzo niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom rozwoju funkcji turystycznej, wyrażony przez liczbę miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców
	B.2.18	Niskie średnie dochody budżetów gmin na mieszkańca, znacząco poniżej średniej krajowej i średnich dla województw: małopolskiego i podkarpackiego

3. SFERA PRZESTRZENNA

A. POTENCJAŁY ROZWOJOWE	A.3.1	Duży udział terenów nieurbanizowanych, terenów zielonych i otwartych
	A.3.2	Zrównoważony rozkład przestrzenny ośrodków miejskich
	A.3.3	Duża gęstość sieci drogowej
	A.3.4	Dobra dostępność czasowa lokalnych ośrodków miejskich w ramach obszaru „Dorzecza Wisłoki”
	A.3.5	Dostępność linii kolejowych w największych miastach
	A.3.6	Wysokie walory obszarów przyrodniczych objętych ochroną
	A.3.7	Duże zróżnicowanie krajobrazowe i środowiskowe
	A.3.8	Wysokie walory kulturowe i turystyczne
	A.3.9	Wysoki stopień gazyfikacji
	A.3.10	Relatywnie, w stosunku do województwa podkarpackiego, wysoki udział energii z odnawialnych źródeł
	A.3.11	Uruchomienie Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej, z której korzysta część obszaru „Dorzecza Wisłoki” (m.in. miasto Dębica i gminy powiatu dębickiego)
	A.3.12	Rzeka Wisłoka jako kluczowy integrator obszaru dorzecza
	A.3.13	Bardzo dobre warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego i produkcji żywności wysokiej jakości, winiarstwa, pszczelarstwa
	A.3.14	Korzyści wynikające z planowanej budowy zbiornika Kąty-Myscowa dla ograniczenia zagrożenia powodziowego, retencji oraz produkcji energii odnawialnej, zapobiegania suszy i zaspokojenia zapotrzebowania na wodę

3. SFERA PRZESTRZENNA

B. BARIERY ROZWOJOWE	B.3.1	Duże rozproszenie i rozdrobnienie terenów zurbanizowanych powodujące wysokie koszty usług publicznych oraz budowy i eksploatacji infrastruktury technicznej
	B.3.2	Stale postępujący proces rozpraszania zabudowy, brak skutecznych narzędzi planistycznych
	B.3.3	Niskie oddziaływanie lokalnych ośrodków miejskich
	B.3.4	Niska dostępność węzłów autostrady A4 i dróg szybkiego ruchu
	B.3.5	Wysokie i stale rosnące obciążenia ruchem dróg wojewódzkich i powiatowych
	B.3.6	Niska dostępność dużych ośrodków miejskich transportem zbiorowym z obszaru „Dorzecza Wisłoki”
	B.3.7	Zły stan techniczny linii kolejowych i nieatrakcyjna oferta połączeń kolejowych
	B.3.8	Niski udział transportu zbiorowego w transporcie ogółem, silna dominacja transportu samochodowego
	B.3.9	Bardzo słabe powiązania transportem zbiorowym, w szczególności kolejowym, w relacji północ-południe pomiędzy Jasłem i południową częścią, a Dębicą i północną częścią
	B.3.10	Niewystarczająca ilość węzłów przesiadkowych i przystanków transportu zbiorowego
	B.3.11	Duża powierzchnia całkowita obszarów objętych ochroną prawną dla rozwoju gospodarczego, głównie przemysłu
	B.3.12	Zła średnioroczna jakość powietrza spowodowana niską emisją ze źródeł kominowych, energochłonnością infrastruktury i budynków oraz ruchem samochodowym
	B.3.13	Deficyt wyposażenia w infrastrukturę i usługi turystyczne, np. tras rowerowych wraz z zapleczem
	B.3.14	Deficyt ponadlokalnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej do wykorzystania przez mieszkańców i uzupełniających ofertę turystyczną
	B.3.15	Duże dysproporcje w zakresie korzystających z sieci kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem oraz znacząca liczba gmin o niskiej wartości wskaźnika (poniżej 50%)
	B.3.16	Duże dysproporcje w zakresie korzystających z instalacji wodociągowej szczególnie w części południowej obszaru
	B.3.17	Deficyt dostępności i retencjonowania wody związany z prognozowanymi zmianami klimatycznymi i rozwojem społeczno-gospodarczym obszaru
	B.3.18	Występowanie podtopień związanych z deszczami nawalnymi
	B.3.19	Punktowe deficyty dot. infrastruktury związanej z gospodarowaniem odpadami
	B.3.20	Stale utrzymujące się ryzyka powodziowe pochodzącego od rzeki Wisłoki i jej dopływów oraz częściowo Wisły
	B.3.21	Występujące tereny osuwiskowe
	B.3.22	Niska podaż uzbrojonych dużych terenów inwestycyjnych
	B.3.23	Punktowe deficyty w dostępie do sieci gazowej
	B.3.24	Deficyty w infrastrukturze minimalizującej ryzyka związane ze zmianami klimatu (służby ratunkowe, infrastruktura liniowa, melioracje)
	B.3.25	Niskie pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

Źródło: opracowanie własne

Zidentyfikowane w badaniu *desk reaserch* potencjały rozwojowe i bariery rozwojowe w poszczególnych sferach zweryfikowane zostały w oparciu o badania ankietowe na próbie 189 osób zamieszkujących obszar „Dorzecza Wisłoki” (respondenci reprezentowali 30 spośród 32 gmin obszaru). Minimalna wielkość próby określona dla poziomu ufności 90% wyniosła 165 osób. Wśród respondentów przeważały: z uwagi na płeć: kobiety (55,6%), z uwagi na wiek: osoby w wieku 41-65 lat (72,7%), z uwagi na wykształcenie: osoby z wykształceniem wyższym (88,2%), z uwagi na status społeczno-zawodowy: osoby pracujące (96,8%), z uwagi na okres zamieszkiwania: osoby zamieszkujące w obszarze od ponad 25 lat (83,4%).

Analizując wyniki badania ankietowego, można stwierdzić, że generalnie potwierdziły one zidentyfikowane potencjały i bariery rozwojowe. Większość ankietowanych uznała wskazane potencjały i bariery obszaru jako ważne lub bardzo ważne.

W przypadku sfery społecznej jako najważniejsze respondenci uznali:

- niski poziom przestępczości (średnia ocena²: 4,27) i poprawę sytuacji materialnej mieszkańców (4,21) w przypadku potencjałów rozwojowych;
- niską dostępność do placówek ochrony zdrowia i wykwalifikowanego personelu medycznego (4,48), postępujące starzenie się społeczeństwa (4,27) i niekorzystną sytuację demograficzną (4,18) w przypadku barier rozwojowych.

Najmniej istotne w opinii respondentów były z kolei:

- procesy suburbanizacji wokół ośrodków powiatowych (średnia ocena: 3,71) w przypadku potencjałów rozwojowych;
- niski wskaźnik feminizacji (3,36), niski poziom kapitału społecznego (3,61), występowanie dysproporcji w zakresie dynamiki zmian ludnościowych (3,67) i niski poziom urbanizacji (3,71) w przypadku barier rozwojowych.

W przypadku sfery gospodarczej jako najważniejsze respondenci uznali:

- wzrost liczby podmiotów gospodarczych (4,30) oraz sukcesywnie rosnącą liczbę pracujących i zmniejszający się poziom bezrobocia (4,29) w przypadku potencjałów rozwojowych;
- wyraźne pogorszenie się sytuacji gospodarczej w 2020 r. w wyniku pandemii COVID-19 (4,02) w przypadku barier rozwojowych.

Najmniej istotne w opinii respondentów były z kolei:

- duża powierzchnia użytków rolnych w stosunku do liczby mieszkańców (3,49) oraz wysoki stopień lesistości (3,57) w przypadku potencjałów rozwojowych;
- bardzo niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom rozwoju funkcji turystycznej (3,78) w przypadku barier rozwojowych.

² Skala ocen: 1 – nie ważne, 2 – mało ważne, 3 – obojętne, 4 – ważne, 5 – bardzo ważne.

W przypadku sfery przestrzennej jako najważniejsze respondenci uznali:

- dużą gęstość sieci drogowej (4,31) oraz sukcesywnie rosnącą liczbę pracujących i zmniejszający się poziom bezrobocia (4,29) w przypadku potencjałów rozwojowych;
- niską dostępność węzłów autostrady A4 i dróg szybkiego ruchu (4,28), wysokie i stale rosnące obciążenia ruchem dróg wojewódzkich i powiatowych (4,28), stale utrzymujące się ryzyko powodziowe (4,25) i niskie pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (4,23) w przypadku barier rozwojowych.

Najmniej istotne w opinii respondentów były z kolei:

- równomierny rozkład przestrzenny ośrodków miejskich (3,64) w przypadku potencjałów rozwojowych;
- duża powierzchnia obszarów objętych ochroną prawną (3,64) oraz duże rozproszenie i rozdrobnienie obszarów zurbanizowanych (3,69) w przypadku barier rozwojowych.

4.

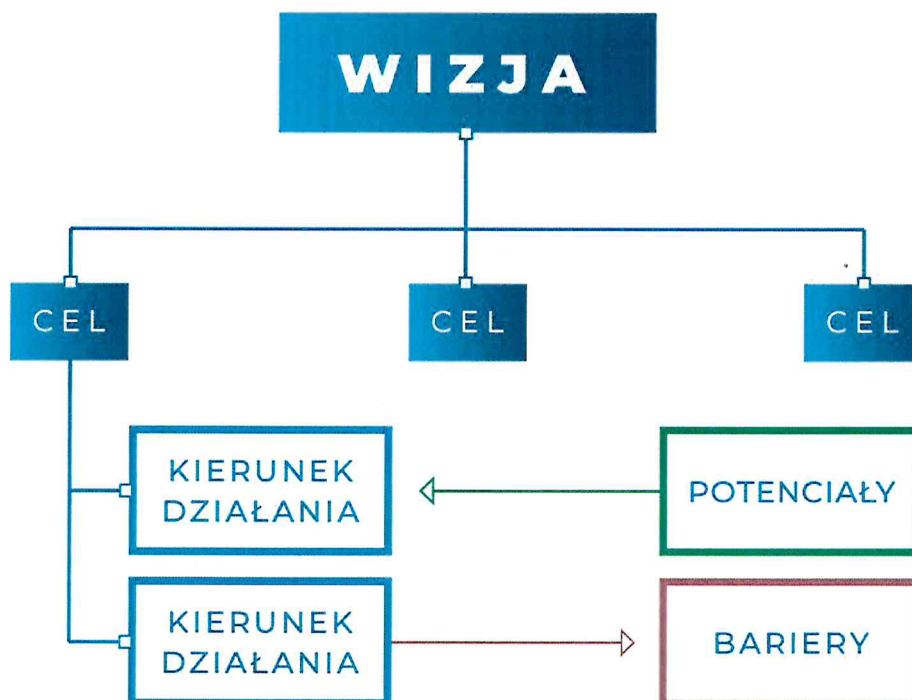
CELE STRATEGICZNE ROZWOJU ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA **CELÓW STRATEGICZNYCH**

4.1 WPROWADZENIE

Zaprezentowane we wnioskach z diagnozy bariery i potencjały rozwojowe „Dorzecza Wisłoki” były podstawą do określenia celów strategicznych oraz kierunków działań, które będą niezbędne w związku z realizacją wizji rozwoju obszaru. Zostały one zdefiniowane w trakcie warsztatów (Jasło, 25.03.2022 r.) z udziałem interesariuszy Strategii, a przy ich formułowaniu kierowano się logiką zakładającą, że poprzez wdrażanie kierunków działań wzmacniane będą potencjały i minimalizowane bariery rozwojowe, co w konsekwencji spowoduje realizację założonych celów strategicznych oraz wizji rozwoju „Dorzecza Wisłoki”. Poniżej zaprezentowany diagram przedstawia zaproponowaną w Strategii logikę interwencji.

Rysunek 4. Logika interwencji Strategii

Źródło: Opracowanie własne

Ponadto w procesie realizacji Strategii respektowane będą następujące zasady horyzontalne tj.:

1. **Zasada inteligentnego rozwoju** – oznacza wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu zwiększenia interaktywności i wydajności infrastruktury i jej komponentów składowych, a także do podniesienia świadomości mieszkańców”³.
2. **Zasada dostępności** – oznacza zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, będącej wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia⁴.
3. **Zasada zrównoważonego rozwoju** – oznacza rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie⁵.
4. **Zasada subsydiarności** – oznacza, że w realizację Strategii powinny włączyć się wszystkie organy władzy publicznej oraz przedsiębiorstwa i obywatele. Każdy szczebel władzy powinien realizować tylko te zadania, które nie mogą być skutecznie zrealizowane przez szczebel niższy lub same jednostki działające w ramach społeczeństwa⁶.
5. **Zasada koncentracji** – oznacza taką interwencję, która, aby przyniosła efekt nie powinna być rozproszona, lecz skoncentrowana na niewielu precyzyjnie określonych celach i obszarach⁷.

³ Committee of Digital and Knowledge-based Cities, 2012.

⁴ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

⁵ „Nasza Wspólna Przyszłość” – Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju ONZ, kwiecień 1987 r.

⁶ https://pl.wikipedia.org/wiki/Zasada_pomocniczo%C5%9Bci#Zasada_subsydiarno%C5%9Bci_w_Polsce [dostęp: 5 kwietnia 2021].

⁷ <https://power.cpe.gov.pl/strony/zasada-koncentracji> [dostęp: 5 kwietnia 2022].

„DORZECZE WISŁOKI” ZRÓWNOWAŻONA TRANSFORMACJA W KIERUNKU ZIELONEGO ŁADU

„Dorzecze Wisłoki” rozwijać się będzie w sposób zrównoważony uwzględniający założenia Europejskiego Zielonego Ładu, łącząc dynamiczny rozwój z troską o zachowanie walorów środowiska dla przyszłych pokoleń. Celem rozwoju gospodarczego będzie wzmocnienie pozycji konkurencyjnej obszaru. O sile gospodarczej obszaru decydować będą innowacyjne przedsiębiorstwa wykorzystujące proekologiczne technologie i czerpiące z endogennego potencjału. „Dorzecze Wisłoki” stanie się miejscem harmonijnego rozwoju turystyki i rolnictwa produkującego ekologicznie i tradycyjnie produkty wysokiej jakości.

Rozwinięta infrastruktura gospodarcza oraz wzmocnione Instytucji Otoczenia Biznesu wspierając przedsiębiorstwa w fazie inkubacji, doprowadzą do wzrostu lokalnej przedsiębiorczości.

Przedsiębiorstwa bazujące na lokalnych zasobach ludzkich i środowiskowych, w wyniku otrzymanego wsparcia publicznego i prywatnego zwiększą swoją innowacyjność produktową, usługową i organizacyjną.

Gwarantem sukcesu będzie aktywna społeczność nie tylko wspierająca przemiany, ale również wyznaczająca ich kierunki. Silną pozycję „Dorzecza Wisłoki” budować będzie wysokiej jakości i przyjazna dla środowiska infrastruktura społeczna oraz nowoczesne i szeroko dostępne usługi publiczne i społeczne. W rezultacie ograniczeniu ulegnie sfera ubóstwa oraz wzrośnie bezpieczeństwo mieszkańców.

Wysoką jakość życia zapewni mieszkańcom dobry stan środowiska naturalnego oraz adekwatna do potrzeb infrastruktura techniczna. Poprawie wewnętrznej spójności i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru sprzyjać będzie bardziej wydajny transport zbiorowy oraz budowa węzłów przesiadkowych oraz budowa/modernizacja przystanków i dostosowanie ich lokalizacji do potrzeb mieszkańców.

Powszechny dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej zapewni nie tylko wysoką jakość środowiska naturalnego, ale również zaspokoi aspiracje cywilizacyjne mieszkańców. Jednocześnie nastąpi transformacja energetyczna obszaru, która sprawi, że powszechne będzie wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, co wzmocni samowystarczalność obszaru oraz jego bezpieczeństwo w tym zakresie.

Standard zamieszkania wzrośnie również w wyniku kompleksowo prowadzonych działań zmierzających do odnowy i uporządkowania przestrzeni publicznej i prywatnej. Zdekapitalizowanym budynkom i zdegradowanym obszarom przywrócone zostanie ich dawne lub zostaną nadane nowe

W wyniku przeprowadzonych zmian mieszkańcy „Dorzeczka Wisłoki” uzyskają szerszy dostęp do e-usług, przez co korzystanie z nich będzie powszechną czynnością.

Rysunek 5. „Chmura słów”, którą uczestnicy spotkania warsztatowego w Jaśle (25.03.2022 r.) uznali za istotną w określeniu wizji Strategii

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników spotkania warsztatowego w Jaśle w dniu 25.03.2022 r.

4.3 CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Poniżej zaprezentowano układ celów i kierunków działań, których wdrożenie prowadzić będzie do realizacji wizji rozwoju „Dorzecza Wisłoki” wraz z opisem oraz określeniem terytorialnego wymiaru realizacji Strategii. Wykazano również zgodność celów Strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi, tj. Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, Strategią Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 2. Zestawienie celów i kierunków działań Strategii

CEL	KIERUNEK DZIAŁANIA
1. Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości	1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej
	2. Rozwój usług społecznych i poprawa kwalifikacji mieszkańców
	3. Zwiększenie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych
	4. Włączenie i integracja społeczna
2. Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki	1. Rozwój usług i infrastruktury wspierającej rozwój oraz inkubację firm
	2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki”
	3. Promocja oferty gospodarczej „Dorzecza Wisłoki” na rynkach krajowych i zagranicznych
3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego	1. Ochrona przeciwpowodziowa „Dorzecza Wisłoki” i zwiększenie odporności obszaru na skutki zmian klimatu
	2. Ograniczenie zjawiska niskiej emisji i poprawa efektywności energetycznej budynków i infrastruktury
	3. Rozwój produkcji, magazynowania i dystrybucji energii z OZE
	4. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury i usług kluczowych dla środowiska „Dorzecza Wisłoki”.
4. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju	1. Integracja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i zintegrowanego transportu zbiorowego
	2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych

Źródło: opracowanie własne

4.3.1 Cel 1. Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości

Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że „Dorzecze Wisłoki” zmagają się z poważnymi problemami demograficznymi. Zmniejsza się liczba ludności, co spowodowane jest spadkiem dynamiki przyrostu naturalnego oraz dominującym, ujemnym saldem migracji. W rezultacie na analizowanym obszarze postępuje proces starzenia się społeczeństwa, co w przyszłości może negatywnie wpływać na możliwości rozwojowe obszaru i jego potencjał ludzki.

Zahamowanie negatywnych trendów demograficznych oraz przeciwdziałanie jego skutkom stanowi wyzwanie przed jakim staje „Dorzecze Wisłoki”. W tym celu należy podjąć wielokierunkowe działania związane z rozwojem sfery społecznej. Konieczne będą zarówno inwestycje infrastrukturalne, jak i rozwój wysokiej jakości usług adresowanych do mieszkańców.

Zdiagnozowany odpływ ludności (zwłaszcza ludzi młodych) z obszaru „Dorzecza Wisłoki” może wynikać m.in. z niezadowalającego dostępu do dobrej jakości infrastruktury związanej z opieką nad dziećmi do lat 3 oraz infrastruktury przedszkolnej i szkolnej. Na decyzje mieszkańców wpływać może również niezadowalający poziom nauczania w szkołach podstawowych, o czym świadczą niskie wyniki uzyskiwane przez uczniów z egzaminu ósmoklasisty. Problemem jest także niedostateczny rozwój oferty edukacyjnej w zakresie niszowych specjalizacji w oparciu o uwarunkowania endogenne, w szczególności w zakresie liceów i szkół branżowych I stopnia. Dodatkowym problemem jest zróżnicowanie przestrzenne w zakresie dostępu do infrastruktury związanej z opieką, wychowaniem i edukacją.

Dlatego też należy podjąć działania związane z budową/rozbudową/modernizacją żłobków, przedszkoli i szkół tak, aby poprawić jakość i dostępność przedmiotowej infrastruktury oraz aby doprowadzić do większej konwergencji obszaru w tym zakresie. Pamiętać przy tym należy, że nowe/modernizowane obiekty powinny być przyjazne środowisku. Równocześnie należy rozwijać wysokiej jakości ofertę usług edukacyjnych, oferować dodatkowe zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów oraz dostosować kierunki kształcenia (na poziomie szkół ponadpodstawowych) do aktualnych i przyszłych potrzeb obszaru.

Poziom i jakość życia mieszkańców „Dorzecza Wisłoki” obniża także problem z dostępem do placówek ochrony zdrowia (w szczególności publicznych) i wykwalifikowanego personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek, położnych). Konieczny jest zatem rozwój niniejszej infrastruktury, połączony z innymi działaniami zmierzającymi do poprawy dostępu do wysokiej jakości usług świadczonych przez zakłady opieki medycznej.

Postępujący proces starzenia się społeczeństwa sprawia, że należy spodziewać się wzrostu popytu na usługi związane z opieką nad osobami niesamodzielnymi. Dlatego też należy rozwijać infrastrukturę oraz poszerzać ofertę usług adresowanych do seniorów i osób niesamodzielnych.

Wzrost atrakcyjności „Dorzecza Wisłoki”, jako miejsca do życia wiąże się także z koniecznością poprawy dostępności i funkcjonalności infrastruktury kulturalnej i sportowej oraz z poszerzeniem oferty usług świadczonych przez instytucje kultury i kluby sportowe. Warto przy tym, w większym niż obecnie zakresie, wykorzystać potencjał aktualnie funkcjonujących instytucji i organizacji.

Z diagnozy wynika, że obszar „Dorzecza Wisłoki” zmagają się z problemem niskiego poziomu kapitału społecznego, co skutkuje niezadowalającym poziomem aktywności mieszkańców i ich ograniczonym zaangażowaniem w działania na rzecz rozwoju obszaru. Przy czym bierność ta może być pochodną ubóstwa i wykluczenia społecznego. Dlatego też należy podejmować działania na rzecz aktywizacji i integracji mieszkańców. Działania te powinny również sprzyjać włączeniu społecznemu. W działaniach tych aktywnie powinny uczestniczyć organizacje pozarządowe.

Barierą spowalniającą rozwój „Dorzecza Wisłoki” jest także niedostateczna jakość i wydajność usług administracji publicznej świadczonych z wykorzystaniem Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych, a także silnie zróżnicowany dostęp do Internetu oraz występowanie obszarów wykluczenia informacyjnego, zwłaszcza w grupie osób starszych. W związku z powyższym należy wdrażać działania zmierzające do zwiększania zakresu świadczonych e-usług. Winno się również kreować warunki

umożliwiający rozwój szerokopasmowego Internetu. Działaniom tym powinny towarzyszyć, adresowane w pierwszej kolejności do seniorów, szkolenia z zakresu korzystania z nowych technologii.

Zgodność celu Strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 1 Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości ze Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 3. Spójność Celu 1 Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Strategia Dorzecza Wiśłoki	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”	Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 1 Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości	Obszar I: Małopolskie Obszar II: Gospodarka Obszar V: Rozwój zrównoważony terytorialnie	Obszar tematyczny 2: Kapitał ludzki i społeczny Cel: Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców Obszar tematyczny 4: Dostępność usług Cel: Zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych i podniesienie standardu ich świadczenia dla poprawy jakości życia i wzmacniania procesów rozwojowych	Cel 2 Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych Cel 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

Źródło: opracowanie własne

Kierunki działań:

Kierunek działania 1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej

Celem działań podejmowanych w ramach niniejszej Strategii winno być dążenie do poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców „Dorzecza Wiśłoki”. Poziom i jakość życia mieszkańców w dużej mierze uzależniony jest od jakości i dostępności infrastruktury społecznej. Niestety jak wykazała diagnoza, sytuacja w powyższym zakresie nie jest aktualnie zadowalająca. Silne zróżnicowanie przestrzenne rozwoju „Dorzecza Wiśłoki” sprawia, że nadal występują obszary, gdzie dostęp do infrastruktury społecznej jest ograniczony. Dotyczy to np. obszarów wiejskich. Sytuacja taka wymaga podjęcia wielokierunkowych działań w celu jej sanacji.

Rozwój infrastruktury społecznej wymaga m.in. inwestycji w budowę/rozbudowę/modernizację infrastruktury związanej z: opieką nad dziećmi do lat 3, wychowaniem przedszkolnym, edukacją, opieką medyczną, kulturą, sportem i rekreacją.

Należy przy tym podkreślić, że inwestycje te powinny zarówno ułatwić dostęp mieszkańcom do infrastruktury społecznej, jak i zracjonalizować koszty korzystania z niej.

W pierwszej kolejności należy prowadzić i wspierać działania związane z poprawą dostępności do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Działania te powinny skutkować tworzeniem nowych i modernizacją oraz doposażeniem istniejących miejsc opieki w żłobkach. Jednocześnie, wspierać należy także oddolne inicjatywy w zakresie opieki nad dziećmi do 3 lat.

Równocześnie winno się dążyć do adekwatnej do potrzeb rozbudowy i modernizacji infrastruktury przedszkolnej i szkolnej. W rezultacie liczba i lokalizacja miejsc w przedszkolach i szkołach powinna zostać dopasowana zarówno do aktualnych, jak i przyszłych potrzeb mieszkańców. Należy także sukcesywnie doposażyć placówki wychowawcze i edukacyjne w nowoczesne pomoce edukacyjne.

Powyższym działaniom towarzyszyć powinna budowa/modernizacja przyszkolnych hal sportowych, boisk sportowych, placów zabaw oraz miejsc przeznaczonych na rekreację. Bezpieczne i funkcjonalne boiska i place zabaw powinny stać się standardem w każdej placówce wychowawczej i edukacyjnej.

Jak wynika z diagnozy na obszarze „Dorzecza Wisłoki” widoczny jest również problem z dostępem do opieki medycznej. Niestety problem ten jest charakterystyczny dla całego kraju, a jego rozwiązanie wymaga działań systemowych realizowanych przez administrację centralną. Na szczeblu lokalnym należy podejmować działania (w miarę posiadanych zasobów) zmierzające do poprawy funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej, poprzez budowę/modernizację infrastruktury (w tym związanej z funkcjonowaniem szpitali powiatowych) oraz ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług świadczonych przez zakłady podstawowej opieki medycznej. Ważne będą również działania zmierzające do doposażenia już istniejących placówek medycznych.

W ramach niniejszego priorytetu należy także dążyć do budowy/rozbudowy/modernizacji infrastruktury kulturalnej i sportowej. Działanie te powinny wzmacniać bogate dziedzictwo kulturowe obszaru oraz sprzyjać utrzymywaniu i rozwijaniu tradycyjnych wartości. Jednocześnie pamiętać należy, że obiekty te pełnią ważną funkcję integracyjną i sprzyjają włączeniu społecznemu. Jak wynika z diagnozy na obszarze „Dorzecza Wisłoki” konieczne są m.in. inwestycje związane z budową/modernizacją: regionalnych centrów kultury, lokalnych domów kultury (w tym świetlic wiejskich i domów ludowych), muzeów i hal widowiskowych.

W zakresie rozwoju infrastruktury sportowej powinno się budować/modernizować stadiony, hale sportowe, baseny itp.

Jednocześnie należy zmierzać do lepszego wyposażenia już istniejących obiektów kultury oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych, tak aby mogły one prawidłowo funkcjonować i rozszerzać swoją ofertę adresowaną do mieszkańców.

Odwroceniu negatywnych trendów demograficznych sprzyjałby rozwój budownictwa mieszkaniowego. Działania w tym zakresie powinny mieć charakter wielokierunkowy. Podstawową podaż mieszkań powinna zapewnić działalność deweloperska. W tym przypadku JST powinny prowadzić działania wspierające przedsiębiorców w dostępie do terenów inwestycyjnych.

Równocześnie JST powinny rozbudowywać i modernizować własny zasób komunalny. W zależności od potrzeb i możliwości finansowych wskazane byłyby zarówno nowe inwestycje budowlane zmierzające do powiększenia nowoczesnego zasobu komunalnego, jak i inwestycje związane z modernizacją istniejących budynków.

Realizacja niniejszego działania wymaga także uwzględnienia zmian technicznych, dostosowujących obiekty budowlane oraz całą przestrzeń do potrzeb seniorów i osób z niepełnosprawnościami, w tym poprzez likwidację barier architektonicznych.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Budowa, przebudowa, modernizacja i doposażenia: żłobków, przedszkoli, szkół, ośrodków zdrowia, szpitali, domów kultury, świetlic wiejskich i domów ludowych, mieszkań, itp.

Kierunek działania 1.2. Rozwój usług społecznych i poprawa kwalifikacji mieszkańców

Realizacja niniejszego priorytetu wymaga podjęcia szeregu działań zmierzających do wzmocnienia istniejących i rozwoju nowych usług adresowanych do mieszkańców.

Szczególnie ważne będą inwestycje zmierzające do poprawy jakości usług edukacyjnych. W tym celu prowadzone będą działania wzmacniające proces nauczania, gdyż edukacja ma kluczowe znaczenie dla budowy kapitału ludzkiego.

W ramach niniejszego działania powinno się dążyć do realizacji nowoczesnych programów edukacyjnych, wspierających zainteresowania uczniów. Większy nacisk powinien zostać położony w szczególności na zwiększenie oferty zajęć dodatkowych, w tym z matematyki, informatyki i języka angielskiego. W miarę możliwości i we współpracy z innymi podmiotami np. z NGO powinno się także dążyć do stworzenia oferty dodatkowych zajęć z przedsiębiorczości oraz z ekologii. Należy również wspierać dzieci i młodzież z problemami edukacyjnymi, poprzez realizację zajęć wyrównawczych.

Oprócz rozwoju oferty zajęć edukacyjnych, należy także podjąć działania zmierzające do wyposażenia szkół w sprzęt specjalistyczny i pomoce dydaktyczne wspomagające rozwój uczniów, w tym również uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Pamiętać należy również o roli nauczycieli w kształceniu uczniów. Dlatego też ważne będą działania zmierzające do doskonalenia nauczycieli.

Na obszarze „Dorzecza Wisłoki” nadal widoczny jest problem niedopasowania kwalifikacji mieszkańców do potrzeb pracodawców. Sytuacja ta wynika między innymi ze zmian popytu przedsiębiorstw na określony typ kwalifikacji zawodowych, co wymusza elastyczność po stronie pracowników oraz gotowość do stałej adaptacji. Wpływ na powyższą sytuację może mieć również migracja młodych, wykształconych ludzi do ośrodków wzrostu, zlokalizowanych poza analizowanym obszarem. W rezultacie z jednej strony konieczne jest wdrożenie skutecznego modelu „uczenia się przez całe życie”, a z drugiej strony należy podejmować działania zmierzające do ograniczenia odpływu młodych ludzi m.in. poprzez rozwój infrastruktury społecznej.

W celu podniesienia kwalifikacji mieszkańców współorganizowane i promowane będą kursy i szkolenia doksztalające i przekwalifikowujące pracowników. W działaniach tych aktywnie powinni uczestniczyć przedsiębiorcy oraz instytucje rynku pracy. Należy także więcej uwagi poświęcić szkoleniom z zakresu przedsiębiorczości oraz szkoleniom wzmacniającym kompetencje cyfrowe.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Rozwój oferty zajęć dodatkowych w szkołach, doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne, wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli, współorganizowanie i promowanie kursów doszkalających i przekwalifikujących pracowników, wzmocnienie kompetencji cyfrowych, wzmocnienie kwalifikacji z zakresu przedsiębiorczości, itp.

Kierunek działania 1.3. Zwiększenie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych

We współczesnym świecie wzrasta zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych, co wiąże się z budową społeczeństwa informacyjnego. Wzrost znaczenia nowych technologii w komunikowaniu się ludności nastąpił w czasie pandemii, gdy na niespotykaną dotąd skalę upowszechniła się praca i edukacja w trybie zdalnym.

Sprostanie wymogom współczesności wymaga rozwoju elektronicznych usług publicznych oraz innych e-usług adresowanych do mieszkańców. W związku z tym konieczne jest poszerzanie zakresu usług świadczonych z wykorzystaniem nowych technologii. Szczególnie ważne będą działania zmierzające do rozwoju i rozbudowy oraz poprawy kompatybilności systemu e-usług oraz doposażenie administracji samorządowej w sprzęt IT, tak żeby następował postęp informatyzacji jednostek publicznych.

W przyszłości można rozważyć tworzenie wirtualnych centrów (platform), których celem byłoby np. informowanie mieszkańców, gdzie, kiedy, na jakim formularzu, z jakimi dokumentami i za jaką opłatą można złożyć e-wniosek w danej sprawie.

W większym zakresie powinien być również wykorzystywany Internet jako narzędzie interakcji z mieszkańcami. Pozwoliłoby to przedstawicielom JST szybciej i lepiej poznać potrzeby i oczekiwania mieszkańców. W przyszłości dzięki mobilnym aplikacjom, mieszkańcy powinni mieć możliwość konsultowania ważnych dla nich spraw.

Wskazane jest także rozwijanie nowych e-usług np. teleopieki, czyli systemu opieki i wsparcia, wykorzystującego nowoczesne narzędzia teleinformatyczne a adresowanego np. do seniorów. Powinno się także wspierać inicjatywy zmierzające do zakładania platform umożliwiających wymianę informacji pomiędzy mieszkańcami oraz wzajemną współpracę.

Jednocześnie należy podejmować działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa użytkowników sieci. Dotyczy to zwłaszcza bezpieczeństwa systemów wrażliwych użytkowanych przez podmioty publiczne. Wskazane jest również podejmowanie działań wspierających grupy najbardziej narażone na ataki cyberprzestępców tj. dzieci, młodzież i seniorzy.

Ponadto trzeba dążyć do rozbudowy infrastruktury telekomunikacyjnej, która umożliwi mieszkańcom „Dorzecza Wisłoki” lepszy dostęp do szerokopasmowego Internetu. Najważniejsze działania w tym zakresie prowadzone będą przez operatorów telekomunikacyjnych, jednak jednostki samorządowe mogą rozwijać sieć publicznych punktów dostępu do Internetu.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Rozwój e-usług dla administracji, rozwój usług i aplikacji dla e-zdrowia, monitoring osób starszych, centra danych, wzmocnienie bezpieczeństwa ICT, itp.

Kierunek działania 1.4. Włączenie i integracja społeczna

Jak wynika z diagnozy zachodzące na obszarze „Dorzecza Wisłoki” pozytywne zmiany nie wyeliminowały wszystkich problemów związanych z ubóstwem. Dodatkowo widoczne negatywne trendy demograficzne (odpływ młodych ludzi, starzenie się społeczeństwa) sprawiają, że w przyszłości należy spodziewać się wzrostu popytu na usługi związane z opieką nad osobami niesamodzielnymi. Ponadto nastąpiła kumulacja niespotykanych wcześniej zjawisk, tj. pandemii i gwałtownego napływu uchodźców, które spowodowały nowe zagrożenia wykluczenia społecznego oraz wymagają podejmowania szybkich i niestandardowych działań.

Dlatego też przyjęte w Strategii rozwiązania będą zmierzać do ułatwienia życia osobom niesamodzielnym i zagrożonym wykluczeniem społecznym. Należy przy tym podkreślić, że działania te winny obejmować zarówno inwestycje infrastrukturalne, jak i rozwój usług skierowanych do grup defaworyzowanych.

W ramach inwestycji infrastrukturalnych nacisk położony zostanie na budowę/rozbudowę/modernizację domów opieki dziennej oraz całodobowej nad osobami potrzebującymi wsparcia. Wskazane jest, o ile jest to możliwe i ekonomicznie uzasadnione aby na potrzeby ww. inwestycji w pierwszej kolejności adaptować budynki, będące w zasobach JST, które nie pełnią już pierwotnych funkcji.

Równolegle należy dążyć do rozbudowy infrastruktury wykorzystywanej przez Ośrodki Pomocy Społecznej, tak aby mogły one efektywnie realizować powierzone im zadania z zakresu pomocy społecznej.

Jak już wspomniano rozwojowi infrastruktury powinien towarzyszyć rozwój usług sprzyjających integracji i włączeniu społecznemu. Szczególnie istotny będzie rozwój usług zapobiegających marginalizacji społecznej bez względu na przyczyny występowania tego zjawiska. W działaniach tych aktywnie winny uczestniczyć organizacje pozarządowe.

Do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym kierowane będą także działania związane z rozwojem budownictwa wspomagane. Istotne znaczenie może mieć budowa mieszkań socjalnych, chronionych i treningowych. Adresatem przedsięwzięcia będą osoby o najniższych dochodach oraz osoby, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia. Standard i lokalizacja mieszkań powinny zapewnić warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w tym integrację ze społecznością lokalną.

Dodatkowo reagując na zmiany w otoczeniu geopolitycznym należy podjąć działania umożliwiające włączenie społeczne uchodźców wojennych, gdyż jest to grupa szczególnie zagrożona wykluczeniem oraz marginalizacją ekonomiczną i społeczną. W celu udzielenia doraźnej pomocy uchodźcom wskazany jest rozwój infrastruktury, którą można szybko zaadaptować jako miejsce tymczasowego pobytu.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Budowa, rozbudowa i modernizacja domów opieki społecznej, miejsc pobytu dla osób starszych oraz osób o szczególnych potrzebach, centrów opiekuńczo-mieszkalnych, itp.

4.3.2 Cel 2. — Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki

Silna gospodarka jest fundamentem trwałego rozwoju „Dorzecza Wisłoki”. Jednocześnie wpływa ona na funkcjonowanie pozostałych sfer oraz pozwala wygenerować niezbędne środki finansowe na aktualne i przyszłe inwestycje.

Jak wykazała diagnoza, na obszarze „Dorzecza Wisłoki” zachodzą pozytywne zmiany gospodarcze. Wzrosła liczba przedsiębiorstw, co wpłynęło na zwiększenie liczby pracujących oraz spadek bezrobocia. Niestety w skutek pandemii sytuacja gospodarcza obszaru uległa osłabieniu. Dodatkowo widoczne jest silne zróżnicowanie potencjału gospodarczego „Dorzecza Wisłoki”. Potencjał ten koncentruje się w miastach powiatowych, podczas gdy aktywność ekonomiczna na obszarach wiejskich pozostaje niska.

W rezultacie potencjał gospodarczy „Dorzecza Wisłoki” wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców jest niezadowalający. Wpływ na to może mieć niska atrakcyjność inwestycyjna gospodarki obszaru, przejawiająca się zwłaszcza poprzez słabą intensywność lokowania się bezpośrednich inwestycji zewnętrznych i migrację kapitału. Dodatkowo niezadowalający, w porównaniu do średnich regionalnych (dla województw małopolskiego i podkarpackiego) jest również poziom wynagrodzeń brutto. Relatywnie niskie wynagrodzenia sprzyjają negatywnym procesom migracyjnym ludności.

Dlatego też sytuacja musi ulec zmianie. Należy wzmocnić potencjał gospodarczy „Dorzecza Wisłoki” poprzez podniesienie jego atrakcyjności inwestycyjnej oraz wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości. Służyć temu będzie m.in. rozwój infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość oraz ułatwienie dostępu do usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu (IOB). Warto przy tym podkreślić, że trwały rozwój gospodarczy przedmiotowego obszaru wymaga zarówno wzmocnienia potencjału miast, jak i przełamania barier w przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.

Z diagnozy wynika również, że „Dorzecze Wisłoki” posiada duży potencjał do rozwoju turystyki wykorzystującej przyrodnicze i kulturowe atuty obszaru oraz do rozwoju rolnictwa i sektora spożywczego oferującego produkty ekologiczne i tradycyjne, wysokiej jakości, jednak aktualnie mamy do czynienia z niskim i silnie zróżnicowanym przestrzennie poziomem rozwoju funkcji turystycznej, wyrażonym niezadowalającą liczbą miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców. Efektywne wykorzystanie potencjału turystycznego wymaga stosownego rozwoju infrastruktury turystycznej oraz ponadlokalnych produktów i usług turystycznych.

Niska atrakcyjność inwestycyjna „Dorzecza Wisłoki” oraz nieadekwatny do potencjału rozwój turystyki mogą mieć swoje źródło m.in. w zbyt słabej promocji oferty gospodarczej obszaru na rynkach krajowych i zagranicznych. Dlatego też konieczna będzie aktywizacja lokalnych liderów i wzmocnienie ich zaangażowania w promocję gospodarczą „Dorzecza Wisłoki”.

Zgodność celu strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 2: Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne „Dorzecza Wisłoki” ze Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 4. Spójność Celu 2 Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Strategia Dorzecza Wisłoki	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”	Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 2 Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki	Obszar I: Małopolskie Obszar II: Gospodarka Obszar IV: Zarządzanie strategiczne rozwojem Obszar V: Rozwój zrównoważony terytorialnie	Obszar tematyczny 1: Gospodarka i nauka Cel: Wzmacnianie potencjału regionalnej gospodarki oraz zwiększanie udziału nauki i badań dla innowacyjnego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa Obszar tematyczny 2: Kapitał ludzki i społeczny Cel: Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców Obszar tematyczny 3: Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska Cel: Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizacja wykorzystania zasobów naturalnych i energii przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego	Cel 2 Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych Cel 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

Źródło: opracowanie własne

Kierunki działań:

Kierunek działania 2.1. Rozwój usług i infrastruktury wspierającej rozwój oraz inkubację firm

Jak wykazała diagnoza, na obszarze „Dorzecza Wisłoki” nastąpił szereg korzystnych zmian w sferze gospodarczej. Wzrosła liczba przedsiębiorstw, co przełożyło się na wzmocnienie pozycji gospodarczej obszaru oraz poprawę sytuacji na rynku pracy.

Jednak wzrost gospodarczy nie usunął wszystkich barier, spowalniających rozwój obszaru. Przełamanie niniejszych barier jest warunkiem koniecznym, jeżeli chcemy dążyć do dalszej poprawy atrakcyjności inwestycyjnej i wzmocnienia konkurencyjności „Dorzecza Wisłoki”.

Z diagnozy wynika również, że pod względem gospodarczym „Dorzecze Wisłoki” jest silnie zróżnicowane, co sprawia, że podejmowane działania muszą przybierać różne formy i być dostosowane do lokalnych warunków.

Podjęte w ramach niniejszego działania przedsięwzięcia powinny zmierzać do tworzenia nowych, innowacyjnych miejsc pracy, szczególnie w zielonych technologiach, adresowanych zwłaszcza do osób o wysokich kwalifikacjach. Podejście takie powinno ograniczyć odpływ młodych, wykształconych ludzi do innych ośrodków. Przedsiębiorcy generujący nowe miejsca pracy dla specjalistów w pierwszej kolejności powinni być adresatami pomocy publicznej.

Trwały rozwój gospodarczy analizowanego obszaru wymaga zarówno wzmocnienia potencjału miast (jako potencjalnych ośrodków wzrostu gospodarczego), jak i przełamywania barier w przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Osiągnięcie powyższych celów wymaga podjęcia licznych działań, w tym m.in.:

- dostarczenia nowych (uzbrojonych) oraz uzbrojenia istniejących terenów inwestycyjnych, w miejscach, gdzie występują deficyty (np. w gminach Brzyska, Nowy Żmigród, Radomyśl Wielki, Tuszów Narodowy, Żyraków, m. Mielec);
- rozwijania infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość, takiej jak inkubatory przedsiębiorczości;
- wzmacniania istniejących Instytucji Otoczenia Biznesu, które oferują podmiotom gospodarczym atrakcyjne warunki do zakładania i rozwoju przedsiębiorstw poprzez finansowe instrumenty zwrotne (np. pożyczki), jak również pomoc doradczą i szkoleniową.

Na całym obszarze „Dorzecza Wisłoki” należy wspierać powstawanie i rozwój przedsiębiorstw, tworzonych zarówno przez inwestorów zewnętrznych, jak i przez mieszkańców wykorzystujących endogenny potencjał obszaru.

W celu pozyskania nowych inwestorów powinno się podejmować sukcesywnie działania zmierzające do zwiększenia podaży i jakości terenów inwestycyjnych. Niezwykle ważne są tutaj kwestie nie tylko lokalizacyjne, ale także formalno-prawne związane z zagospodarowaniem gruntów. Jednocześnie nakłady na uzbrojenie terenów inwestycyjnych znacząco podniosą ich atrakcyjność i pozwolą skrócić proces rozpoczynania działalności biznesowej.

Jednak nowo tworzone przedsiębiorstwa (zwłaszcza mikro i małe) narażone są na duże ryzyko niepowodzenia rynkowego, stąd też potrzeba inkubacji firm, na którą składa się zarówno pomoc w założeniu przedsiębiorstwa, jak i wsparcie w jego początkowym okresie funkcjonowania. Pomoc ta może przyjmować różne formy, np. udostępnienie powierzchni, czy też zapewnienie podstawowych usług doradczych. Wzmocnienie przedsiębiorczości wśród mieszkańców wymaga także inwestycji związanych z tworzeniem nowoczesnych inkubatorów przedsiębiorczości. Pierwszeństwo przy lokowaniu działalności w inkubatorze powinny mieć przedsiębiorstwa działające w innowacyjnych branżach oraz oferujące rozwiązania proekologiczne.

Z przeprowadzonych badań wynika również, że przedsiębiorcy działający w „Dorzeczu Wisłoki” mają ograniczony dostęp do usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu. Mając na uwadze

potrzebę dalszego rozwoju gospodarczego obszaru, należy podjąć działania zmierzające do zmiany istniejącej sytuacji. Powinno się, w miarę możliwości, wspierać IOB i dążyć do poszerzenia ich oferty adresowanej do przedsiębiorców (np. usługi szkoleniowe, doradcze, pomoc przy pozyskiwaniu środków finansowych, wsparcie w rozwoju innowacyjnych produktów, wsparcie przy opracowaniu i wdrażaniu czystych technologii).

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Dostarczanie nowych i uzbrajanie istniejących terenów inwestycyjnych, budowa infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość np. inkubatorów przedsiębiorczości, uzbrojenie terenów inwestycyjnych, specjalne strefy aktywności gospodarczej, parki biznesu, doradztwo i szkolenia dla firm, itp.

Kierunek działania 2.2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki”

„Dorzecze Wisłoki” posiada znaczny potencjał do rozwoju turystyki, która to powinna stanowić jeden z filarów jej trwałego rozwoju. Na terenie „Dorzecza Wisłoki” znajdują się zarówno obszary o szczególnych walorach przyrodniczych, jak i liczne obiekty historyczne świadczące o jego bogatym dziedzictwie materialnym.

Niestety problemem jest niejednokrotnie niezadowalający stan obiektów oraz braki infrastrukturalne utrudniające efektywne udostępnianie ich turystom. Wydaje się również, że aktualnie nie jest w pełni wykorzystywany potencjał rzeki Wisłoki, która może stanowić jedną z osi rozwoju turystyki.

Mając na uwadze zdiagnozowane bariery, należy podjąć wielokierunkowe działania zmierzające do rozwoju ponadlokalnych produktów i usług turystycznych oraz infrastruktury turystycznej. Należy, przy tym podkreślić, że podejmowane działania powinny tworzyć wartość dodaną dla większego obszaru, a nie jedynie dla wąskiego terytorium.

W pierwszej kolejności należy dążyć do renowacji istniejących zabytków i to zarówno pojedynczych budynków/budowli, jak i całych założeń urbanistycznych, tak aby podnieść ich atrakcyjność dla turystów.

Równocześnie powinny powstać nowe, ponadlokalne trasy np. rowerowe łączące zabytki kultury materialnej i miejsca o szczególnych walorach przyrodniczych, a istniejące trasy winny być w miarę potrzeb modernizowane. Atrakcyjność turystyczną obszaru zwiększy również budowa ścieżek edukacyjnych i infrastruktury umożliwiającej spływy kajakowe. Szczególną rolę należy przypisać rozwojowi infrastruktury związanej z możliwością wykorzystania potencjału Wisłoki, jako ważnej atrakcji turystycznej obszaru.

Wzdłuż szlaków (lądowych i wodnych) i ścieżek edukacyjnych należy utworzyć obiekty małej architektury dające możliwość wypoczynku i schronienia. Jednocześnie w miejscach newralgicznych powinny zostać zlokalizowane miejsca parkingowe oraz infrastruktury dla rowerzystów, a w miejscach o szczególnych walorach krajobrazowych wskazana jest np. budowa wież widokowych, kolejek krzesełkowych, itp.

Jednak pamiętać należy, że sprawne funkcjonowanie powyższej branży wymaga także rozwoju oferty komplementarnych produktów i usług, w tym produktów regionalnych i lokalnych. Szczególną wagę należy w tym zakresie przypisać rolnictwu. Mając na uwadze uwarunkowania przyrodnicze obszaru oraz kształtujące się w Polsce i na świecie trendy gospodarcze i społeczne, winno się wspierać rozwój

ekologicznego rolnictwa i małego przetwórstwa w zakresie produkcji żywności wysokiej jakości. Należy również wspierać działania na rzecz skracania łańcuchów dostaw w myśl zasady „od pola do stołu”.

Równolegle na obszarze „Dorzecza Wisłoki” powinno się również podjąć działania promujące rozwój usług agroturystycznych i ekoturystycznych. Niniejsza oferta powinna zostać skierowana przede wszystkim do ludzi preferujących wypoczynek z dala od głównych szlaków turystycznych.

Wzmocnienie konkurencyjności turystycznej obszaru wymaga także rozbudowy bazy noclegowej oraz usług gastronomicznych oferujących lokalne/regionalne produkty oraz produkty ekologiczne. W ramach rozbudowy bazy noclegowej należy pamiętać o potrzebie rozwoju publicznych miejsc noclegowych (np. schroniska będące własnością JST).

Ważne miejsce w ramach niniejszego działania przypisano także promocji turystycznej obszaru. W tym celu należy podjąć działania zmierzające do utworzenia zintegrowanego systemu informacji turystycznej. Punkty Informacji Turystycznej powinny funkcjonować we wszystkich węzłach przesiadkowych I kategorii. Jednocześnie promując ofertę turystyczną „Dorzecza Wisłoki” należy wykorzystywać nowoczesne technologie.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Budowa/modernizacja ponadlokalnych turystycznych ścieżek rowerowych, budowa wież widokowych, rozbudowa/modernizacja publicznych miejsc noclegowych, budowa infrastruktury umożliwiającej korzystanie z rzeki, rozwój informacji turystycznej, wsparcie dla rolnictwa ekologicznego i produkcji żywności wysokiej jakości, skracanie łańcuchów dostaw, itp.

Kierunek działania 2.3. Promocja oferty gospodarczej „Dorzecza Wisłoki” na rynkach krajowych i zagranicznych

Kluczowym elementem marketingu terytorialnego „Dorzecza Wisłoki” jest promocja gospodarcza. Działania w tej sferze mają wpływ na kształtowanie pozytywnego wizerunku obszaru oraz wzmacniają szanse na jego trwały rozwój poprzez m.in. pozyskanie zewnętrznych zasobów. Działania promocyjne powinny być realizowane na wielu płaszczyznach, w tym z wykorzystaniem technologii i narzędzi informacyjno-komunikacyjnych.

Podkreślić przy tym należy, że promocja oferty gospodarczej powinna mieć charakter ponadlokalny. Największy nacisk w działaniach promocyjnych winien zostać położony na podkreślenie potencjału obszaru w zakresie Zielonego Ładu. W pierwszej kolejności promować należy produkty ekologiczne i tradycyjne, a także wskazywać na potencjał inwestycyjny obszaru jako zielonego regionu atrakcyjnego dla prowadzenia działalności gospodarczej.

Celem promocji obszaru powinna stać się właściwa prezentacja jego walorów oraz przekonanie interesariuszy zewnętrznych do ulokowania swoich aktywów na jego terenie. Przede wszystkim w ramach działań promocyjnych należy wzmocnić udział JST w targach, wystawach i konferencjach. Należy także opracować spójną dla całego obszaru „Dorzecza Wisłoki” kampanię reklamową, która zaprezentowana będzie w mediach, w tym także społecznościowych.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Udział w targach, wystawach, konferencjach, promocja oferty gospodarczej w mediach itp.

4.3.3 Cel 3. — Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego

Stan środowiska naturalnego należy do najważniejszych czynników decydujących o wyborze danego obszaru jako miejsca do życia. Wpływa on również na jego atrakcyjność turystyczną. Dodatkowo ochrona środowiska i kształtowanie warunków przyjaznych człowiekowi do życia stanowi fundament Europejskiego Zielonego Ładu. Niestety, jak wykazała diagnoza, obszar „Dorzecza Wisłoki” zmagają się z licznymi problemami związanymi ze stanem środowiska naturalnego.

Z diagnozy wynika, że analizowany obszar narażony jest na negatywne skutki zmian klimatu. Z jednej strony widoczny jest deficyt dostępności i retencjonowania wody związany ze zmianami klimatycznymi oraz rozwojem społeczno-gospodarczym obszaru, z drugiej strony „Dorzecze Wisłoki” narażone jest na występowanie podtopień związanych z deszczami nawalnymi. Dodatkowo stale utrzymuje się ryzyko powodziowe pochodzące od rzeki Wisłoki i jej dopływów oraz częściowo Wisły. Negatywnie na stan bezpieczeństwa obszaru wpływają również deficyty w infrastrukturze minimalizującej ryzyka związane ze zmianami klimatu (infrastruktura wykorzystywana przez służby ratunkowe, infrastruktura liniowa, melioracje). Dlatego też należy podjąć szereg inwestycji związanych z ochroną przeciwpowodziową „Dorzecza Wisłoki” oraz ze zwiększeniem jego odporności na skutki zmiany klimatu. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu związane będzie ze wzmocnieniem i uporządkowaniem gospodarki wodnej na obszarze „Dorzecza Wisłoki”, rozwojem zielonej infrastruktury oraz wsparciem dla służby ratunkowych.

Jak wykazała diagnoza, na obszarze „Dorzecza Wisłoki” mamy do czynienia z niezadowalającą średnioroczną jakością powietrza spowodowaną niską emisją ze źródeł kominowych, energochłonnością infrastruktury i budynków oraz ruchem samochodowym. Wpisując się w trendy europejskie i realizując zasady Europejskiego Zielonego Ładu, należy zintensyfikować działania zmierzające do eliminacji niskiej emisji, m.in. poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków i infrastruktury.

Poprawie stanu środowiska naturalnego sprzyjać będzie również transformacja energetyczna obszaru. Wprawdzie jak wynika z diagnozy, na terenie „Dorzecza Wisłoki” odnotowano relatywnie wysoki w stosunku do województwa podkarpackiego udział energii z odnawialnych źródeł, to jednak należy pamiętać, o kierunkach zmian w polityce energetycznej Unii Europejskiej zawartych m.in. w Europejskim Zielonym Ładzie. Dlatego też należy wspierać i rozwijać produkcję magazynowanie i dystrybucję energii pochodzącej z OZE. Działania takie wzmocnią bezpieczeństwo energetyczne obszaru oraz zwiększą jego samowystarczalność energetyczną.

Na terenie „Dorzecza Wisłoki” widoczne są również braki w zakresie infrastruktury ochrony środowiska. Problemem są duże dysproporcje w zakresie korzystających z sieci kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem oraz znacząca liczba gmin o niskiej wartości wskaźnika (poniżej 50%). Widoczne są także duże dysproporcje w zakresie korzystających z instalacji wodociągowej szczególnie w części południowej obszaru, a także punktowe deficyty w dostępie do sieci gazowej oraz punktowe deficyty infrastruktury związanej z gospodarowaniem odpadami. Sytuacja powyższa wymaga sanacji. Konieczne będzie podjęcie wielokierunkowych inwestycji związanych z budową i modernizacją infrastruktury oraz wzmocnieniem kluczowych usług związanych ze środowiskiem.

Zgodność celu Strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 3 Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego ze Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 5. Spójność Celu 3 Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Strategia „Dorzecza Wisłoki”	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”	Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 3: Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego	Obszar III: Klimat i środowisko Obszar V: Rozwój zrównoważony terytorialnie	Obszar tematyczny 3: Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska Cel: Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizacja wykorzystania zasobów naturalnych i energii przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego	Cel 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym Cel 2: Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych

Źródło: opracowanie własne

Kierunki działań:

Kierunek działania 3.1. Ochrona przeciwpowodziowa „Dorzecza Wisłoki” i zwiększenie odporności obszaru na skutki zmian klimatu

Obserwowanym od lat globalnym zjawiskiem są zmiany klimatu. Przejawiają się one m.in. powtarzającymi się suszami prowadzącymi do zmniejszania się zasobów wód lub gwałtownymi ulewnymi opadami skutkującymi lokalnymi podtopieniami.

Problemy te zauważalne są również na obszarze „Dorzecza Wisłoki”. Należy podkreślić, że waga zdiagnozowanych problemów jest tak duża, że konieczne jest podjęcie wielokierunkowych inwestycji związanych z uporządkowaniem gospodarki wodnej.

W pierwszej kolejności należy wzmocnić ochronę przeciwpowodziową na obszarze „Dorzecza Wisłoki” poprzez budowę zbiorników retencyjnych oraz budowę/modernizację wałów przeciwpowodziowych. Priorytetowo należy potraktować inwestycje związane z budową zbiornika wodnego Kąty-Myscowa wraz ze zbiornikiem górnym na Łysej Górze oraz budowę zbiornika retencyjnego Zgórsko Podborze na potoku Zgórsko.

Ponadto należy kontynuować rozbudowę i modernizację sieci kanalizacji deszczowej oraz utrzymywać w dobrym stanie infrastrukturę wodną. W tym celu konieczne będą działania związane

z budową i przebudową rowów melioracyjnych i śródpolnych połączone z wymianą istniejących przepustów.

W celu wzmocnienia ochrony przeciwpowodziowej na obszarze „Dorzecza Wisłoki” należy także wspierać służby bezpośrednio monitorujące zagrożenia naturalne i reagujące w przypadku ich wystąpienia, tj. w szczególności straż pożarną – ochotniczą i państwową. Inwestycje powinny być ukierunkowane zarówno na prewencję zagrożeń, jak i skuteczne działanie w przypadku ich wystąpienia. Ważne będzie doposażenie w sprzęt jednostek ratowniczych oraz budowa/rozbudowa/modernizacja remiz oraz innych obiektów w dyspozycji jednostek.

Jednak wzmocnienie odporności obszaru „Dorzecza Wisłoki” na skutki zmian klimatu wymaga również podjęcia innych działań. Dlatego też w ramach niniejszego priorytetu należy wspierać inicjatywy zmierzające do zwiększenia retencji wody na terenie „Dorzecza Wisłoki”, np. poprzez przechwytywanie i zatrzymanie deszczówki przez mieszkańców i podmioty gospodarcze, zmniejszanie powierzchni nieprzepuszczalnych oraz wdrażanie systemów zagospodarowania wód opadowych.

W ramach takiego działania należy również zwrócić uwagę na zwiększenie udziału terenów zielonych i samej zieleni w miastach i na obszarach wiejskich. Zielone (roślinne) i niebieskie (wodne) obszary pomogą w stworzeniu pożądanego mikroklimatu, a także zróżnicowanego środowiska naturalnego, np. na obszarach objętych budownictwem mieszkaniowym. Ważnym zadaniem będzie także zakładanie nowych i rewitalizacja istniejących terenów zieleni, skwerów i parków.

Wszelkie przedsięwzięcia realizowane w ramach tego kierunku działań będą wdrażane zgodnie z Planem Zarządzania Ryzykiem Powodziowym oraz Planem Przeciwdziałania Skutkom Suszy. Planem gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz Programem Wodno-Środowiskowym Kraju. Ponadto na terenach szczególnego zagrożenia powodzią stosowane będą zakazy i ograniczenia wynikające z przepisów prawa w tym zakresie.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Budowa zbiorników retencyjnych, przeciwpowodziowych, budowa/modernizacja wałów przeciwpowodziowych, budowa/modernizacja sieci kanalizacji deszczowej, budową i przebudową rowów melioracyjnych i śródpolnych, wsparcie dla służb ratunkowych, rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury, rozwój zieleni miejskiej, alternatywne źródła zasilania w wodę, itp.

Kierunek działania 3.2. Ograniczenie zjawiska niskiej emisji i poprawa efektywności energetycznej budynków i infrastruktury

Do istotnych działań wynikających z niniejszej Strategii zalicza się niewątpliwie te związane z poprawą jakości powietrza, w tym poprzez likwidację niskiej emisji. Realizacji przyjętych założeń służyć będą działania związane z poprawą efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i prywatnej.

W pierwszej kolejności promowane i wspierane będą działania zmierzające do zastosowania przez mieszkańców proekologicznych systemów grzewczych. W wyniku podjętych działań powinno wzrosnąć znaczenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

Jednocześnie wspierane będą działania zmierzające do zmniejszenia energochłonności budynków i budowli prywatnych i publicznych, np. termomodernizacja, wymiana oświetlenia w budynkach na energooszczędne, wymiana źródeł ciepła, instalacja odnawialnych źródeł energii. W wyniku niniejszych działań powstaną energooszczędne budynki publiczne, które będą mogły również pełnić

funkcję demonstracyjną i służyć jako wzór dla innych. Równocześnie należy promować OZE wśród deweloperów i inwestorów indywidualnych realizujących inwestycje budowlane.

W budynkach w miarę możliwości instalowane będą nowoczesne oprawy oświetleniowe LED i czujniki ruchu, które ułatwią sterowanie oświetleniem. Stosowane będą również inteligentne systemy zarządzania energią w budynkach i w infrastrukturze.

Poprawie stanu środowiska naturalnego służyć będą również inwestycje związane z modernizacją oświetlenia miejsc publicznych oraz oświetlenia drogowego. Priorytetem przy modernizacji oświetlenia powinny być działania zmierzające do wykorzystania energooszczędnych i inteligentnych technologii.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Termomodernizacja budynków publicznych i mieszkalnych, tworzenie budynków demonstracyjnych i energooszczędnych, wymiana kotłów grzewczych, wymiana oświetlenia, wdrażanie inteligentnych systemów zarządzania energią, itp.

Kierunek działania 3.3. Rozwój produkcji, magazynowania i dystrybucji energii z OZE

W Strategii przewidziano wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE). Pamiętać należy, że wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest drugim, obok promowania efektywności energetycznej, filarem budowy gospodarki niskoemisyjnej. Dlatego też wspierane będą inicjatywy zmierzające do transformacji energetycznej „Dorzecza Wisłoki” w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.

W związku z powyższym w ramach niniejszego działania, wsparcie przeznaczone będzie na wytwarzanie energii elektrycznej oraz ciepłej pochodzącej z OZE oraz przyłączenie do sieci. Wspierane będą również inwestycje w magazyny energii działające na potrzeby OZE. Ważna będzie również budowa przyłączy do sieci oraz Głównych Punktów Zasilających. Dzięki temu poprawi się wydajność sieci, zwłaszcza w przypadku wzmożonej produkcji energii z OZE.

Promowane będzie także wytwarzanie energetyki rozproszonej (prosumenckiej) opartej o instalacje o stosunkowo niewielkich mocach, stanowiącej podstawę rozwoju lokalnego wymiaru energetyki i nadającej transformacji energetycznej partycypacyjny charakter.

Priorytetowo traktowane będą inwestycje związane z montażem instalacji fotowoltaicznych na budynkach publicznych. Rozważyć można również budowę farm fotowoltaicznych. Mając na uwadze naturalne predyspozycje „Dorzecza Wisłoki”, należy dążyć do budowy elektrowni szczytowo-pompowej w Myscovej oraz wspierać budowę innych (niskospadowych i ultraniskospadowych) elektrowni wodnych.

Mając na uwadze współczesne trendy rozwoju energetyki i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, konieczne będą także inwestycje związane z rozwojem technologii magazynowania energii, która ułatwi integrację i rozwój rozproszonych OZE.

Powinno się również wspierać i realizować inwestycje związane z rozwojem instalacji OZE do produkcji, magazynowania i dystrybucji wodoru, a także instalacji OZE, z której energia bezpośrednio lub pośrednio zasili elektrolizery lub instalacji do produkcji wodoru. W związku z dużym zapotrzebowaniem na wodę w procesie produkcji wodoru należy rozważyć możliwość ponownego jej wykorzystania, np. z procesu oczyszczania ścieków.

Na terenie „Dorzecza Wisłoki” powinno się również wspierać takie inicjatywy jak klastry energii i spółdzielnie energetyczne.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Wspieranie produkcji energii z OZE, ponowne wykorzystanie energii, magazynowanie energii z OZE, dystrybucja energii (sieci, przyłącza GPZ) , w tym z OZE, itp.

Kierunek działania 3.4. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury i usług kluczowych dla środowiska „Dorzecza Wisłoki”

Jak wynika z diagnozy, na terenie „Dorzecza Wisłoki” występują obszary borykające się z problemem dostępności do wody pitnej. Niestety zachodzące zmiany klimatu mogą ten problem spotęgować. Dlatego też należy prowadzić i wspierać działania zmierzające do pozyskania, budowy nowych ujęć wody (w tym podziemnych) oraz modernizacji i rozbudowy sieci wodociągowych. Należy także dążyć do redukcji zużycia wody poprzez jej wielokrotne wykorzystanie (np. po oczyszczeniu ścieków) do procesów technologicznych.

Konieczna będzie także modernizacja istniejących stacji uzdatniania wody, tak aby spełniały one standardy w zakresie zaspokajania potrzeby mieszkańców.

Z diagnozy wynika również, że na analizowanym terenie w dalszym ciągu występują obszary, na których brak jest dostępu do sieci kanalizacji sanitarnej. Należy więc podjąć działania zmierzające do zmiany tej sytuacji. W tym zakresie należy realizować inwestycje związane z budową/modernizacją oczyszczalni ścieków oraz rozbudową i modernizacją sieci kanalizacyjnej.

W miejscach, w których z przyczyn ekonomicznych rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona, konieczne jest wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Jednocześnie należy również rozbudowywać sieć gazowniczą, która zastąpi węgiel oraz dążyć do przyłączenia do niej nowych gospodarstw domowych. Szczególnie ważne będą inwestycje w gminach, w których dostęp do sieci gazowej jest w największym stopniu ograniczony, tj. : Borowa, Czermin, Gawłuszowice i Tuszów Narodowy.

Troska o środowisko naturalne sprawia, że konieczne jest dalsze usprawnienie systemu gospodarki odpadami, zwłaszcza że z diagnozy wynika, iż na obszarze „Dorzecza Wisłoki” widoczne są braki infrastrukturalne w tym zakresie. Realizując niniejsze działanie, należy między innymi dążyć do budowy/rozbudowy Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (np. gminy: Brzyska, Kołaczyce, Krempna, Mielec, Radomyśl Wielki, Skołyszyn, Żyraków). Równocześnie w gminie miejskiej Mielec wskazana jest budowa sortowni odpadów opakowaniowych zbieranych selektywnie. Działania powyższe powinny doprowadzić do wzmocnienia efektywnego recyklingu, tak aby zminimalizować udział odpadów zmieszanych w łącznej masie odpadów.

Jednocześnie powinno się również podejmować działania wspierające edukację ekologiczną. Wskazane byłoby tworzenie centrów edukacji ekologicznej i transferu zielonej technologii, w których to prowadzone byłby szkolenia i doradztwo dla mieszkańców, podmiotów publicznych i przedsiębiorców.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Budowa i modernizacja infrastruktury sieciowej (kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej), budowa/modernizacja oczyszczalni ścieków, budowa/modernizacja nowych ujęć wody (w tym podziemnych), budowa/modernizacja stacji uzdatniania wody, wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, budowa/modernizacja PSZOK-ów i RIPOK-ów, tworzenie centrów edukacji ekologicznej i transferu zielonej technologii, szkolenia i doradztwo z zakresu edukacji ekologicznej, itp.

4.3.4 Cel 4. — Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju

Kluczowym wyzwaniem cywilizacyjnym przed jakim stoi „Dorzecze Wisłoki” jest budowa/rozbudowa/modernizacja bezpiecznej, nowoczesnej i proekologicznej infrastruktury komunikacyjnej stwarzającej warunki dla jego zrównoważonego rozwoju.

Niestety aktualnie na obszarze „Dorzecza Wisłoki” zdiagnozowano szereg barier ograniczających zewnętrzną i wewnętrzną dostępność komunikacyjną obszaru. Problemy te dotyczą zarówno stanu infrastruktury drogowej i kolejowej (wraz z infrastrukturą towarzyszącą), jak i sposobu organizacji i funkcjonowania publicznego transportu zbiorowego. Szczególnie istotny jest problem związany niską dostępnością węzłów autostrady A4 i dróg szybkiego ruchu.

W konsekwencji na obszarze „Dorzecza Wisłoki” mamy do czynienia z niską dostępnością ośrodków miejskich transportu zbiorowego, co sprawia że nadal utrzymuje się niski udział transportu zbiorowego w transporcie ogółem oraz silna dominacja transportu samochodowego. Sytuacja niniejsza sprzyja zjawisku niskiej emisji.

Dążąc do wdrożenia zasad Zielonego Ładu, a tym wzmocnienia atrakcyjności „Dorzecza Wisłoki” jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej, należy podjąć inwestycje zmierzające do integracji i rozwoju infrastruktury komunikacyjnej oraz rozwoju zintegrowanego transportu zbiorowego. Należy przy tym wykorzystać potencjał jaki daje uruchomiona już Podkarpacka Kolej Aglomeracyjna.

Kolejnym problemem, a zarazem wyzwaniem przed jakim staje „Dorzecze Wisłoki” jest poprawa spójności, jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej. Jak wynika z diagnozy, na obszarze „Dorzecza Wisłoki” postępuje proces rozpraszania zabudowy, co negatywnie wpływa na spójność obszaru, a jednocześnie wywiera dodatkową presję na środowisko i zwiększa koszty budowy oraz eksploatacji infrastruktury technicznej. Zjawisko „rozlewania się miast” skutkuje także narastaniem chaosu urbanistycznego i prowadzi do utraty dziedzictwa kulturowego na obszarach wiejskich. Jednocześnie niska jakość przestrzeni publicznej i brak poczucia bezpieczeństwa zmniejsza atrakcyjność obszaru, jako miejsca do życia i sprzyja migracji.

Sytuacja powyższa musi ulec zmianie. Dlatego też należy opracować i wdrożyć działania zmierzające do poprawy spójności, jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej. Służyć temu powinna m.in. rewitalizacja przestrzeni publicznej, zwłaszcza w ośrodkach osadniczych.

Zgodność celu Strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 4 Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju ze Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska

2030”, Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 6. Spójność Celu 4 Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Strategia „Dorzecza Wisłoki”	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”	Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 4: Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju	Obszar I: Małopolskie Obszar II: Gospodarka Obszar V: Rozwój zrównoważony terytorialnie	Obszar tematyczny 3: Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska Cel: Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizacja wykorzystania zasobów naturalnych i energii przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego Obszar tematyczny 4: Dostępność usług Cel: Zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych i podniesienie standardu ich świadczenia dla poprawy jakości życia i wzmacniania procesów rozwojowych	Cel 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym

Źródło: opracowanie własne

Kierunki działań:

Kierunek działania 4.1. Integracja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i zintegrowanego transportu zbiorowego

Nowoczesna infrastruktura drogowa podnosi standard życia mieszkańców oraz uelastycznia rynek pracy, a tym samym wpływa na atrakcyjność „Dorzecza Wisłoki” jako miejsca zamieszkania oraz prowadzenia działalności gospodarczej. Jak wykazała diagnoza, „Dorzecze Wisłoki” charakteryzuje się relatywnie gęstą siecią dróg. Jednak stan techniczny dróg nie zawsze jest zadowalający, a jej rozmieszczenie przestrzenne nierównomierne, co może skutkować wykluczeniem komunikacyjnym.

Rozwój niniejszej infrastruktury wymaga podjęcia działań zmierzających do budowy nowych dróg (w tym obwodnic miast), poprawy stanu dróg istniejących oraz rozbudowy i modernizacji infrastruktury towarzyszącej. Działania te powinny z jednej strony usprawnić komunikację wewnątrz „Dorzecza Wisłoki”, z drugiej poprawić jej zewnętrzną dostępność komunikacyjną.

Ważne z punktu widzenia rozwoju „Dorzecza Wisłoki” będą inwestycje zmierzające do rozbudowy układu komunikacyjnego łączącego analizowany obszar z autostradą A4. W tym celu należy podjąć działania w zakresie budowy nowych węzłów komunikacyjnych łączących gminy „Dorzecza Wisłoki” z autostradą. Szczególnie ważna będzie budowa zjazdu/węzła z autostrady A-4 w miejscowości Borowa na wysokości Pilzna wraz z odcinkiem drogi o długości ok. 14 km, łączącej autostradę A-4 z drogą krajową nr 73.

Ważna będzie również budowa i modernizacja dróg pełniących rolę łączników z drogami wojewódzkimi i krajowymi. Równocześnie należy także prowadzić inwestycje zmierzające do poprawy stanu technicznego dróg o znaczeniu lokalnym.

Inwestycjom w infrastrukturę drogową powinny towarzyszyć także działania zmierzające do budowy, przebudowy i modernizacji infrastruktury towarzyszącej, tj. ciągów pieszych oraz dróg rowerowych. Inwestycje te poprawią bezpieczeństwo użytkowników oraz stan środowiska naturalnego.

Istotne znaczenie dla funkcjonowania „Dorzecza Wisłoki” ma transport kolejowy. Jak wynika z diagnozy, na terenie „Dorzecza Wisłoki” funkcjonuje Podkarpacka Kolej Aglomeracyjna, jednak jej zasięg jest niewystarczający do potrzeb. Dlatego też należy podjąć inwestycje zmierzające do budowy nowych oraz modernizacji istniejących linii kolejowych, a także większej ich kompatybilności z istniejącymi połączeniami komunikacji autobusowej. Priorytetowo należy traktować inwestycje, które poprawią spójność komunikacyjną „Dorzecza Wisłoki” na osi północ-południe.

Integracji infrastruktury komunikacyjnej służyć będzie budowa centrów/węzłów przesiadkowych, w tym budowa Zintegrowanego Centrum Przesiadkowego w Dębicy, Centrum Komunikacyjnego w Jaśle oraz przebudowa i rozbudowa dworca autobusowego w Mielcu jako węzła przesiadkowego wraz z rewitalizacją terenów po PKP.

Realizacja niniejszego działania wymaga również reorganizacji transportu zbiorowego zmierzającej do eliminacji wykluczenia komunikacyjnego poprzez stopniowe utworzenie spójnego systemu komunikacji publicznej. W tym celu konieczna będzie współpraca z przewoźnikami świadczącymi usługi transportu zbiorowego.

Wskazane są działania zmierzające do poprawy istniejącej sytuacji, m.in. poprzez dostosowanie sieci i częstotliwości połączeń do oczekiwań mieszkańców oraz budowę nowych przystanków których lokalizacja odpowiadać będzie aktualnej sieci osadniczej.

Jednocześnie należy wspierać rozwój transportu zrównoważonego. W tym celu powinno się dążyć do budowy parkingów i miejsc postojowych dla rowerzystów. Budowa Park&Ride i Bike&Ride przyniosłaby „Dorzeczu Wisłoki” wieloaspektowe korzyści, zwłaszcza w zakresie ochrony środowiska.

W zależności od potrzeb należy dążyć do stopniowej modernizacji taboru autobusowego, zmierzającej do jego pełnego dostosowania do potrzeb osób o szczególnych potrzebach oraz wymogów ekologicznych. Docelowo usługi powyższe winny być świadczone przez zeroemisyjny tabor.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Budowa/modernizacja dróg, linii kolejowych, stacji przesiadkowych, ścieżek rowerowych (innych niż turystyczne), wymiana taboru autobusowego, itp.

Kierunek działania 4.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych

Podniesienie jakości życia mieszkańców „Dorzecza Wisłoki” wymaga uporządkowania i uatrakcyjnienia przestrzeni publicznej oraz poprawy bezpieczeństwa.

Punktem wyjścia winno być wzmocnienie roli planowania przestrzennego w uporządkowaniu przestrzeni tak, aby zwiększyć spójność i atrakcyjność „Dorzecza Wisłoki”. Należy dążyć do zwiększenia udziału terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Opracowując plany należy dążyć do ograniczania występującego zjawiska „rozlewania się” miast i rozpraszania zabudowy. Dodatkowo powinno się inicjować i podejmować działania zmierzające do uwzględniania w planowaniu przestrzennym terenów rekreacyjnych i innych podnoszących standard życia mieszkańców gminy.

Równolegle powinno się realizować projekty związane z rewitalizacją przestrzeni publicznej. Docelowo przestrzeni publicznej powinno się nadać funkcję wypoczynkowo-integracyjną poprzez jej uporządkowanie, odnowę, ożywienie, uatrakcyjnienie estetyczno-wizualne oraz rozbudowę i modernizację małej infrastruktury.

Istotne będą także prace prowadzące do poprawy dostępności przestrzeni dla osób z niepełnosprawnościami i seniorów.

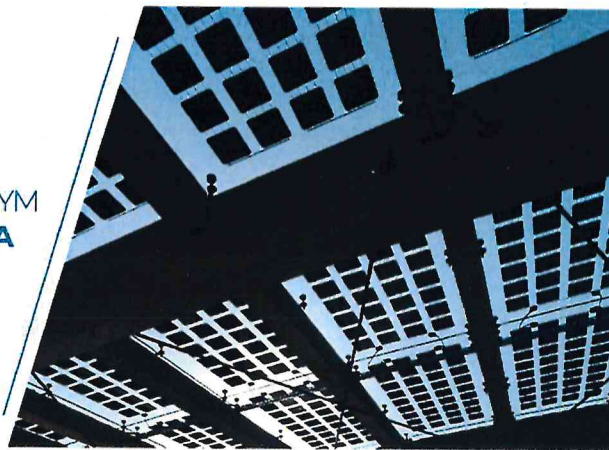
Jednocześnie z rewitalizacją podejmowane będą również działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców. Osiągnięcie tego celu wymaga np. rozwoju systemu monitoringu wizyjnego. Równocześnie należy dążyć do zwiększenia zaangażowania samych mieszkańców w działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Rozwój planowania przestrzennego, rewitalizacja, poprawa jakości przestrzeni publicznej, systemy monitoringu wizyjnego, itp.

5.

OCZEKIWANE **REZULTATY** PLANOWANYCH **DZIAŁAŃ**, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ **WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA**

Wdrożenie założonych w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2030 celów prowadzić będzie do realizacji rezultatów wynikających z zaproponowanych kierunków działań. W związku z monitorowaniem stopnia wdrożenia oczekiwanych rezultatów zaproponowano wskaźniki ich osiągnięcia, które zaprezentowano w poniższej tabeli. Wskaźniki przedstawiono w podziale na sfery: społeczną, gospodarczą i przestrzenną oraz cele i kierunki działań. Wartości wskaźników monitorowane będą w połowie oraz po zakończeniu okresu realizacji Strategii.

W tabeli symbol strzałki skierowanej w dół oznacza oczekiwany spadek wartości wskaźnika, a symbol strzałki skierowanej w górę oznacza oczekiwany wzrost wartości wskaźnika. Podstawą do wyznaczenia wartości bazowej wskaźników są dane wynikające z diagnozy sytuacji opracowanej na potrzeby niniejszej Strategii, w tym identyfikacji potrzeb projektowych.

Procedura monitoringu przedstawiona została w Rozdziale pod tytułem „System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych”.

Tabela 7. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia – sfera społeczna

Cel/ kierunek działania	Rezultat planowanych działań	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa	Kierunek zmian / wartość docelowa.
Cel 1-4	Poprawa sytuacji demograficznej	Liczba gmin z ujemnym średniorocznym saldo migracji (2020) (jednostka – szt.)	21	↓
Cel 1.1	Poprawa jakości i dostępno- ści infrastruktury społecznej	Liczba dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do 3 lat (2020) (jednostka – liczba dzieci)	89	↑
Cel 1.2	Poprawa kwalifikacji miesz- kańców	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty (2020) (jednostka - %)	56,6%,	↑
Cel 1.2	Poprawa dostępności do usług społecznych	Lekarze na 10 tys. mieszkań- ców w obszarze badań	29,4	↑
Cel 1.3	Zwiększenie stosowania technologii informacyjno- komunikacyjnych	Liczba E-usług realizowanych przez instytucje gminne o poziomie dojrzałości 5 – personalizacja (jednostka – liczba e-usług)	14	↑
Cel 1.4	Lepsze włączenie społeczne	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców (2020) (jednostka – osoby)	619	↓
Cel 1.4	Lepsza integracja społeczna	Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu niepeł- nosprawności w obszarze badań (2020) (jednostka – liczba rodzin)	3700	↓
Cel 1.4	Lepsza integracja społeczna	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców (jednostka – liczba NGO-sów)	3,5	↑

Źródło: opracowanie własne

Tabela 8. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia – sfera gospodarcza

Sfera (wymiar) / cel	Rezultat	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa	Oczekiwany kierunek zmian
Cel 2.1-4	Poprawa sytuacji na rynku pracy	Pracujący ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym (2020)	36	
Cel 2.1-4	Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców i inkubacji firm	Podmioty gospodarcze ogółem na 1000 mieszkańców (2020)	80	
Cel 2.1	Rozwój usług wspierających rozwój firm	Wzrost udziału firm z sektora „usług otoczenia biznesu” w strukturze dominujących rodzajach działalności (2020)	17%	
Cel 2.1	Rozwój usług wspierających rozwój firm	Wzrost liczby organizacji zrzeszających przedsiębiorców (2020)	17	
Cel 2.2	Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych	Miejsca noclegowe ogółem na 1000 mieszkańców (2020)	5,9	
Cel 2.2	Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych	Udział podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi w liczbie podmiotów ogółem (2020)	2,1%	
Cel 2.1	Rozwój infrastruktury wspierającej rozwój oraz inkubację firm	Realizacja projektów dot. udostępnienia infrastruktury inwestycyjnej dla przedsiębiorstw	nie dot.	3
Cel 2.3	Promocja oferty gospodarczej „Dorzecza Wisłoki”	Liczba akcji promujących obszar „Dorzecza Wisłoki” na rynkach krajowych i regionalnych	nie dot.	5

Źródło: opracowanie własne

Tabela 9. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia – sfera przestrzenna

Sfera (wymiar) / cel	Rezultat	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa	Oczekiwany kierunek zmian
Cel 3.1	Zmniejszenie ryzyka strat wynikających z powodzi	Liczba miejscowości zagrożonych skutkami powodzi z powodu złego stanu infrastruktury (szt.)	92	↓
Cel 3.1	Poprawa retencji wody	Pojemność zbiorników retencyjnych (m3)	225 247	↑
Cel 3.2	Zmniejszenie zjawiska niskiej emisji	Liczba miejscowości najbardziej zagrożonych zanieczyszczeniami powietrza	119	↓
Cel 3.2	Poprawa efektywności energetycznej budynków	Liczba projektów dot. termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	Nie dot.	8
Cel 3.3	Wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych	Liczba projektów dot. produkcji energii odnawialnej ze słońca	Nie dot.	4
Cel 3.4	Rozwój infrastruktury i usług kluczowych dla środowiska	Korzystający z instalacji wodociągowej w liczbie ludności ogółem	72,8%	↑
Cel 3.4	Rozwój infrastruktury i usług kluczowych dla środowiska	Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem	63,9%	↑
Cel 4.1	Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i zintegrowanego transportu zbiorowego	Liczba projektów integrujących środki transportu (np. centra przesiadkowe)	Nie dot.	2
Cel 4.2	Poprawa jakości terenów publicznych	Obszary poprzemysłowe lub inne wymagające rekultywacji/zagospodarowania (szt.)	38	↑

Źródło: opracowanie własne

6.

UWARUNKOWANIA DLA KSZTAŁTOWANIA
REKOMENDACJI ROZWOJU
PRZESTRZENNEGO WYNIKAJĄCE
Z USTALEŃ **DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH**
POZIOMU REGIONALNEGO,
W TYM OBSZARY
STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Istotnym uwarunkowaniem dla określenia ustaleń i rekomendacji dla modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej „Dorzecza Wisłoki” są dokumenty strategii i planów zagospodarowania przestrzennego województw. W tych dokumentach ustalone zostały obszary strategicznej interwencji poziomu krajowego oraz regionalnego, związki funkcjonalne i zasady ich zagospodarowania, które należy uwzględnić w dokumentach planistycznych poziomu lokalnego.

Tabela 10. Zestawienie rekomendacji wynikających z dokumentów strategicznych poziomu regionalnego

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE	WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE
WYMIAR TERYTORIALNY STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTW	
Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” Załącznik do Uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17.12.2020 r.	Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 Załącznik do Uchwały Nr XXVII/458/20 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28.09.2020 r.
PODEJŚCIE TERYTORIALNE	
Cel: Rozwój zrównoważony terytorialnie cel szczegółowy: • zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach kierunki rozwoju: • ład przestrzenny • wsparcie miast • rozwój obszarów miejskich • spójność wewnątrzregionalna i dostępność	Cel: Wzmocnienie terytorialnej spójności województwa podkarpackiego cel horyzontalny: 1. gospodarka oparta na wiedzy 2. kapitał ludzki i społeczny 3. infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju środowiska 4. dostępność usług

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Krajowe wynikające ze Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju:

- Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze: Jasło, Mielec, Dębica; (Rysunek 6)
- Obszary zagrożone trwałą marginalizacją, obejmuje gminy: Jodłowa, Szerzyny, Brzyska, Kolaczyce, Dębówiec, Tarnowiec, Osiek Jasielski, Nowy Żmigród, Chorkówka, Krempna; (Rysunek 7)
- Wschodnia Polska, obejmuje gminy: Biecz, Borowa, Brzostek, Brzyska, Chorkówka, Czarna, Czermin, Dębica, Miasto Dębica, Dębówiec, Gawłuszowice, Jasło, Miasto Jasło, Jedlicze, Jodłowa, Kolaczyce, Krempna, Mielec, Miasto Mielec, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski, Padew Narodowa, Pilzno, Przecław, Radomyśl Wielki, Sękowa, Skołyszyn, Szerzyny, Tarnowiec, Tuszów Narodowy, Wadowice Górne, Żyraków; (Rysunek 8)

Zgodnie z proponowanymi zapisami dotyczącymi obszarów strategicznej interwencji w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, obszar strategicznej interwencji definiowany jest jako „wskazany w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub rozwiązania regulacyjne”. Jak wskazano w Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030 wyznaczone OSI będą wspierane z poziomu kraju i regionu za pomocą dedykowanych instrumentów.

Regionalne:

- Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego (Rysunek 9) – MOF Krosno – gm. Jedlicze, gm. Chorkówka, MOF Mielec – m. Mielec, gm. Mielec, gm. Przecław, gm. Tuszów Narodowy, MOF Jasło – m. Jasło, gm. Jasło, gm. Dębówiec, gm. Kolaczyce, gm. Skołyszyn, gm. Tarnowiec, MOF Duopól Dębica-Ropczyce – m. Dębica, gm. Dębica, gm. Żyraków

► Wzmocnienie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmocnienie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej

Zakładane działania: umocnienie pozycji biegunów wzrostu w oparciu o ich potencjał w celu podniesienia ich pozycji w hierarchii ośrodków rozwoju na poziomie regionu i kraju; podejmowanie działań przeciwdziałających pogarszaniu się sytuacji społeczno-ekonomicznej w sytuacji ewentualnego zastój gospodarczego wynikającego z uwarunkowań kryzysowych, w tym epidemii COVID-19 w 2020 r.; wzmocnienie rdzeni biegunów wzrostu w zakresie realizowanych funkcji miastotwórczych; zachowanie policentrycznej struktury osadniczej umożliwiającej rozpowszechnianie efektów działań rozwojowych na obszar całego województwa; wsparcie biegunów wzrostu w zakresie wykorzystania potencjałów endogenicznych; kreowanie nowych regionalnych biegunów wzrostu; tworzenie układów multipolarnych uwzględniających rozpraszanie się procesów rozwojowych ponad granicami administracyjnymi; rozwój kapitału ludzkiego poprzez poprawę jakości edukacji oraz różnicowanie oferty edukacyjnej i popularyzującą naukę z wykorzystaniem innowacji; rozwój usług publicznych i podniesienie ich jakości, m.in. w zakresie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego; poprawa ładu przestrzennego obszaru poprzez integrację planowania przestrzennego; poszerzenie oferty kulturalnej i zwiększenie udziału mieszkańców w życiu kulturalnym regionu; wykorzystanie potencjału turystycznego ośrodków poprzez kreowanie różnorodnych produktów turystycznych; wsparcie uczelni oraz szkół poprzez włączenie ich w lokalne i regionalne programy promocji, a także uwzględnienie ich funkcjonowania w ofertach inwestycyjnych.

► Rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozpraszaniem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie

Zakładane działania: zwiększenie sieci ciążących grawitacyjnych miast regionu stanowiących szansę do stworzenia sieci stymulowania przepływu procesów rozwojowych; rozwój obszarów dla potencjalnych inwestorów pod kątem możliwości rozwoju stref działalności gospodarczej; wspieranie rozwoju strefy działalności gospodarczej w kierunku powstawania i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z oddziaływaniem na obszary wiejskie; kreowanie nowych miejsc pracy oraz zwiększenie wartości PKB poprzez rozwój sektora usług i przedsiębiorstw; dywersyfikacja gospodarki biegunów wzrostu i ich obszarów funkcjonalnych celem wzmocnienia funkcji gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości obszaru regresu gospodarczego w wymiarze ponadregionalnym; niwelowanie istniejących barier transgranicznych i zacieśnienie współpracy gospodarczej z przedsiębiorstwami z Ukrainy i Słowacji; wprowadzenie w ośrodkach miejskich rozwiązań wpisujących się w ideę Smart City; kształtowanie miejskich terenów zieleni w nawiązaniu do idei „zielone miasta”; wsparcie rozwoju biegunów wzrostu z wykorzystaniem ich potencjału turystycznego i rekreacyjnego.

► Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu

Zakładane działania: zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej; podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przebiegających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej; modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast; rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi; wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz z węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R; rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.

► Rozwój miast powiatowych i miast mniejszych

Zakładane działania: poprawa i rozwój warunków prowadzących do dynamizacji przedsiębiorczości w oparciu o potencjalne specjalizacje gospodarcze ośrodka miejskiego; wzmocnienie powiązań funkcjonalnych w celu przywrócenia roli ośrodka w układzie osadniczym; zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców poprzez rozwój kompetencji zawodowych; modernizacja przestrzeni miejskiej umożliwiającej wykorzystanie potencjałów i zasobów miast, w tym turystycznych i wypoczynkowo-rekreacyjnych; poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wzrost dostępu do usług publicznych; rozwój kapitału społecznego i wzmocnienie tożsamości regionalnej poprzez zaangażowanie mieszkańców w procesy rozwojowe; poprawa jakości zarządzania poprzez współpracę z innymi samorządami terytorialnymi; podejmowanie działań w zakresie ochrony przyrody i poprawy stanu środowiska; poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz związanej z nią zjawiska smogu; kreowanie instrumentów przyciągających do osiedlania się w miastach, w szczególności osób młodych i wykształconych; wykorzystanie możliwości programowych i finansowych UE w obszarze polityki miejskiej; dostosowanie sieci usług i zagospodarowania przestrzennego do zmian demograficznych; niwelowanie barier transportowych poprzez rozwój systemów transportu zbiorowego pomiędzy ośrodkami miejskimi a sąsiednimi obszarami wiejskimi oraz innymi ważnymi ośrodkami miejskimi; rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się.

- Funkcje metropolitalne Rzeszowa oraz jego obszaru funkcjonalnego – poza obszarem – należy zwrócić uwagę na powiązania obszaru „Dorzecza Wisłoki” w zakresie dostępu do usług, infrastruktury i miejsc pracy.

- Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równowagi rozwoju

► Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie (Rysunek 10) – gm. Jodłowa, gm. Brzyska, gm. Skołyszyn, gm. Kolaczyce, m. Jasło, gm. Jasło, gm. Tarnowiec, gm. Dębówiec, gm. Osiek Jasielski, gm. Nowy Żmigród, gm. Chorkówka, gm. Krempna

Zakładane działania: rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby; aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców; poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych; pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej; włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności; dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców; wzmocnienie roli instytucji publicznych jako inicjatorów nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu; ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej; intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

► Rozwój i wspieranie obszaru Bieszczad – poza obszarem

► Rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu” – poza obszarem

- Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku (Rysunek 13)

► Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej

Zakładane działania: poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu; zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej; modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców; rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej; poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami; tworzenie korzystnych warunków w tym kompleksowej infrastruktury technicznej dla rozwoju przedsiębiorczości.

► Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Zakładane działania: promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów; aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej; kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej; wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych; ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych; rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

► Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym

Zakładane działania: wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej; podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych; poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniających się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby; promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego przetworach i rybactwie (winiarstwo, pszczałarstwo itp. oraz usługi społeczne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.); upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej; wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

► Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej

Zakładane działania: dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców; efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów; wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej; poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku; budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich; racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania posceniowego.

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Krajowe wynikające ze Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju:

- Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – żadne z obszaru: (Rysunek 6)
- Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – **gm. Szerzyny**; (Rysunek 7)

Zgodnie z proponowanymi zapisami dotyczącymi obszarów strategicznej interwencji w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, obszar strategicznej interwencji definiowany jest jako „wskazany w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub rozwiązania regulacyjne”. Jak wskazano w Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030 wyznaczone OSI będą wspierane z poziomu kraju i regionu za pomocą dedykowanych instrumentów.

Regionalne:

- Miejskie Obszary Funkcjonalne (MOF) (Rysunek 9) – **gm. Sękowa** znajdująca się w granicach MOF Gorlice

Współpraca w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych, która przekracza granice administracyjne, jest bardzo istotna z punktu widzenia poprawy skuteczności koordynacji procesów rozwojowych i efektywności systemu świadczenia usług publicznych. Dlatego właśnie ważne jest kierowanie szczególnego wsparcia do obszarów zawiązujących taką współpracę.

- Gminy zmarginalizowane (w tym obszary zagrożone trwałą marginalizacją) (Rysunek 10) – regionalne, obejmuje gminy – **Biecz, Sękowa i Szerzyny**

Gminy te będą więc mogły liczyć na dodatkowe wsparcie ze środków publicznych na realizację zadań mających na celu wyprowadzenie ich z kryzysu. Dodatkowo interwencja skierowana na obszary zmarginalizowane wskazane na poziomie krajowym i regionalnym powinna polegać na zagwarantowaniu dodatkowych preferencji w pozyskiwaniu środków na inwestycje podnoszące potencjał rozwojowy gmin, szczególnie w zakresie społecznym, ekonomicznym i środowiskowym.

- Miejscowości uzdrowiskowe (Rysunek 11) – **gm. Sękowa** (uzdrowisko Wapienne)

Z uwagi na istotne znaczenie rozwoju branży uzdrowiskowej oraz dużą koncentrację na terenie województwa tej cennej formy lecznictwa, należy w kolejnych latach utrzymać wsparcie dla obecnych, jak i przyszłych uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej.

- Obszary prawnie chronione (Rysunek 12) – Magurski Park Narodowy (gmina **Sękowa**) wraz z obszarami Natura 2000 (gminy: **Biecz, Sękowa i Szerzyny**), Park Krajobrazowy Pasma Brzanki (gmina Szerzyny)

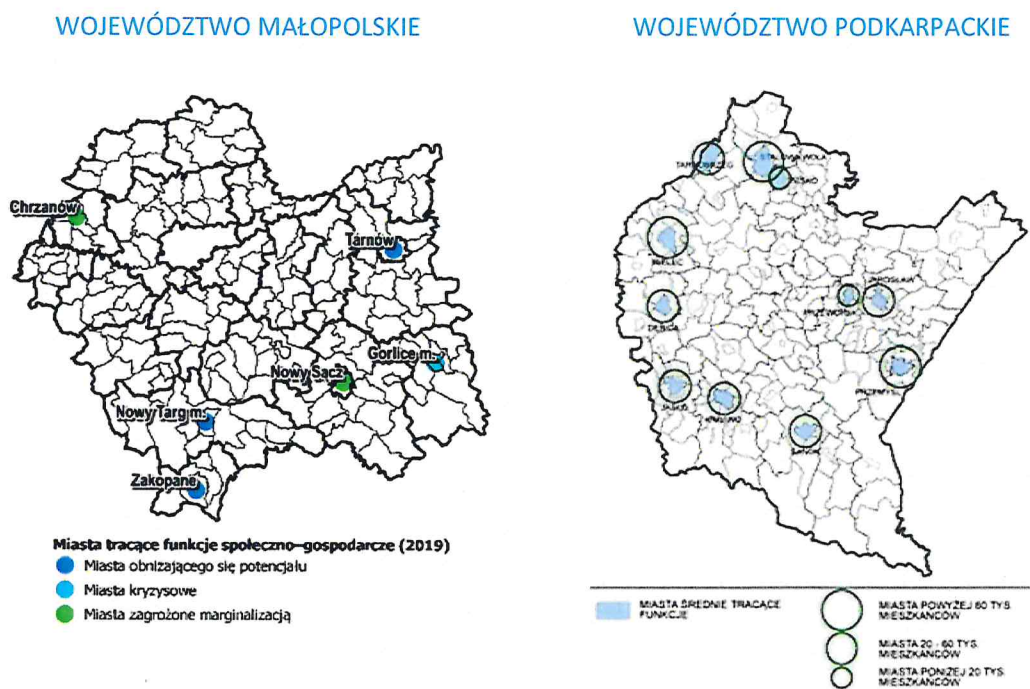
Poza wsparciem w zakresie ochrony środowiska, szczególna interwencja z poziomu województwa powinna zostać skierowana do gmin, na terenie których zlokalizowane są obszary prawnie chronione, jako rekompensata dla barier wywołanych przez obciążenia środowiskowe.

Ze względu na szczególną specyfikę województwa, które uznawane jest jako region o ogromnym potencjale kulturowym, turystycznym i przyrodniczym, bardzo trudne jest wskazanie konkretnych obszarów, do których powinna być adresowana specjalna interwencja. Wobec braku możliwości terytorialnego wskazania OSI, postanowiono, że przewidziany zostanie specjalny mechanizm wsparcia projektów realizowanych w tych dziedzinach z poziomu RPO WM 2021-2027. Mechanizm ten opierać się będzie na budowaniu partnerstw na rzecz realizacji wspólnych i kompleksowych projektów z zakresu m.in. ochrony dziedzictwa kulturowego, podtrzymywania lokalnych tradycji, turystyki i promocji regionu, budowy szlaków rowerowych czy rewitalizacji miast i odnowy wsi.

Ponadto, w zakresie budowania potencjału regionu, opartego na jego endogenicznych i specyficznych cechach, przewiduje się iż wsparciem z poziomu regionalnego lub krajowego (np. w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027) może zostać objęta aktywność jednostek samorządów terytorialnych lub podmiotów gospodarczych w zakresie działalności wzmacniających przewagę konkurencyjną regionu (w szczególności współpraca w zakresie produkcji lub świadczenia usług odwołujących się do lokalnych tradycji i specyficznych uwarunkowań danego terenu).

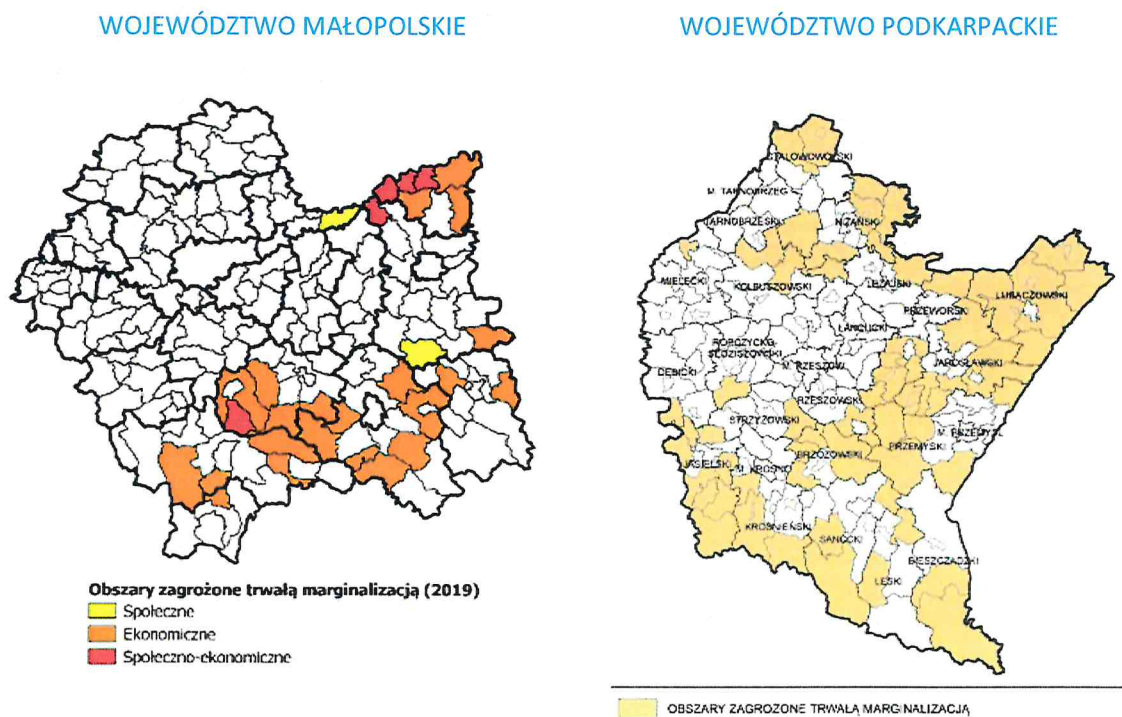
Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 6. Krajowy obszar strategicznej interwencji – Miasta średnie tracące funkcje

Źródło: Strategie rozwoju województw

Rysunek 7. Krajowy obszar strategicznej interwencji – Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

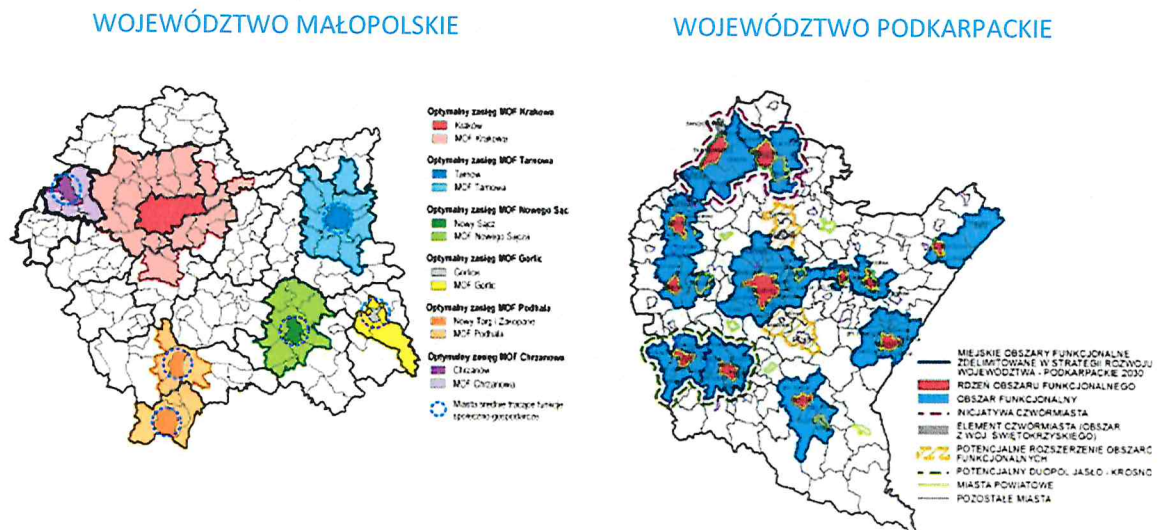
Źródło: Strategie rozwoju województw

Rysunek 8. Krajowy obszar strategicznej interwencji – Polska Wschodnia

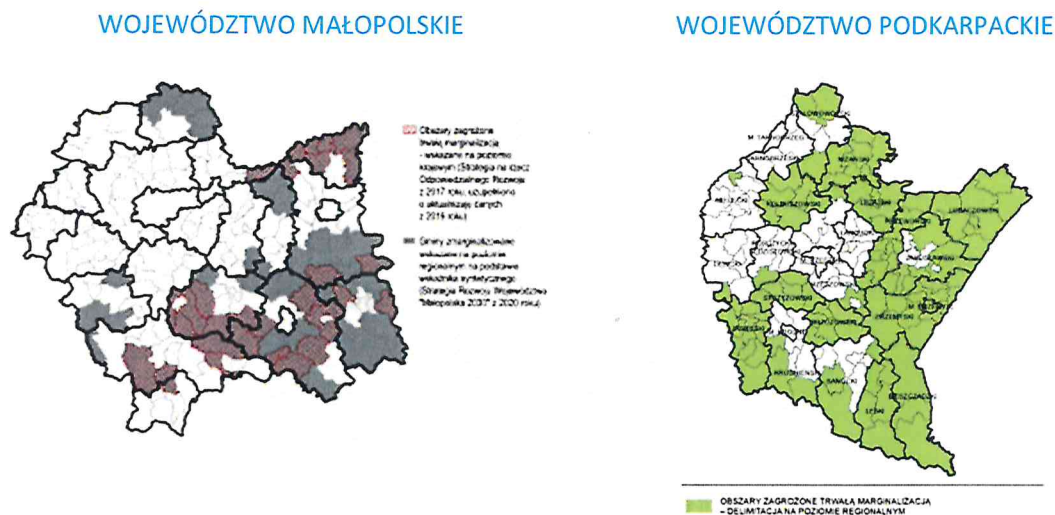
Źródło: Strategia Rozwoju województwa podkarpackiego

Rysunek 9. Regionalny obszar strategicznej interwencji – Miejskie obszary funkcjonalne

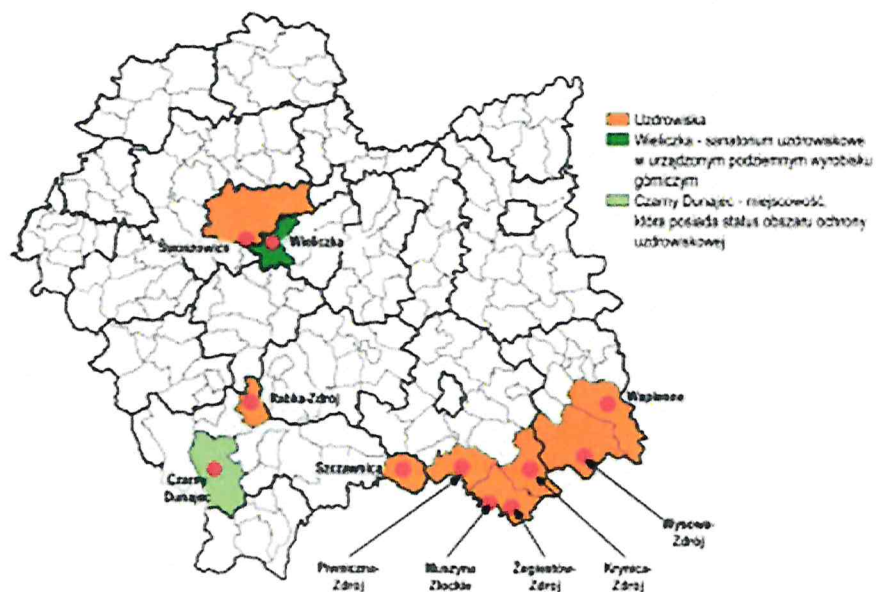
Źródło: Strategie rozwoju województw

Rysunek 10. Regionalny obszar strategicznej interwencji – obszary zagrożone trwałą marginalizacją

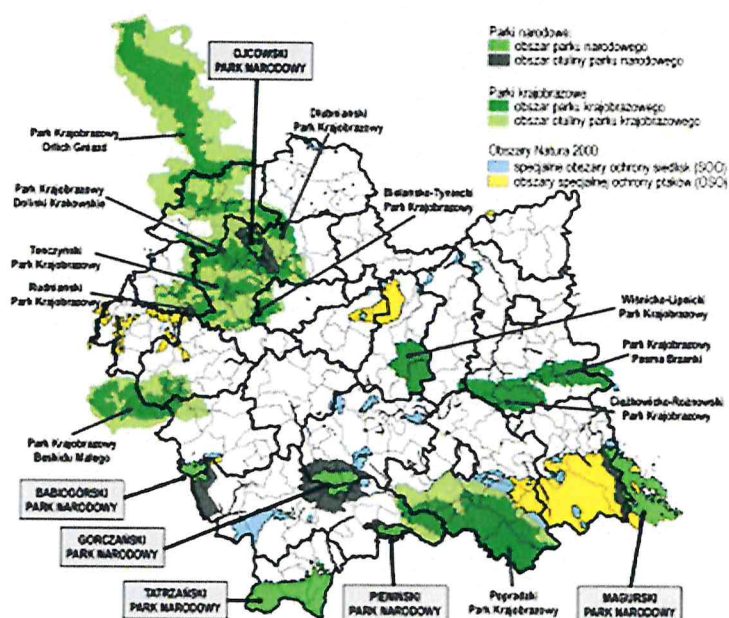
Źródło: Strategie rozwoju województw

Rysunek 11. Regionalny obszar strategicznej interwencji Województwo Małopolskie – miejscowości uzdrowiskowe

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

Rysunek 12. Regionalny obszar strategicznej interwencji Województwo Małopolskie – obszary prawnie chronione

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

Rysunek 13. Regionalny obszar strategicznej interwencji Województwo Podkarpackie – obszary wiejskie

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Tabela 11. Zestawienie rekomendacji wynikających z dokumentów planistycznych poziomu regionalnego

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE	WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE
POLITYKA PRZESTRZENNA WOJEWÓDZTW	
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLVII/732/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 marca 2018 r.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.
USTALENIA PLANÓW	
– dla określenia ustaleń i rekomendacji do modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej „Dorzecza Wisłoki” wykorzystano ustalenia i zasady zagospodarowania określone w planach województw, ze względu na objętość treści stanowiącej ustalenia i zasady zagospodarowania zidentyfikowanych w obszarze „Dorzecza Wisłoki”, odwołując do pełnej treści planów. Wskazuje się również wskazuje się typy zidentyfikowanych obszarów funkcjonalnych:	
• obszary funkcjonalne o znaczeniu krajowym: ▶ Górski Obszar Funkcjonalny – gmina Sękowa, gmina Biecz, gmina Szerzyny ▶ Obszary cenne przyrodniczo – gmina Sękowa, gmina Biecz, gmina Szerzyny ▶ Obszary funkcjonalne ochrony krajobrazu i dziedzictwa kulturowego – gmina Sękowa, gmina Biecz ▶ Obszar funkcjonalny ochrony i kształtowania zasobów wodnych – gmina Sękowa ▶ Obszar funkcjonalny strategicznych złóż kopalin – gmina Sękowa (Wapienne) ▶ Obszary Funkcjonalne ochrony krajobrazu kulturowego i dziedzictwa kulturowego Małopolski ▶ Przygraniczny Obszar Funkcjonalny – gmina Sękowa • obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym: ▶ TERYTORIUM „DOLINA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI” – gmina Biecz ▶ TERYTORIUM „PARK GÓRSKI” – gmina Sękowa ▶ TERYTORIUM „OGRÓD” – gmina Szerzyny	• obszary funkcjonalne o znaczeniu krajowym: ▶ Górski Obszar Funkcjonalny – gmina Dębica, m. Dębica, gmina Pilzno, gmina Brzostek, gmina Jodłowa, gmina Brzyska, gmina Kołaczyce, m. Jasło, gmina Jasło, gmina Dębowiec, gmina Jedlicze, gmina Tarnowiec, gmina Chorkówka, gmina Nowy Żmigród, gmina Osiek Jasielski, gmina Krempna ▶ Przygraniczny Obszar Funkcjonalny – gmina Brzyska, gmina Kołaczyce, m. Jasło, gmina Jasło, gmina Dębowiec, gmina Jedlicze, gmina Tarnowiec, gmina Chorkówka, gmina Nowy Żmigród, gmina Osiek Jasielski, gmina Krempna ▶ Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych • obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym: ▶ Miejskie Obszary Funkcjonalne (MOF): • MOF Krosno – gmina Jedlicze, gmina Chorkówka • MOF Mielec – m. Mielec, gmina Mielec, gmina Przecław, gmina Tuszów Narodowy • MOF Jasło – m. Jasło, gmina Jasło, gmina Dębowiec, gmina Kołaczyce, gmina Skołyszyn, gmina Tarnowiec ▶ Niziny Nadwiślańskiej – gmina Padew Narodowa, gmina Gawłuszowice, gmina Borowa, gmina Czermin, gmina Wadowice Górne, gmina Radomyśl Wielki ▶ Innowacyjnego Przemysłu – gmina Czarna, gmina Żyraków, m. Dębica, gmina Dębica ▶ Pogórzy Karpackich – gmina Pilzno, gmina Brzostek, gmina Jodłowa, gmina Brzyska, gmina Kołaczyce ▶ Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej – gmina Skołyszyn, gmina Jasło, m. Jasło, gmina Jedlicze, gmina Tarnowiec, gmina Chorkówka ▶ Bieszczadzko-Beskidzki – gmina Dębowiec, gmina Osiek Jasielski, gmina Nowy Żmigród, gmina Krempna

Źródło: opracowanie własne

7.

USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA **POLITYKI** **PRZESTRZENNEJ**

7.1 USTALENIA I REKOMENDACJE O CHARAKTERZE OGÓLNYM

- ⇒ Ograniczenie dalszego rozpraszania zabudowy należy realizować poprzez koncentrację nowej zabudowy w strefach rozwoju osadnictwa, w pozostałych obszarach rozwój nowej zabudowy powinien stanowić uzupełnienie, dogęszczenie zabudowy istniejącej, bez wyznaczania nowych, szczególnie wielkopowierzchniowych, wielorodzinnych obszarów rozwoju osadnictwa.
- ⇒ Kształtowanie nowych obszarów rozwoju osadnictwa należy realizować w oparciu o dostępność usług podstawowych w ośrodkach osadniczych, kierując się obszarami wyznaczonymi przez wskazanie zasięgu dojazdu lub dojazdu rowerem oraz dostępności do transportu zbiorowego, który może zapewnić dostępność usług ponadpodstawowych oraz dojazdu do pracy, placówek edukacji i nauki.
- ⇒ Wzmocnienie miast węzłowych i ich otoczenia: Mielec, Jasło, Dębica, które w sieci osadniczej pełnią rolę głównych miejsc węzłowych zapewniających dobrą dostępność do usług oraz stanowią węzły komunikacyjne dla całego obszaru „Dorzecza Wisłoki”, w powiązaniu z którymi rozwijają się strefy osadnictwa wielorodzinnego o wysokiej i średniej intensywności.
- ⇒ Wykorzystanie potencjału małych miejscowości poprzez podniesienie jakości warunków infrastrukturalnych oraz środowiskowych dla tworzenia obszarów ekstensywnie zagospodarowanych o profilach również wspierających rozwój turystyki profilowanej, z dostępem do lokalnych potencjałów kulturowych, produktów lokalnych w tym żywności ekologicznej, produktów pszczelarskich, winiarskich, potencjałów środowiskowych.
- ⇒ Podczas planowania struktury sieci osadniczej należy zadbać o uwzględnienie historycznego znaczenia funkcjonalnego poszczególnych terytoriów.
- ⇒ Rozwój osadnictwa odbywa się w ścisłym powiązaniu z transportem zbiorowym, dążąc do kluczowej roli transportu kolejowego do którego dowiązany jest system autobusowy zapewniający dostępność dla wszystkich obszarów zurbanizowanych.
- ⇒ Transport zbiorowy jako kluczowa infrastruktura dla dorzecza Wisłoki, która wymaga podjęcia działań:
 - organizacyjnych – stworzenie spójnego (optymalnie wspólnego) dla „Dorzecza Wisłoki” systemu transportu zbiorowego, np. poprzez międzygminny związek transportowy;

- ustalenie więzby kluczowych powiązań transportu autobusowego z kolejowym dla obsługi terenów zurbanizowanych;
 - stworzenie właściwej oferty przewozowej dla mieszkańców w kierunkach uczenia się i pracy;
 - stworzenie dedykowanej oferty przewozowej dla obsługi turystycznej w ścisłym powiązaniu z ponadlokalną osią rozwoju wzdłuż rzeki Wisłoki oraz powiązań potencjałów kulturowych i środowiskowych stanowiących zintegrowaną ofertę turystyczną.
- ⇒ Rozwój terenów aktywności gospodarczej należy kształtować w ścisłym powiązaniu z korytarzami drogowymi dróg krajowych i wojewódzkich, węzłami drogowymi dla wskazanych korytarzy oraz infrastrukturą lotnisk i lądowisk, co zapewni kanalizowanie uciążliwego ruchu transportu ciężarowego i obsługi terenów produkcyjnych.
- ⇒ Należy zadbać, aby wyznaczanie lokalizacji terenów aktywności gospodarczej było w obszarach z istniejącym lub zaplanowanym pełnym uzbrojeniem technicznym oraz dobrą dostępnością transportową.
- ⇒ Podczas planowania stref aktywności gospodarczej o profilu produkcyjnym potencjalnie uciążliwych dla osadnictwa oraz środowiska, należy zwrócić szczególną uwagę na odpowiednie odseparowanie planowanych inwestycji, odpowiednie skalowanie przedsięwzięć szczególnie w odniesieniu do skali ponadlokalnej oraz uwzględniając potencjalny wpływ nowych generatorów uciążliwości, w tym związanych z ruchem samochodowym w ujęciu całego obszaru „Dorzecza Wisłoki”, nie tylko w ujęciu lokalnym.
- ⇒ Utrzymanie obszarów cennych przyrodniczo oraz korytarzy ekologicznych wraz z dolinami rzecznyymi, zachowując ich jak najwyższy standard przyrodniczy i ekologiczny jest kluczowe dla kształtowania ponadlokalnego pasma powiązań turystycznych.
- ⇒ Działania retencyjne są niezbędne dla uzyskania wysokich standardów bezpieczeństwa powodziowego, ograniczeń skutków suszy, jednocześnie przyczyniając się do rozwoju systemów energetyki wodnej i rozwoju terenów rekreacyjnych.
- ⇒ Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich poprzez działania o charakterze przestrzennym takie jak:
- kształtowanie silnych powiązań z ośrodkami miejskimi wraz z ze wzmocnieniem procesów odnowy i rewitalizacji małych miast,
 - wsparcie nowoczesnego i innowacyjnego rolnictwa, opartego na lokalnych i naturalnych produktach, zwłaszcza na obszarach z potencjałem rolniczym, również na obszarach górskich,
 - ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego poprzez zrównoważenie potrzeb inwestycyjnych, łącząc je z rozwojem turystyki zrównoważonej i ekologicznej agroturystyki.

7.2 OBSZARY POTENCJALNYCH KONFLIKTÓW PRZESTRZENNYCH

W ramach wdrażania ustaleń i rekomendacji formułowanych w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, poprzez formułowanie ustaleń dokumentów planistycznych szczebla lokalnego, należy ze szczególną uwagą podchodzić do zagrożeń związanych z potencjalnymi konfliktami przestrzennymi, których minimalizowanie mogą zapewnić odpowiednie kształtowanie funkcji terenów, czy zapisy w zakresie wymagań dla warunków zabudowy. Należy zapewniać dbałość o wyposażenie

terenów w infrastrukturę techniczną, walory krajobrazowe, odpowiednią obsługę transportową w ujęciu ponadlokalnym. Aby uzyskać efekt spójności przestrzennej oraz wynikające z tego korzyści społeczne i gospodarcze, w skali lokalnej, należy każdorazowo kierować się ponadlokalnym interesem publicznym w ujęciu całego obszaru „Dorzecza Wisłoki”.

Rekomenduje się unikania wydzielenia w bezpośrednim sąsiedztwie funkcji terenów takich jak:

- korytarze drogowe pełniące funkcje tranzytowe w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów cennych przyrodniczo;
- lokalizacja terenów aktywności gospodarczej i produkcyjnej w bezpośrednim sąsiedztwie terenów turystycznych o profilu przyrodniczym, w sąsiedztwie obszarów cennych przyrodniczo;
- lokalizacja funkcji uciążliwych funkcji produkcyjnych w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów rozwoju terenów mieszkaniowych i rekreacyjnych.

8.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ „DORZECZA WISŁOKI”

8.1 WSTĘP

Model Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej (model sfp) „Dorzecza Wisłoki” prezentuje ponadlokalne kierunki rozwoju, wyznaczając korytarze powiązań i punkty węzłowe oraz strefy rozwoju, gdzie realizacja rekomendowanych zasad kształtowania przestrzeni posiada największy potencjał i tworzy zintegrowany układ rozwoju przestrzennego w ujęciu całego obszaru Dorzecza Wisłoki wzmacniając jego ponadlokalne potencjały. Model wyznaczając kierunki rozwoju Dorzecza Wisłoki nie wprowadza całkowicie nowych struktur osadniczych o skali ponadlokalnej, nowej infrastruktury transportowej czy technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, ale istotnie racjonalizuje kierunki rozwoju istniejących potencjałów. Model funkcjonalno-przestrzenny został opracowany na podstawie rekomendowanych kierunków rozwoju w zakresie najważniejszych zagadnień związanych z gospodarowaniem przestrzenią.

8.2 REKOMENDOWANE KIERUNKI ROZWOJU DLA MODELU FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEGO

8.2.1 Ośrodki osadnicze

Wskazanie i określenie roli ośrodków osadniczych jest dla struktury funkcjonalnej „Dorzecza Wisłoki” odpowiedzią na potrzeby wzmocnienia ośrodków ponadlokalnych i lokalnych, gdzie rekomenduje się odpowiednio do wskazanego stopnia w hierarchii, koncentrację funkcji terenów zapewniających dostęp do usług publicznych i komercyjnych, terenów osadniczych o odpowiedniej intensywności, terenów aktywności gospodarczej, tworzenia z ośrodków miejsc węzłowych do obsługi odpowiednio powiązanych terenów zurbanizowanych; kształtowanie właściwych dla ośrodków funkcji należy uwzględnić w kreowaniu lokalnej polityki przestrzennej gmin, poprzez koncentrację i specjalizację funkcjonalną ośrodków.

Typologia ośrodków osadniczych

I stopnia – ponadlokalne ośrodki osadnicze:

Dębica, Mielec, Jasło

Kryteria wyznaczania:

- ośrodek posiada status miasta oraz liczba jego mieszkańców jest większa niż 20 tys.;
- ośrodek posiada dworzec autobusowy i stację kolejową.

Rekomendacje i zasady kształtowania:

- ośrodki o znaczeniu ponadlokalnym dla układu przestrzennego dorzecza Wisłoki; wielofunkcyjne, o wysokiej dostępności usług o charakterze ponadlokalnym, dysponujące zintegrowanymi węzłami przesiadkowymi multimodalnych powiązań z transportowych, koncentracji zintegrowanych terenów inwestycyjnych;
- ośrodki, gdzie koncentruje się rozwój osadnictwa wielorodzinnego oraz zwartych terenów o wysokiej intensywności zabudowy;
- ośrodki, gdzie kształtujące zwarte przestrzenie miejskie typowe dla zabudowy śródmiejskiej;
- ośrodki pełniące rolę głównych punktów węzłowych dla obsługi turystycznej obszaru.

II stopnia – lokalne ośrodki węzłowe – (12 ośrodków):

Biecz (m.), Brzeźnica (w., pow. 3 tys. m.), Brzostek (m.), Jedlicze (m.), Jodłowa (w., pow. 3 tys. m.), Kołaczyce (m.), Libusza (w., pow. 3 tys. m.), Osobnica (w., pow. 3 tys. m.), Pilzno (m.), Przecław (m.), Pustków (w., pow. 3 tys. m.), Radomyśl Wielki (m.)

Kryteria wyznaczania:

- ośrodek posiada status miasta lub
- liczba jego mieszkańców mieści się w przedziale 3 tys. < I. mieszk. < 20 tys.

Rekomendacje i zasady kształtowania:

- uzupełniające punkty węzłowe sieci powiązań, dysponujące dostępnością usług o znaczeniu lokalnym;
- dysponujące zapleczem usługowym dla turystów, stanowiące uzupełniające punkty węzłowe obsługi turystycznej (informacja turystyczna, informacja transportowa, powiązania transportem zbiorowym z głównymi punktami węzłowymi, powiązania transportowe z atrakcjami i turystycznym zapleczem usługowym np. punkty noclegowe);
- ośrodki koncentracji osadnictwa o średniej intensywności, posiadające charakter miejscowości satelickich względem ośrodków ponadlokalnych;
- ośrodki kształtujące przestrzenie zurbanizowane z zachowaniem wysokich walorów przyrodniczych poprzez zwiększone udziały terenów zielonych;
- w kształtowaniu obszarów nowej zabudowy należy przede wszystkim ograniczać rozproszenie, kształtując nowe tereny inwestycyjne maksymalnie wykorzystując już istniejące luki w zabudowie w celu optymalizacji wykorzystania infrastruktury technicznej i transportowej oraz dla zapewnienia jak najlepszej dostępności usług podstawowych dla mieszkańców bez konieczności wykorzystywania samochodów.

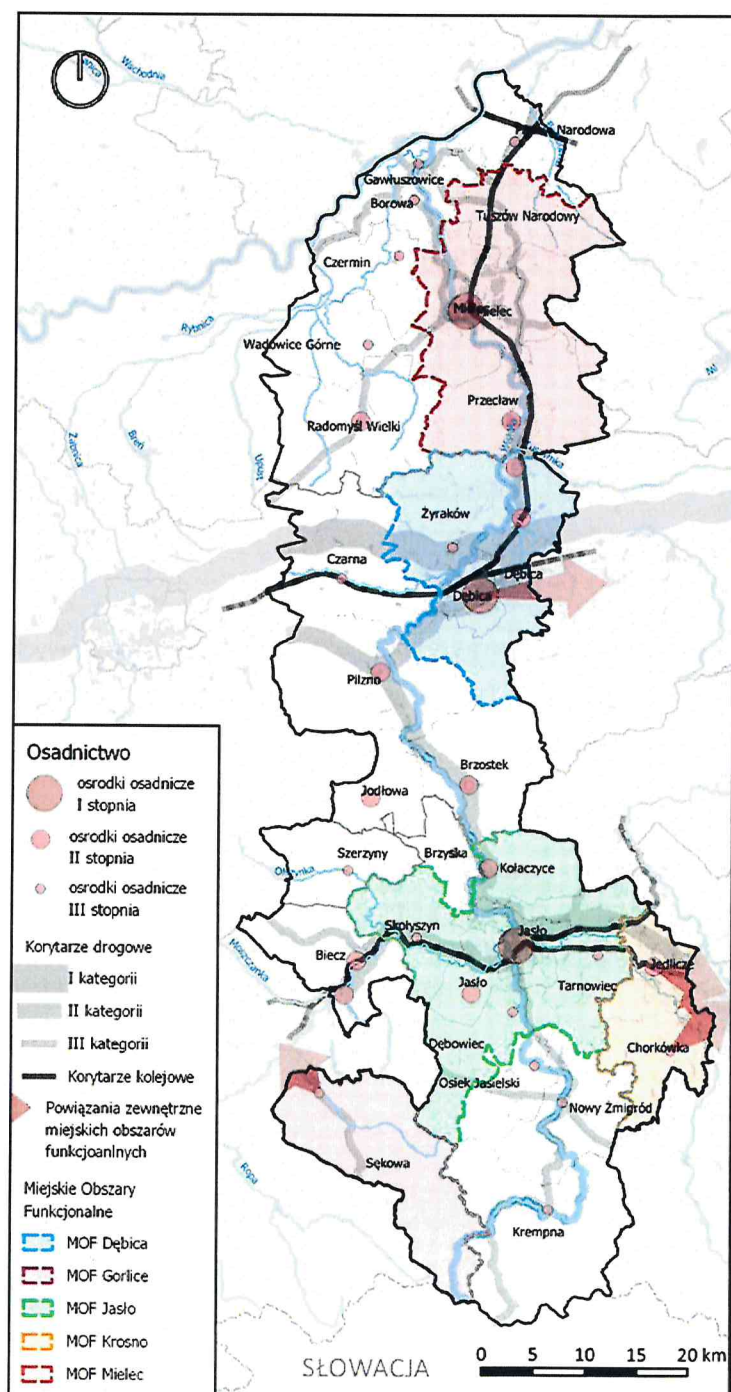
III stopnia – ośrodki lokalne

Kryteria wyznaczania:

- siedziba urzędu gminy;
- liczba mieszkańców < 3 tys.

Rekomendacje i zasady kształtowania:

- ośrodki koncentracji osadnictwa o niskiej intensywności, posiadające charakter miejscowości ekstensywnych z dominującym krajobrazem ruralistycznym;
- ośrodki kształtujące przestrzeń zurbanizowane z zachowaniem wysokich walorów przyrodniczych poprzez zwiększone udziały terenów zielonych;
- w kształtowaniu obszarów nowej zabudowy należy przede wszystkim ograniczać rozproszenie, kształtując nowe tereny inwestycyjne maksymalnie wykorzystując już istniejące luki w zabudowie w celu optymalizacji wykorzystania infrastruktury technicznej i transportowej oraz dla zapewnienia jak najlepszej dostępności usług podstawowych dla mieszkańców bez konieczności wykorzystywania samochodów;
- ośrodki stanowią uzupełniające punkty węzłowe dla rozwoju usług turystycznych.

Źródło: Opracowanie własne

8.2.2 Korytarze powiązań drogowych

Transport drogowy nadal jest dominujący i wydaje się, że w najbliższym czasie będzie kluczowy dla rozwoju sektorów produkcyjnych, logistycznych, których udział w strukturze gospodarki jest istotny stale rosnący. Określenie w strukturze przestrzennej hierarchicznej struktury korytarzy transportowych ma na celu zapewniać efektywny przepływ towarów i ludzi, w taki sposób, aby ograniczać konflikty z terenami osadnictwa, terenami cennymi przyrodniczo niezwykle istotnymi dla obszaru „Dorzecza Wisłoki”; jednocześnie wskazana kategoria korytarzy musi przekładać się na klasy techniczne i przepustowość, a kanalizacja ruchu drogowego najbardziej uciążliwego i musi zostać ściśle powiązana z planowaniem terenów stanowiących istotne generatory ruchu w oparciu o wskazane punkty węzłowe.

Kryteria wyznaczania:

Typologia korytarzy drogowych:

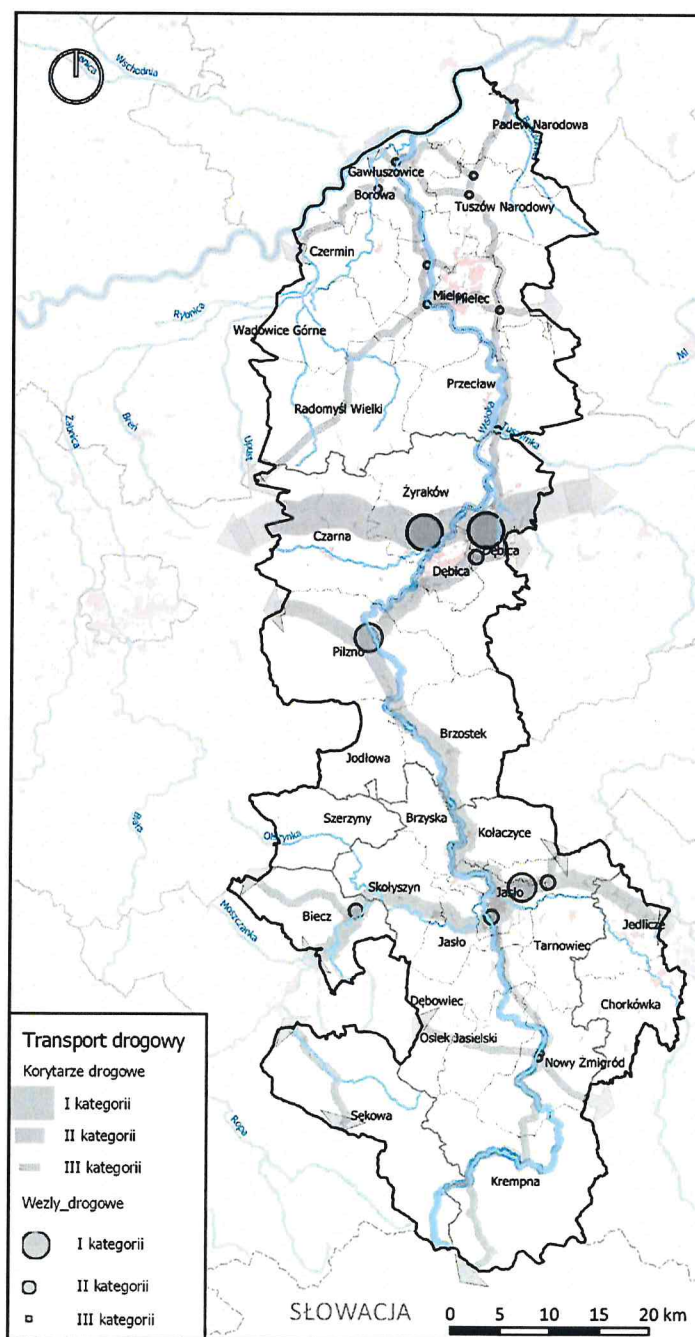
- I kategorii – w ciągu autostrady;
- II kategorii – w ciągu dróg krajowych;
- III kategorii – w ciągu dróg wojewódzkich.

Typologia punktów węzłowych:

- Węzły I kategorii – węzły autostradowe oraz skrzyżowanie dróg krajowych;
- Węzły II kategorii – węzły dróg krajowych z wojewódzkimi;
- Węzły III kategorii – węzły dróg wojewódzkich.

Rekomendacje i zasady kształtowania:

- kanalizacja ruchu oraz integracja korytarzy z kluczowymi generatorami ruchu, jakimi w skali ponadlokalnej są duże strefy produkcyjne i logistyczne, obszary intensywnie zagospodarowane, wpłyną na poprawę przepustowości, ograniczenie negatywnych skutków wysokiego natężenia ruchu (hałas, jakość powietrza, dewastacja techniczna dróg niskiej klasy technicznej);
- sieć korytarzy ma za zadanie zapewniać mieszkańcom i przedsiębiorcom obszaru dobre powiązania zewnętrzne;
- hierarchiczna struktura korytarzy powinna się przekładać na klasy techniczne dróg, a co za tym idzie kształtowanie więzby ruchu w taki sposób, aby obciążać drogi wg ich parametrów technicznych;
- inwestycje w zakresie kształtowania elementów sieci transportowej powinny być realizowane zgodnie z zasadami zrównoważonej mobilności, a tym samym poszanowaniem terenów cennych pod kątem ekologicznym;
- realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych nie powinna naruszać równowagi w systemie sieci osadniczej ani powodować znaczących uciążliwości dla mieszkańców obszaru.

Źródło: Opracowanie własne

8.2.3 Korytarze powiązań kolejowych i system powiązań autobusowych – sieć kolejowa, stacje i przystanki jako węzły (I-III), węzły powiązań z obszarami osadnictwa

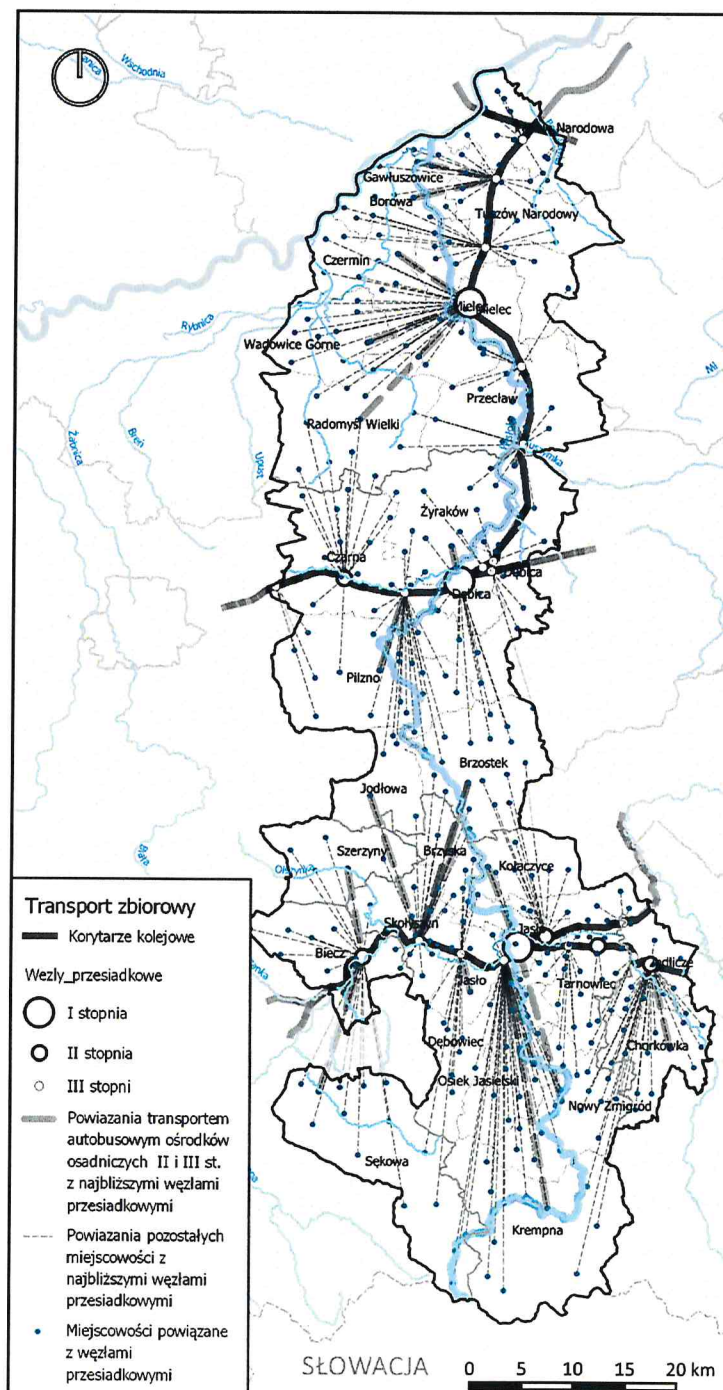
Przyjmuje się, że rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego ma zapewnić sprawną mobilność mieszkańców oraz przepływ turystów z zachowaniem wysokich walorów środowiska przyrodniczego. Zapewnienie infrastruktury i oferty przewozów kolejowych jest zadaniem poziomu regionalnego i krajowego, za którym należy silnie lobbować, natomiast istotną rolę samorządów lokalnych jest zapewnienie dostępności do tego transportu poprzez zintegrowany system powiązań autobusowych, od których również wymaga się zapewnienia taboru niskoemisyjnego i właściwej oferty przewozowej. System kolejowy i autobusowy powinien dążyć do realizacji zintegrowanej oferty przewozowej, spójnej dla całego obszaru „Dorzecza Wisłoki”.

Kryteria wyznaczania:

- korytarzami kolejowymi są czynne linie kolejowe obsługujące obszar „Dorzecza Wisłoki”;
- węzły przesiadkowe I kategorii – (Dębica, Jasło, Mielec) powiązanie stacji kolejowej z dworcem autobusowym integrujące poprzez system autobusowy okoliczne miejscowości;
- węzły przesiadkowe II kategorii – stacje kolejowe;
- węzły przesiadkowe III kategorii – przystanki kolejowe.

Rekomendacje i zasady kształtowania:

- dla zapewnienia dostępności dla mieszkańców, ośrodków obsługi skupiających funkcje społeczno-gospodarcze, usługowe, edukacyjne i zdrowotne oraz w celu zwiększenia mobilności mieszkańców lokalne polityki przestrzenne powinny uwzględniać przywrócenie i usprawnienie powiązań komunikacyjnych miejscowości wiejskich z ośrodkami gminnymi i powiatowymi;
- transport zbiorowy wraz z siecią węzłów przesiadkowych ma się stać podstawą dla obsługi istniejących i wyznaczania nowych terenów zurbanizowanych;
- należy dążyć do wspólnej oferty przewozowej, zintegrowanej oferty biletowej, zintegrowanego systemu informacji;
- węzły przesiadkowe I kategorii wyposażenie w systemy zintegrowanej dla całego „Dorzecza Wisłoki” informacji o dostępnych przewozach, systemy ładowania pojazdów elektrycznych w tym system obsługi elektrobusów, usługi Park&Ride, Bike&Ride, punkty obsługi turystów, usługi typu wypożyczalnia rowerów i innych urządzeń zapewniających mobilność;
- węzły przesiadkowe II kategorii – stacje kolejowe zintegrowane z przystankami autobusowymi, usługi Park&Ride, Bike&Ride, elektroniczne systemy informacji transportowej, punkty informacji turystycznej, stanowiska ładowania pojazdów elektrycznych;
- węzły przesiadkowe III kategorii – przystanki kolejowe powiązane z przystankiem autobusowym, stanowiska Park&Ride, Bike&Ride.

Źródło: Opracowanie własne

8.2.4 Ponadlokalna zintegrowana strefa przyrodniczo-ekologiczna

Wykorzystanie wyjątkowej koncentracji obszarów o wysokich walorach przyrodniczych powiązanych z walorami kulturowymi, rozwojem produktów lokalnych wykorzystujących walory przyrodnicze obszaru, wymaga zapewnienia integracji obszarów zachowując ciągłość, powiązania, wysoką jakość środowiska, w strefach zurbanizowanych zapewnienia wysokich wskaźników powierzchni biologicznie czynnych, wysokich walorów krajobrazu.

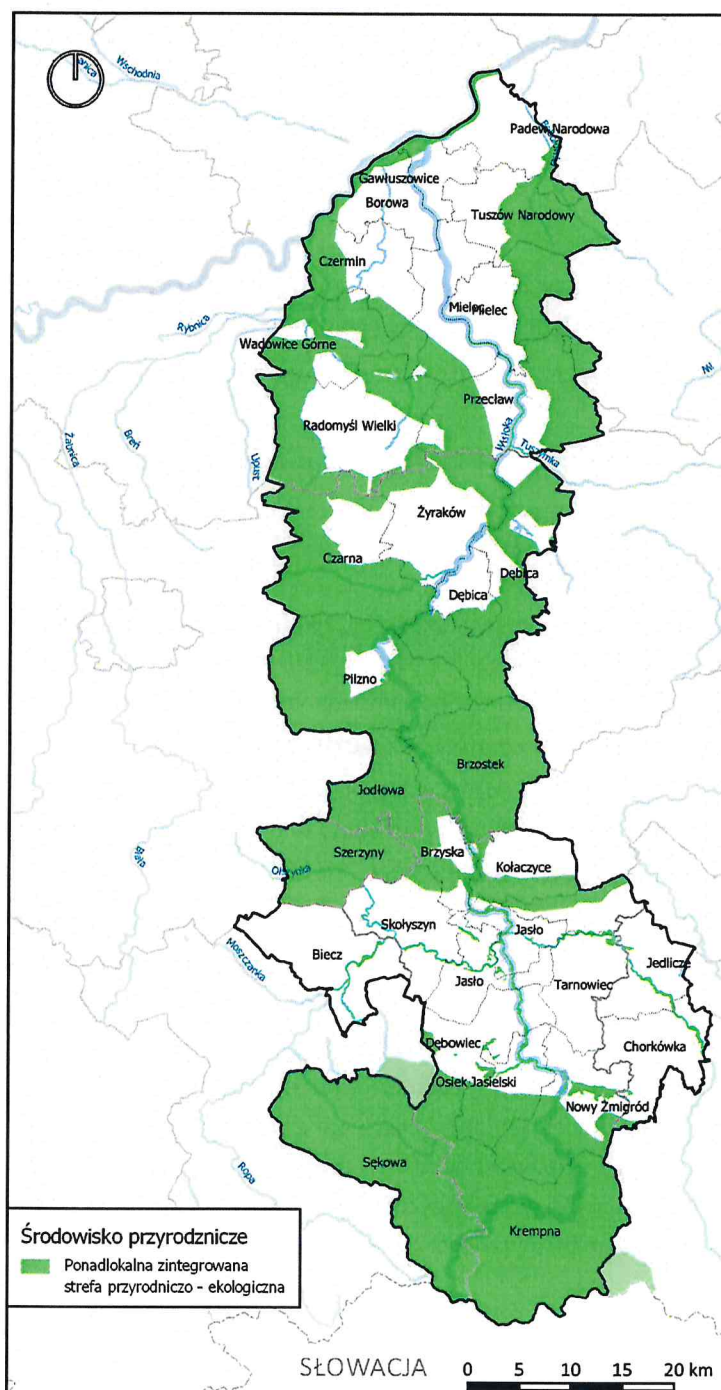
Kryteria wyznaczania:

- obszary chronione Natura 2000 (SOO, OSO);
- obszary chronione: parki narodowe, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu;
- korytarze ekologiczne;
- doliny rzeczne.

Rekomendacje i zasady kształtowania:

- zachowanie ciągłości, polegającej na utrzymaniu terenów przyrodniczych stanowiących koncentracje i naturalne trasy migracji zwierząt i roślin;
- utrzymanie terenów leśnych, szczególnie drzewostanów starych oraz zalesianie nowych terenów z uwzględnieniem wymagań ekologii oraz obowiązującymi Planami urządzania lasu;
- ochrona naturalnych dolin rzek i potoków przed zainwestowaniem, w tym również zapewnienie drożności cieków wodnych wraz z ich obudową biologiczną (zachowanie dostępu do brzegów rzek i potoków);
- zachowanie terenów podmokłych, łąk wilgotnych, terenów bagiennych w stanie naturalnym,
- ograniczenie ingerencji turystycznej, szczególnie motorowej (strefy ciszy) w rejonach siedlisk i tras migracji zwierząt;
- w przypadku korytarzy biegnących przez tereny zabudowy rozproszonej, zachowanie powiązań przyrodniczych (zakaz tworzenia nowych barier, przegradzania istniejących tras migracji);
- tam, gdzie kolizje są niemożliwe do uniknięcia, zapewnienie przejść i połączeń w formie sztucznej;
- wskazane jest minimalizowanie negatywnego oddziaływania na krajobraz obiektów kubaturowych poprzez ograniczenie zajmowanej przez nie powierzchni oraz wysokości obiektów;
- systemy przyrodnicze gmin powinny być ze sobą spójne i uwzględniać najważniejsze elementy regionalnej sieci ekologicznej;
- należy uwzględnić zwiększanie ciągłości leśnych korytarzy ekologicznych poprzez zalesienia, jednocześnie zapewniając możliwość przeznaczania lasów na cele rekreacyjne, z uwzględnieniem utrzymania funkcji ekologicznej.

Rysunek 17. Środowisko przyrodnicze

Źródło: Opracowanie własne

8.2.5 Ponadlokalna strefa rozwoju osadnictwa

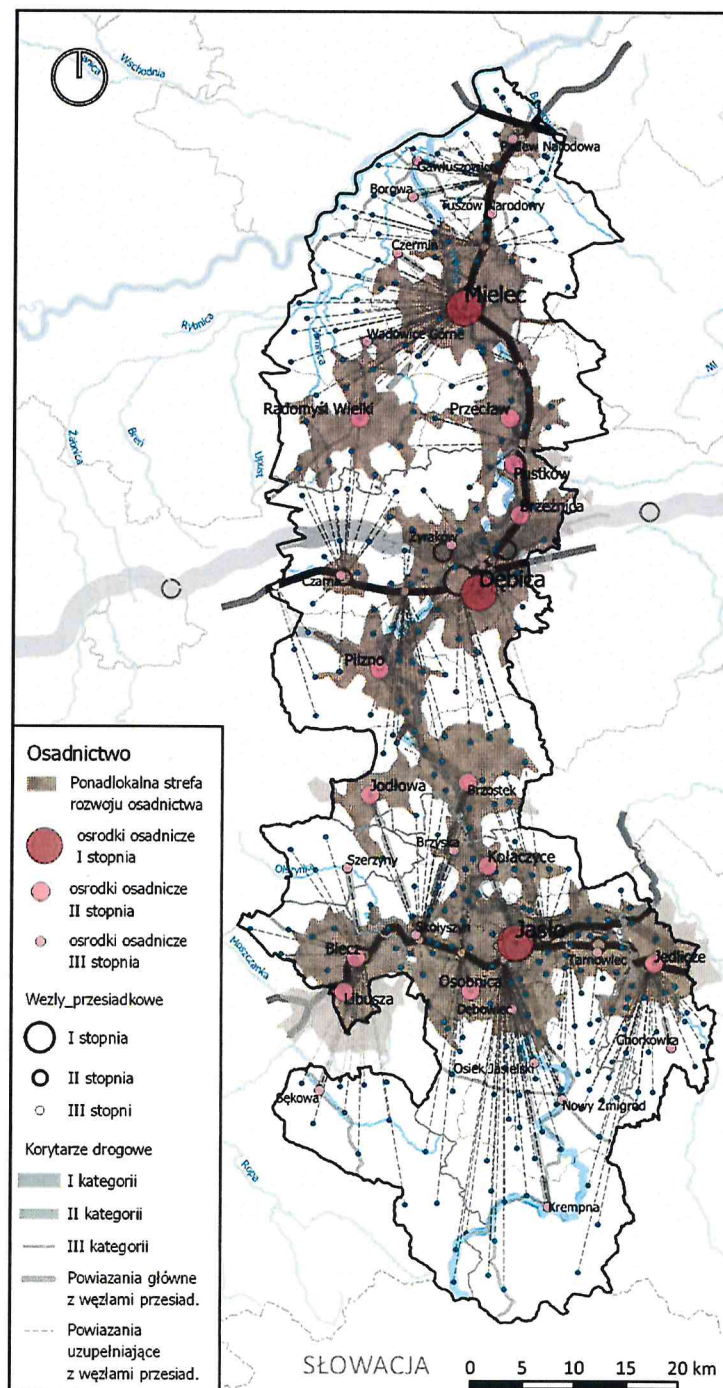
Układ osadnictwa „Dorzecza Wisłoki” wymaga dążenia do zwartości osadnictwa mieszkaniowo-usługowego, wzmocnienia ośrodków I i II stopnia. W tym celu koncentruje się strefę rozwoju osadnictwa w strefach podmiejskich oraz w ścisłym powiązaniu z transportem zbiorowym i węzłami przesiadkowymi, co ma zapewnić możliwości uzyskania dobrej dostępności transportowej, uzyskania dużej mobilności mieszkańców z ograniczeniem wykorzystania samochodów, uzyskiwania z biegiem czasu zwartych struktur osadniczych o wysokim standardzie wyposażania w infrastrukturę techniczną.

Kryteria wyznaczania:

- wokół ośrodków osadniczych I stopnia i węzłów przesiadkowych I kategorii – obszar wyznaczony izochroną 15 minut dojazdu samochodem;
- dla ośrodków osadniczych II stopnia – obszar wyznaczony izochroną dojazdu 10 minut samochodem;
- dla węzłów przesiadkowych II i III kategorii – obszar wyznaczony izochroną 10 minut dojazdu rowerem.

Rekomendacje i zasady kształtowania:

- wskazuje się wokół węzłów przesiadkowych, zgodnie z ideą Transit Oriented Development, dla których wzmocnienie powiązań z transportem zbiorowym pozwoli na zapewnienie powiązań z ośrodkami o znaczeniu ponadlokalnym, atrakcyjne powiązania z ośrodkami regionalnymi (Tarnów, Kraków, Rzeszów, Krosno);
- wskazuje się strefę wokół ośrodków miejskich, co ma stanowić ich wzmocnienie, gdzie kształtowanie nowej zabudowy powinno mieć charakter wielofunkcyjny i ściśle powiązany z rozwojem ośrodka miejskiego;
- rozwój terenów zurbanizowanych zabudowy mieszkaniowej musi być ściśle powiązany z węzłami transportu zbiorowego również w kontekście rozwoju niskoemisyjnej mobilności mieszkańców opartej o strefy dojść pieszych do środków transportu zbiorowego, systemu dojazdów rowerem i pojazdami elektrycznymi;
- w kształtowaniu obszarów nowej zabudowy należy przede wszystkim ograniczać rozproszenie, kreując nowe tereny inwestycyjne, maksymalnie wykorzystując już istniejące luki w zabudowie w celu optymalizacji wykorzystania infrastruktury technicznej i transportowej oraz dla zapewnienia jak najlepszej dostępności usług podstawowych dla mieszkańców bez konieczności wykorzystywania samochodów.

Źródło: Opracowanie własne

8.2.6 Ponadlokalna strefa rozwoju aktywności gospodarczej

Strefa w oparciu o szkielet sieci głównych powiązań drogowych zapewniającą efektywną obsługę istotnych generatorów ruchu, ma na celu kanalizację ruchu, koncentrację funkcji uciążliwych w separacji od terenów osadnictwa i cennych przyrodniczo, jednocześnie koncentracja w układzie ponadlokalnym pozwoli uzyskać obszary o wysokich parametrach wyposażenia w infrastrukturę techniczną.

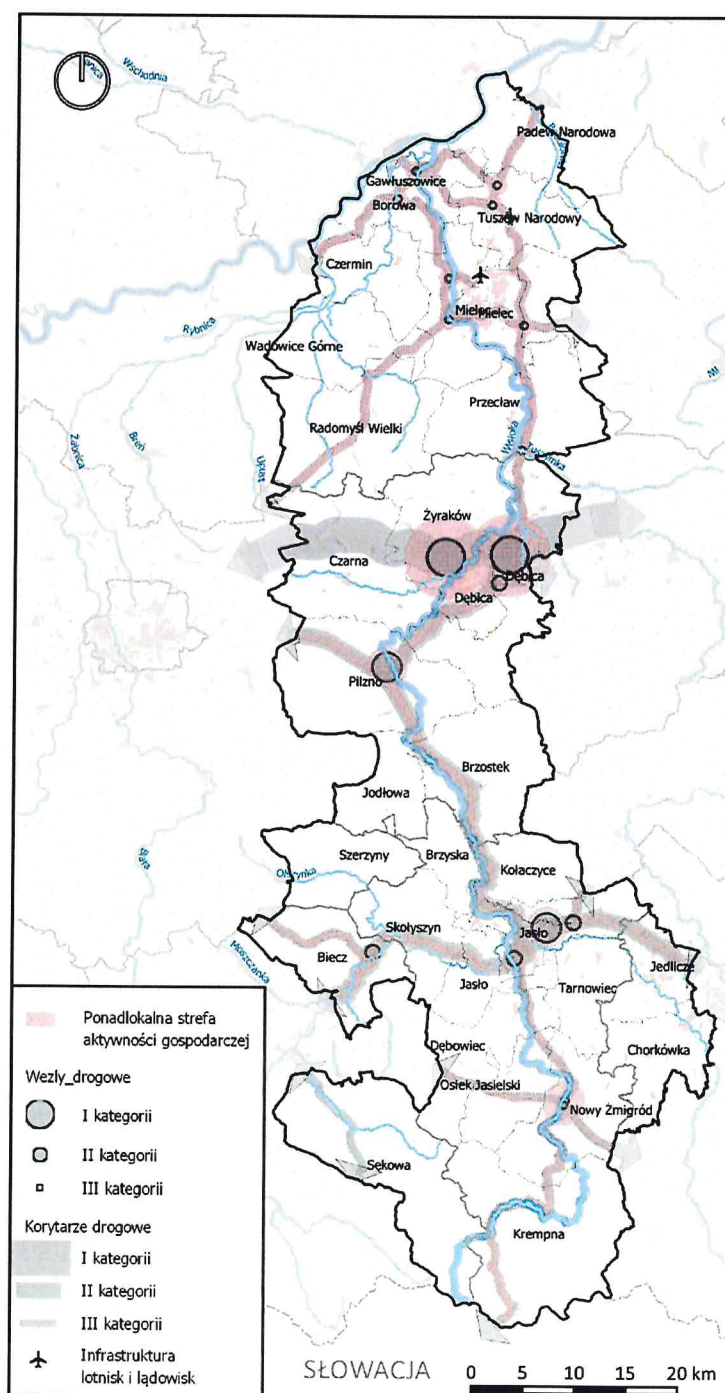
Kryteria wyznaczania:

- w oparciu o sieć korytarzy strefa 500 metrów w każdą stronę od korytarzy II i III kategorii, wzdłuż których możliwa jest realizacja włączeń;
- strefy wokół węzłów drogowych I kategorii – bufor 4 km,
- strefy wokół węzłów drogowych II kategorii – bufor 2 km;
- strefy wokół węzłów drogowych III kategorii – izochrona 2 km;
- strefy w otoczeniu infrastruktury lotnisk i lądowisk.

Rekomendacje i zasady kształtowania:

- strefa sprzyjająca lokalizacji stref aktywności gospodarczej, działalności produkcyjnych, działalności logistycznych, usług wielkopowierzchniowych, innych funkcji generujących duży ruch samochodów;
- w strefie należy ograniczać lokalizację nowych funkcji mieszkaniowych, rekreacyjnych, dla istniejących należy stosować odpowiednie zabezpieczenia i izolacje od uciążliwości związanych z dużym natężeniem ruchu i ruchem pojazdów wysoko tonażowych, szczególnie w ciągu korytarzy I kategorii;
- należy unikać lokalizacji istotnych generatorów ruchu w powiązaniu z drogami o niskich parametrach ruchu;
- należy ograniczać presję inwestycyjną na obszarach o szczególnym znaczeniu dla zachowania zasobów przyrodniczych i rozwoju turystyki.

Rysunek 19. Strefa aktywności gospodarczej

Źródło: Opracowanie własne

8.2.7 Ponadlokalna zintegrowana strefa powiązań Wisłoki

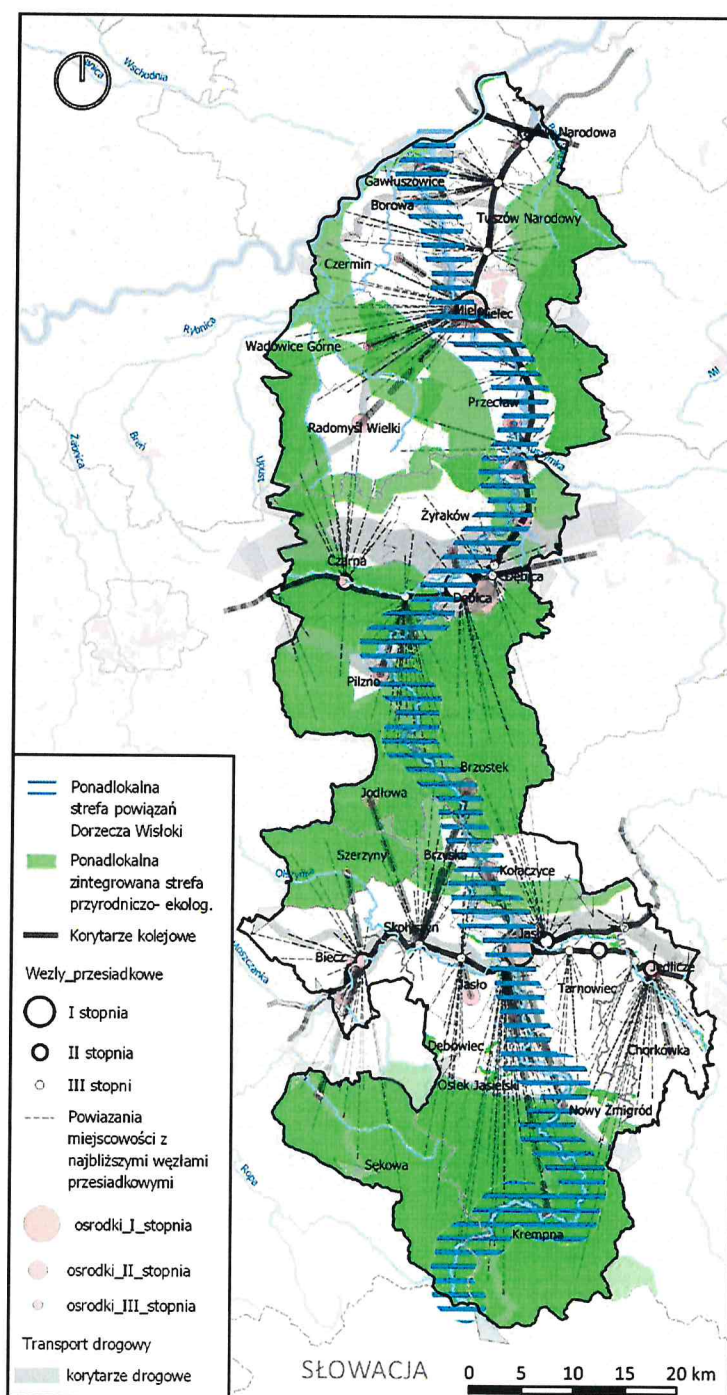
Obszar inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym, strefa rozwoju, której „kręgosłupem” jest rzeka Wisłoka wraz z jej otoczeniem i stanowi oś dla rozwoju ponadlokalnych usług turystycznych. W strefie zlokalizowana jest główna trasa turystyczna piesza i rowerowa (np. Velo Wisłoka), gdzie znajdują się powiązane z ofertą turystyczną usługi, przy których funkcjonują punkty informacji o atrakcjach turystycznych, przyrodniczych i kulturowych, znajdujących się w sąsiedztwie, które są powiązane systemem dojazdów, tras, szlaków stanowiących swoiste „ości” całego układu powiązań ponadlokalnych. Koncentracja i kanalizacja ruchu turystycznego pozwala na zapewnienie dostępności do zintegrowanej oferty turystycznej całego obszaru.

Kryteria wyznaczania:

- osią strefy jest rzeka Wisłoka i jej dolina oraz obszar otoczenia stanowiący bufor 1 km w każdą stronę od osi rzeki.

Rekomendacje i zasady kształtowania:

- rozwój otoczenia oparty jest o układ kręgosłupa (velo Wisłoka) i ości (lokalnych dojazdów do rozproszonych atrakcji), które łączą się na głównej osi całego układu dorzecza Wisłoki;
- strefa rozwoju, wykorzystując walory przyrodnicze i dobre powiązania, skupia funkcje usług turystycznych na terenach zurbanizowanych ukierunkowanych szczególnie na usługi hotelarskie czy obiekty sportowe; natomiast na terenach otwartych strefy rekomenduje się rozwój otwartych terenów rekreacyjnych, usług sportu czy kempingów;
- punktami węzłowymi trasy są atrakcje turystyczne oraz węzły transportu zbiorowego, węzły łączą system transportu kolejowego z autobusowym, rowerowego poprzez rozwiązania B&R, samochodowego poprzez rozwiązania P&R, każdorazowo wyposażone w spójną informację turystyczną; system węzłów przesiadkowych tworzy kluczowe punkty transferu pasażerów (mieszkańcy i turyści), z tych punktów oprócz obsługi dojazdów codziennych mieszkańców, uruchamiane są dojazdy do atrakcji turystycznych;
- w strefie unika się lokalizacji inwestycji o dużej uciążliwości środowiskowej, unika się inwestycji generujących duży ruch ciężkiego transportu samochodowego, szczególnie ciężarowego;
- wiejskie ośrodki osadnicze mają stanowić bazę dla rozwoju usług turystyki ściśle powiązanych z atrakcjami kulturowymi i przyrodniczymi, lokalną kulturą, lokalną produkcją żywności ekologicznej.

Źródło: Opracowanie własne

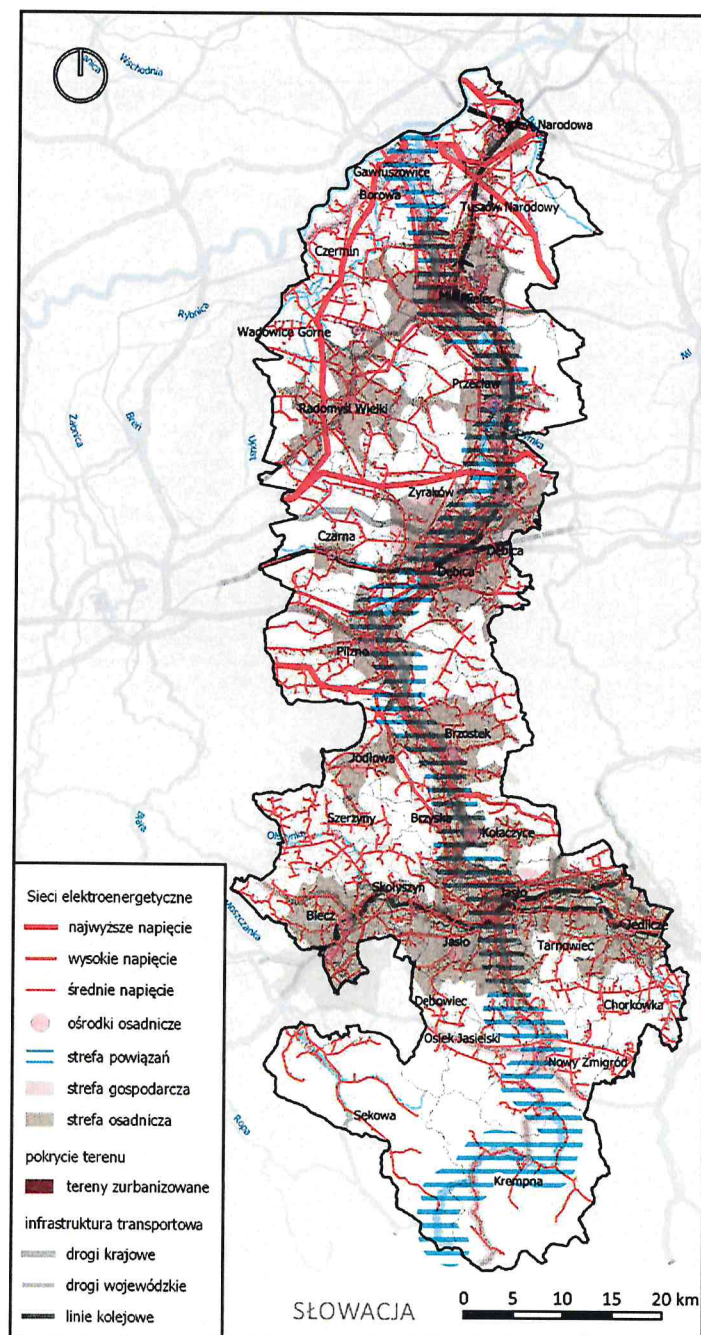
8.2.8 Rozwój infrastruktury technicznej

Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej bazuje na sieci istniejącej, która obsługuje strukturę osadniczą obszaru. Rekomendowany rozwój powinien następować poprzez poprawę parametrów sieci istniejących. Dla terenów planowanych pod inwestycje należy zapewnić dostępność sieci dla rozwoju istniejących ośrodków osadniczych, rozwoju w strefie osadniczej, a szczególnie w dla realizacji terenów aktywności gospodarczej w strefie gospodarczej (Rysunek 20).

Jednocześnie rekomenduje się poszukiwanie rozwiązań alternatywnych dla zabezpieczenia popytu na energię poprzez realizację infrastruktury opartej o odnawialne źródła energii uwzględniając energię wiatru, (Rysunek 21) słońca i wody. Lokalizując obiekty energetyki wiatrowej należy uwzględniać walory krajobrazowe i przyrodnicze oraz uwarunkowania związane z zabudową mieszkaniową.

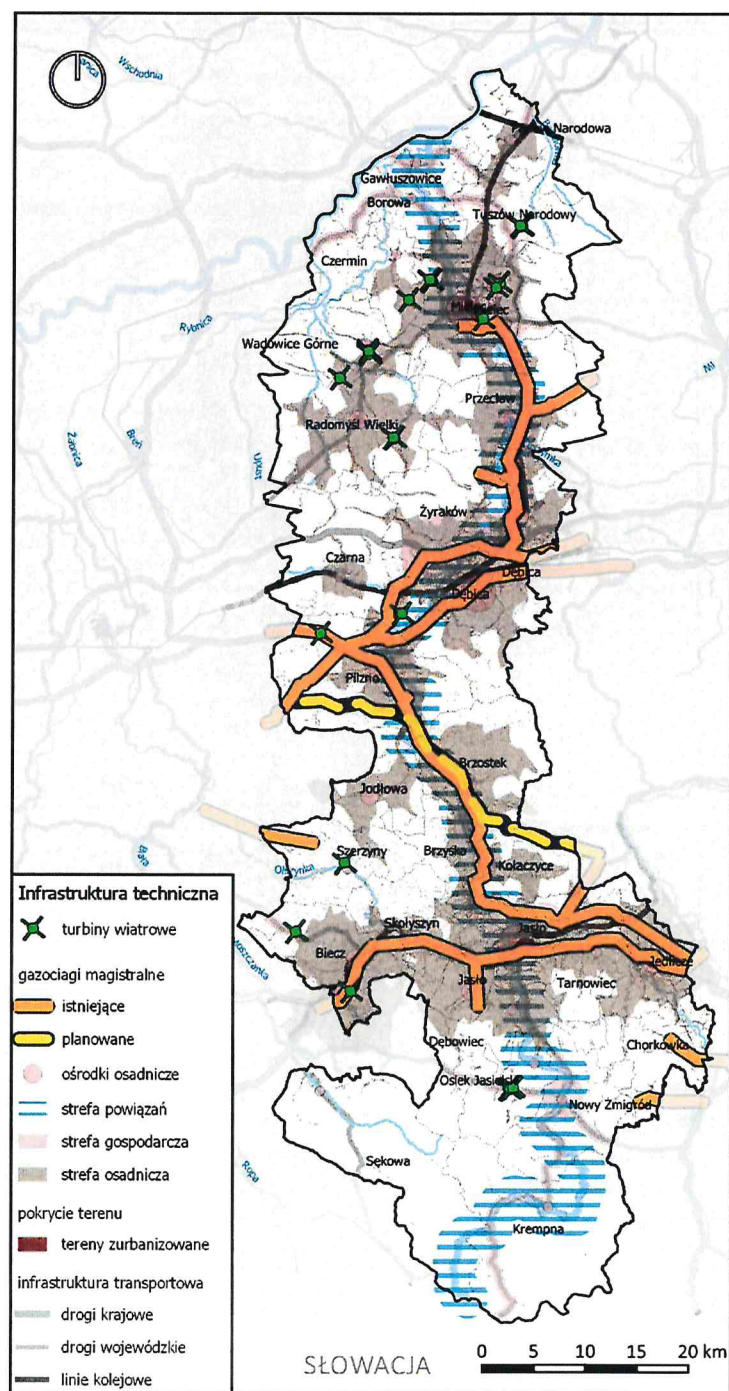
Rozwój infrastruktury gazowej bazuje na istniejącej jednokierunkowej sieci dystrybucyjnej oraz planowanym nowym gazowym korytarzem Północ-Południe, którego fragmenty będą przebiegać przez teren Dorzecza Wisłoki. W celu przeciwdziałania niekorzystnej sytuacji w zakresie dostępności gazu oraz budowie gazoportu w Świnoujściu podjęto decyzję o nowej sieci dwukierunkowych gazociągów. System gazociągów tranzytowych wysokiego ciśnienia uzupełnia sieć gazociągów o znaczeniu regionalnym i lokalnym (Rysunek 21).

Rysunek 21. Infrastruktura elektroenergetyczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT10k.

Rysunek 22. Infrastruktura gazowa i turbiny wiatrowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT10k oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego i Podkarpackiego.

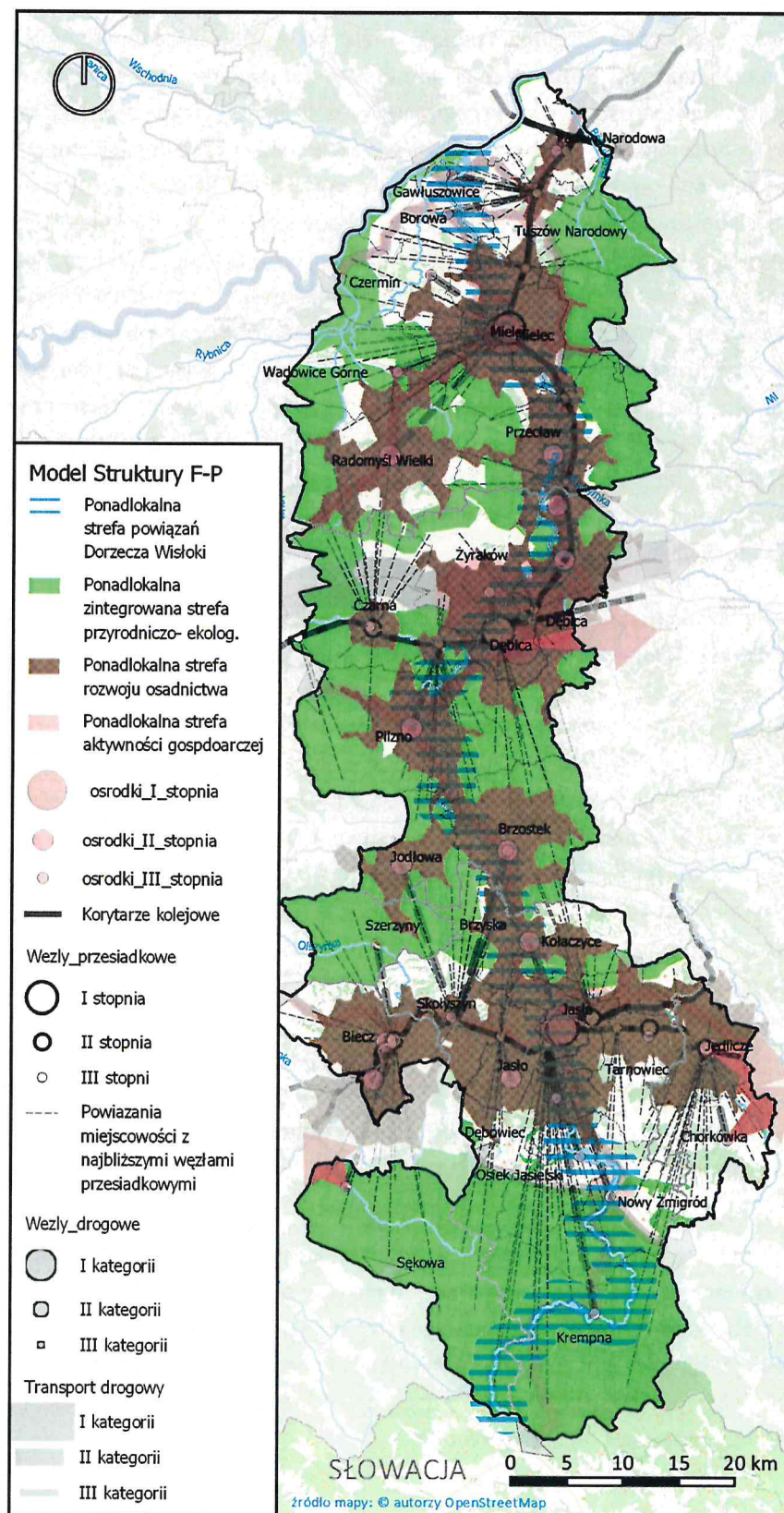
8.3 MODEL FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY

W zakresie osadnictwa kierunki rozwoju mają na celu wzmocnienie ośrodków miejskich, uregulowanie postępującego rozproszenia zabudowy szczególnie na terenach wiejskich oraz uzupełnienie braków infrastrukturalnych w celu podniesienia jakości przede wszystkim istniejącej tkanki osadniczej. Dla strefy osadnictwa rekomenduje się wyraźną koncentrację funkcji, podział pod względem intensywności zabudowy w zależności od struktury sąsiedztwa struktur istniejących. W zakresie infrastruktury transportowej bazując na istniejącej sieci powiązań dróg i linii kolejowych, rekomenduje się poprawę standardów technicznych i organizacyjnych oraz zmianę struktury powiązań systemu dowozów autobusowych dążąc do integracji z systemem kolejowym. Te działania nie wymagają realizacji nowych przebiegów sieci transportowych o charakterze ponadlokalnym, a bardziej interwencji w skali punktowej (jak węzły przesiadkowe), szczególnie poprawiającej dostępność transportu zbiorowego. W ramach rozwoju sieci drogowej należy dążyć do poprawy stanu technicznego sieci oraz doprowadzenia do uzyskania właściwych parametrów technicznych dla przyjętych klas technicznych. Przyjęta hierarchia korytarzy drogowych ma na celu segregację ruchu, szczególnie dążąc do kanalizacji ruchu ciężarowego. Korytarze transportu drogowego wraz ze wskazanymi węzłami mają na celu również skoncentrowanie funkcji generujących ruch transportu ciężkiego.

W zakresie infrastruktury technicznej rekomendacje mają na celu uzupełnienie i znacząca poprawa warunków istniejących rozwiązań. Nowa infrastruktura techniczna powinna być ściśle powiązana z rozwojem strefy osadniczej, gospodarczej i ponadlokalnej strefy powiązań. Model wskazuje ponadlokalną strefę powiązań, która jest obszarem koncentracji najważniejszych potencjałów obszaru Dorzecza Wisłoki wynikających z ponadlokalnej współpracy. Celem rekomendacji w zakresie rozwoju tej strefy jest uzyskanie spójności kształtowania przestrzeni dla wzmocnienia walorów przyrodniczych i gospodarczych związanych przede wszystkim z turystyką. Zaproponowane rozwiązania mają przyczynić się do kształtowania lokalnych polityk przestrzennych w tym obszarze w taki sposób, aby interes ponadlokalny uzyskiwał jak największą spójność. Strefy wskazane w układzie przestrzennym wyznaczają przybliżone obszary, gdzie należy koncertować wskazane ustalenia i rekomendacje tworząc ramy dla rozwoju przestrzennego. Ich doprecyzowanie i wdrożenie winno następować w wyniku tworzenia zapisów ustaleń dokumentów strategicznych i planistycznych poziomu lokalnego, jak strategię gminne oraz studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Dla zachowania spójności dokumentów lokalnych z modelem SFP Dorzecza Wisłoki, należy przy definiowaniu funkcji terenów unikać rażącej sprzeczności ustaleń o istotnym potencjalnym negatywnym oddziaływaniu na kierunki rozwoju dla poszczególnych stref.

Model nie wyznacza ostrych granic stref w terenie, nie oznaczają one linii rozgraniczających terenów o różnych funkcjach. Zapisy realizujące model nie oznaczają zakazów i nakazów, stanowią zbiór rekomendacji, ustaleń nie wiążących, co w praktyce nie oznacza braku możliwości rozwoju wskazanych funkcji innych niż wskazane lokalizacje i zasięgi stref. Przyjmuje się, że strategia ponadlokalna jest wynikiem wspólnej inicjatywy gmin „Dorzecza Wisłoki”, dlatego zapisane w niej rekomendacje stanowią dla samorządów lokalnych ramę działań jakie chcą wspólnie realizować dla uzyskania jak najlepszej spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Rysunek 23. Model Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej

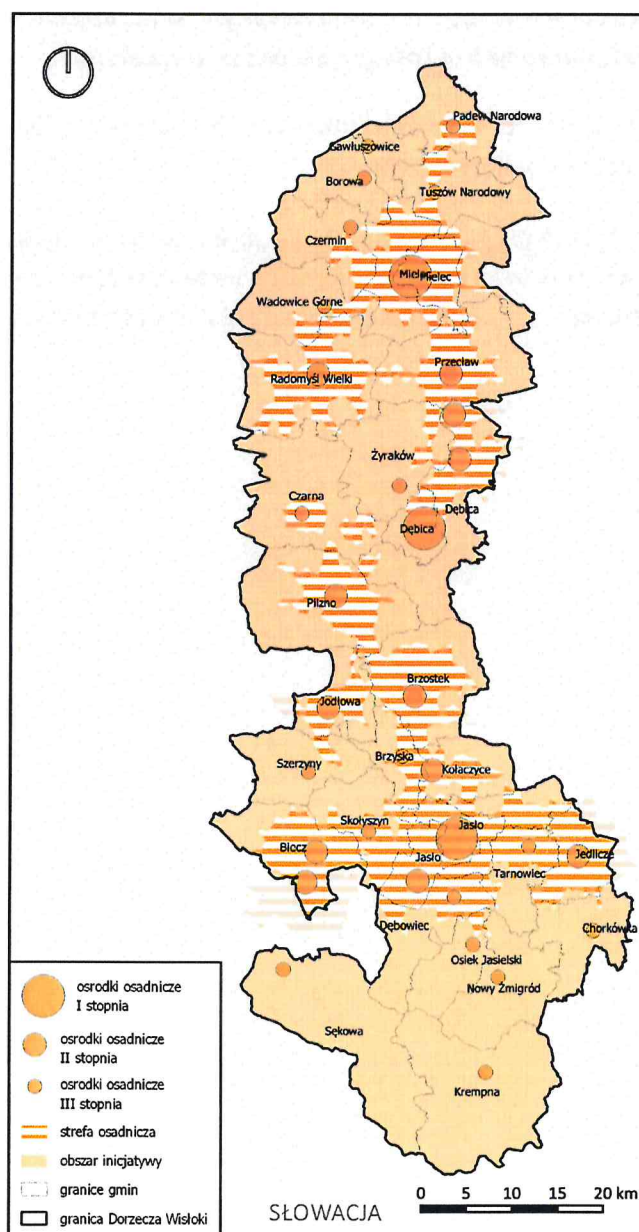
Źródło: Opracowanie własne

Uzupełniając, poza graficzną prezentacją modelu funkcjonalno-przestrzennego, poniżej przedstawiono graficzną prezentację terytorialnego wymiaru wsparcia obrazującą planowane do realizacji działania, które korespondują z treściami zawartymi w *Rozdziale 4. Cele strategiczne rozwoju oraz kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych*,

Terytorialny wymiar realizacji Celu 1. Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości (Cel 1.)

Cel 1. Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości w wymiarze terytorialnym realizowany będzie na terenie całej inicjatywy (obszar objęty niniejszą Strategią) ze szczególnym uwzględnieniem ponadlokalnej strefy rozwoju osadnictwa –
Rysunek 18.

Rysunek 24. Terytorialny wymiar realizacji Celu 1. — Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości

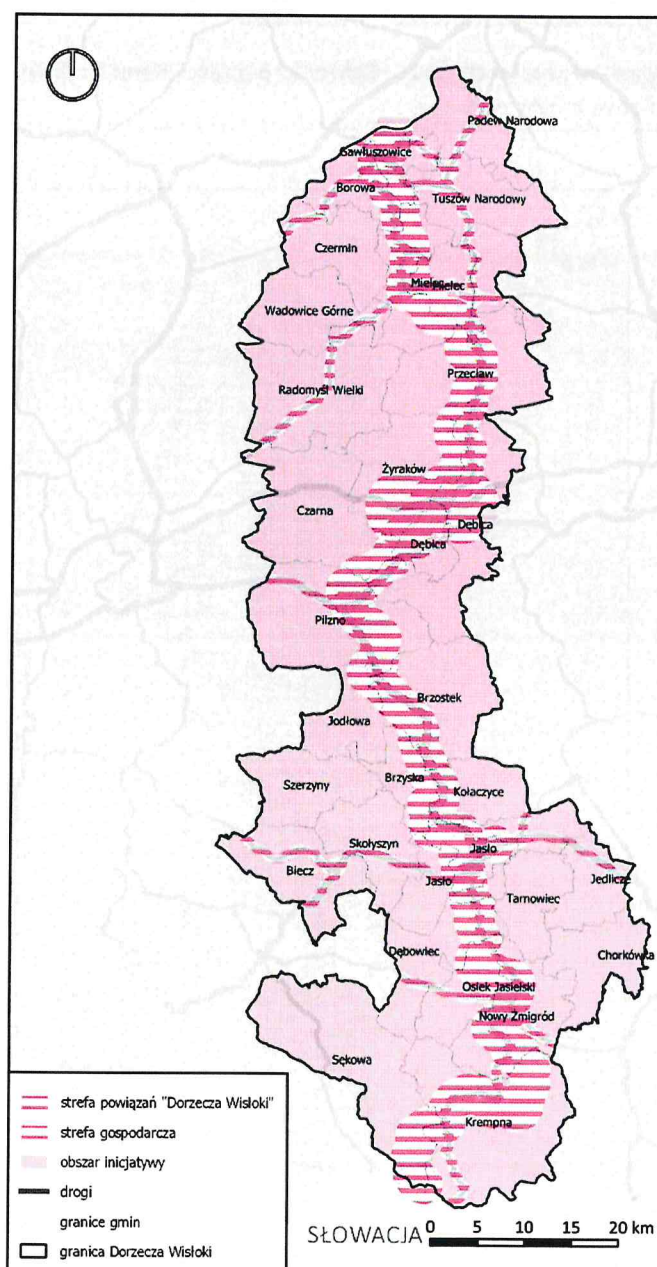

Terytorialny wymiar realizacji Celu 2. Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki

Cel 2. Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki w wymiarze terytorialnym realizowany będzie na terenie całej inicjatywy (obszar objęty niniejszą Strategią) ze szczególnym uwzględnieniem:

- ponadlokalnej strefy rozwoju gospodarczego – jako obszaru koncentracji funkcji społeczno-gospodarczych w regionie,
- ponadlokalnej strefy powiązań „Dorzeczka Wisłoki” posiadającą potencjał do rozwoju turystyki profilowanej oraz produkcji żywności ekologicznej i tradycyjnej wysokiej jakości.

Rysunek 25. Terytorialny wymiar realizacji Celu 2. Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki

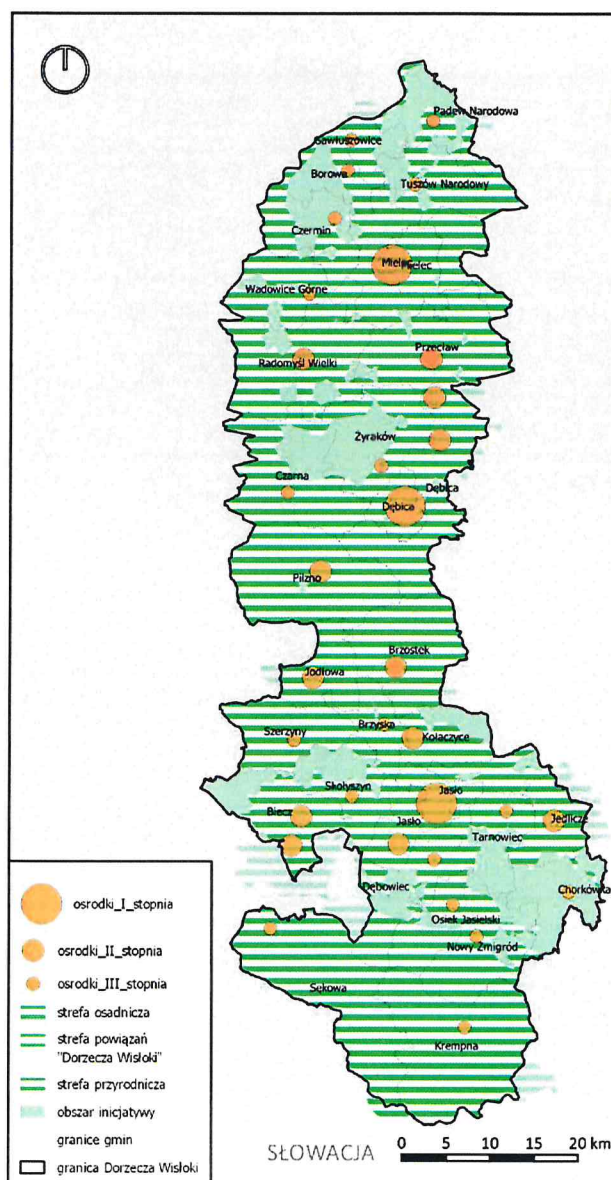
Terytorialny wymiar realizacji Celu 3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego

Cel 3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego w wymiarze terytorialnym realizowany będzie na terenie całej inicjatywy (obszar objęty niniejszą Strategią), ze szczególnym uwzględnieniem:

- ponadlokalnej strefy rozwoju osadnictwa – Rysunek 18,
- ponadlokalnej strefy powiązań „Dorzecza Wisłoki” posiadającej potencjał do rozwoju turystyki profilowanej i usług z nią powiązanych – Rysunek 20,

- ponadlokalnej, zintegrowanej strefy przyrodniczo-ekologicznej posiadającej potencjał do zachowania obszarów o wysokich walorach przyrodniczych wymagającej również działań retencyjnych i przeciwpowodziowych – Rysunek 20.

Rysunek 26. Terytorialny wymiar realizacji Celu 3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego

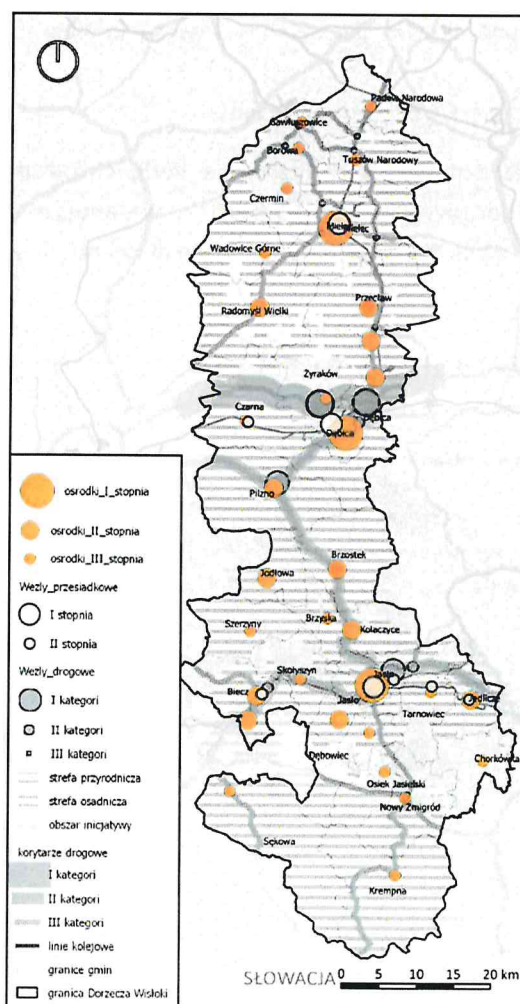

Terytorialny wymiar realizacji Celu 4. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju

Cel 1. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju w wymiarze terytorialnym realizowany będzie na terenie całej inicjatywy (obszar objęty niniejszą Strategią), ze szczególnym uwzględnieniem

- dostępności do ponadlokalnych, lokalnych węzłowych i lokalnych ośrodków osadniczych, węzły przesiadkowe I i II stopnia, dostępność do korytarzy drogowych I, II i III kategorii oraz węzłów drogowych I, II i III kategorii – Rysunek 15 i Rysunek 16,
- ponadlokalnej strefy rozwoju osadnictwa posiadających potencjał do rozwoju terenów zurbanizowanych zapewniających efektywną mobilność mieszkańców w oparciu o transport zbiorowy – Rysunek 18,
- ponadlokalnej zintegrowanej strefy przyrodniczo-ekologicznej posiadającej potencjał do zachowania obszarów o wysokich walorach przyrodniczych wymagającej również działań retencyjnych i przeciwpowodziowych – Rysunek 20.

Rysunek 27. Terytorialny wymiar realizacji Celu 4. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju

9.

SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

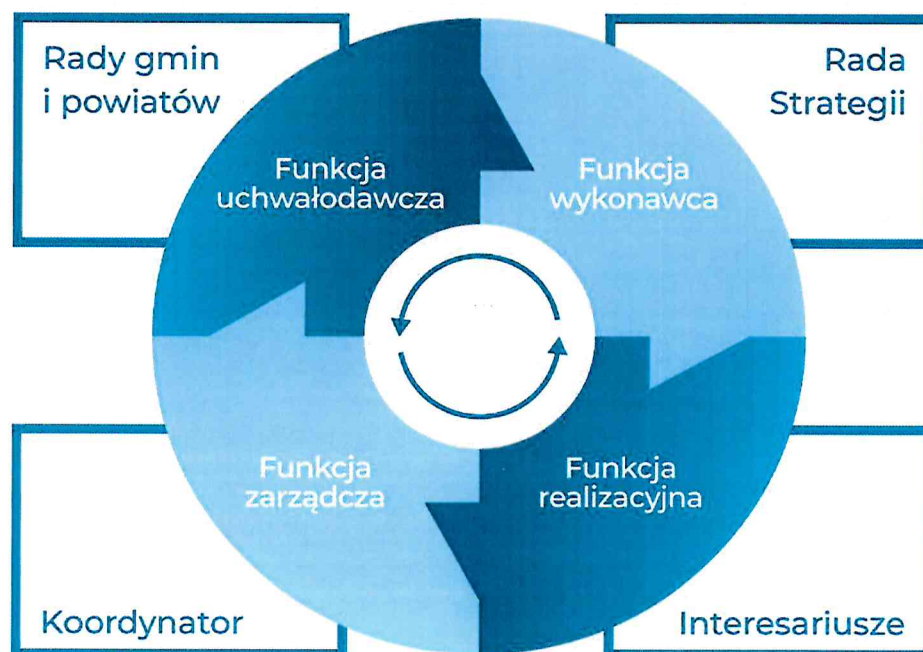

Dla powodzenia realizacji celów strategicznych niezbędne jest ustanowienie skutecznych zasad zarządzania oraz wskazanie podmiotów i ich zadań w procesie implantacji Strategii.

9.1 PODMIOTY ZAANGAŻOWANE WE WDRAŻANIE

W proces zarządzania Strategią zaangażowane będą 4 rodzaje podmiotów tj.: Rady Gmin i Powiatów, Rada Strategii, Koordynator Strategii oraz Interesariusze. Poniżej zaprezentowano skład, zadania, podstawę funkcjonowania i podstawę do podejmowania decyzji w ramach poszczególnych podmiotów.

Rysunek 28. Podmioty zaangażowane w zarządzanie Strategią

Źródło: opracowanie własne

9.1.1 Rady Gmin i Rady Powiatów

Rady Gmin i Powiatów za pośrednictwem radnych reprezentują mieszkańców „Dorzecza Wisłoki” i w procesie Zarządzania pełnić będą funkcje uchwałodawcze.

Skład:

- Rady Gmin: Gmina Biecz, Gmina Borowa, Gmina Brzostek, Gmina Brzyska, Gmina Chorkówka, Gmina Czarna, Gmina Czermin, Miasto Dębica, Gmina Dębica, Gmina Dębowiec, Gmina Gawłuszowice, Miasto Jasło, Gmina Jasło, Gmina Jedlicze, Gmina Jodłowa, Gmina Kołaczyce, Gmina Krempna, Miasto Mielec, Gmina Mielec, Gmina Nowy Żmigród, Gmina Osiek Jasielski, Gmina Padew Narodowa, Gmina Pilzno, Gmina Przecław, Gmina Radomyśl Wielki, Gmina Sękowa, Gmina Skołyszyn, Gmina Szerzyny, Gmina Tarnowiec, Gmina Tuszów Narodowy, Gmina Wadowice Górne, Gmina Żyraków;
- Rady Powiatów: Powiat Dębicki, Powiat Jasielski, Powiat Mielecki.

Zadania:

- zatwierdzenie dokumentu Strategii;
- zatwierdzenie zmian w dokumencie Strategii.

Podstawa prawna funkcjonowania w systemie zarządzania Strategią:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym;
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
- Statut Gminy lub Powiatu.

Procedura podejmowania decyzji:

- zgodnie ze statutem Gminy lub Powiatu.

9.1.2 Rada Strategii

Rada Strategii pełnić będzie funkcje wykonawcze i opiniotwórcze oraz w związku ze składem osobowym będzie zapewniała udział w procesie zarządzania przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego.

Skład:

- Rada składa się z 39 przedstawicieli;
- funkcję Przewodniczącego Rady Strategii bez prawa głosu pełni przedstawiciel Koordynatora;
- po jednym stałym przedstawicielu z prawem głosu wskazanym przez: Burmistrza Gminy Biecz, Wójta Gminy Borowa, Burmistrza Gminy Brzostek, Wójta Gminy Brzyska, Wójta Gminy Chorkówka, Wójta Gminy Czarna, Wójta Gminy Czermin, Burmistrza Miasta Dębica, Wójta Gminy Dębica, Wójta Gminy Dębowiec, Wójta Gminy Gawłuszowice, Burmistrza Miasta Jasło, Wójta Gminy Jasło, Burmistrza Gminy Jedlicze, Wójta Gminy Jodłowa, Burmistrza Gminy Kołaczyce, Wójta Gminy Krempna, Prezydenta Miasta Mielec, Wójta Gminy Mielec, Wójta Gminy Nowy Żmigród, Wójta Gminy Osiek Jasielski, Wójta Gminy Padew Narodowa, Burmistrza Gminy Pilzno, Burmistrza Gminy Przecław, Burmistrza Gminy Radomyśl Wielki, Wójta Gminy Sękowa, Wójta Gminy Skołyszyn, Wójta Gminy Szerzyny, Wójta Gminy Tarnowiec, Wójta Gminy Tuszów Narodowy, Wójta Gminy Wadowice Górne, Wójta Gminy Żyraków;

- po jednym stałym przedstawicielu z prawem głosu wskazanym przez Zarząd Powiatu Dębickiego, Zarząd Powiatu Jasielskiego i Zarząd Powiatu Mieleckiego;
- po jednym stałym przedstawicielu społeczeństwa obywatelskiego z głosem doradczym (bez prawa głosu w trakcie głosowania), reprezentującym podmioty działające w obszarach: społecznym, gospodarczym i środowiskowym.

Zadania:

- opinia projektu zmiany Strategii;
- zatwierdzenie pierwszej listy projektów;
- zatwierdzenie zmiany listy projektów;
- zatwierdzenie sprawozdania rocznego z realizacji Strategii;
- zatwierdzenie sprawozdania końcowego z realizacji Strategii;
- podejmowanie stanowisk dotyczących kluczowych spraw związanych z realizacją Strategii;
- opiniowanie wniosków z raportów ewaluacyjnych;
- ustalenie zasad podziału pomiędzy JST, które zatwierdzają Strategię, kosztów zarządzania ponoszonych przez Koordynatora.

Podstawa prawna funkcjonowania w systemie zarządzania Strategią:

- Uchwały Rad Gmin i Powiatów zatwierdzających Strategię.

Procedura podejmowania decyzji:

- Zgodnie z Regulaminem Rady Strategii przyjętym na pierwszym posiedzeniu Rady.

9.1.3 Koordynator Strategii

Koordynator Strategii pełnić będzie funkcje zarządcze w procesie wdrażania Strategii. Funkcję Koordynatora pełnić będzie Związek Gmin „Dorzecza Wisłoki”. Realizacja zadań powierzonych Koordynatorowi finansowana będzie przez Jednostki Samorządu Terytorialnego zatwierdzające Strategię.

Zadania:

- przewodniczenie pracom Rady Strategii;
- opracowanie projektu zmiany Strategii;
- opracowanie projektu pierwszej listy projektów;
- opracowanie projektu zmiany listy projektów;
- opracowanie projektu sprawozdania rocznego z realizacji Strategii;
- opracowanie projektu sprawozdania końcowego z realizacji Strategii;
- obsługa pracy Rady Strategii;
- współpraca z partnerami, interesariuszami, administracją i innymi podmiotami w związku z realizacją Strategii;
- opracowanie raportów ewaluacyjnych.

Podstawa prawna funkcjonowania w systemie:

- Uchwały Rad Gmin i Powiatów zatwierdzających Strategię.

Procedura podejmowania decyzji:

- zgodnie ze Statutem i Regulaminami wewnętrznymi Koordynatora.

9.1.4 Interesariusze

Interesariusze to podmioty zaangażowane w realizację projektów wdrażających Strategię.

Zadania:

- realizacja projektów.

Podstawa funkcjonowania w systemie:

- Uchwały Rad Gmin i Powiatów przyjmujących Strategię, przepisy prawne i regulacje wewnętrzne obowiązujące Interesariuszy, Uchwała Rady Strategii akceptująca listę projektów oraz jej zmiany.

Procedura podejmowania decyzji:

- nie dotyczy

9.2 PROCEDURY

Dla sprawnej realizacji Strategii ważne jest określenie najważniejszych procedur, tj.: utworzenia Rady Strategii, zmiany Strategii, opracowania i zatwierdzenia pierwszej listy projektów oraz zmian listy projektów, opracowania i zatwierdzenia sprawozdania rocznego i końcowego z realizacji Strategii. Pozostałe procedury i zasady realizacji Strategii będą mogły być tworzone wg potrzeb wynikających z wdrażania Strategii, zgodnie z kompetencjami poszczególnych podmiotów. Poniżej zaprezentowano zarys procedur.

9.2.1 Procedura utworzenie Rady Strategii

- A. Wójt, Burmistrz, Prezydent/Zarząd Powiatu w terminie do 14 dni od zatwierdzenia Strategii przekazuje Zarządowi Związku Gmin Dorzecza Wisłoki propozycję przedstawiciela, który reprezentował będzie gminę/miasto/powiat w pracach Rady Strategii.
- B. Związek Gmin „Dorzecza Wisłoki” w terminie 14 dni od zatwierdzenia Strategii ogłasza otwarty nabór na członków Rady Strategii reprezentujących podmioty społeczeństwa obywatelskiego w obszarach: społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Spośród zgłoszonych propozycji, w trakcie spotkania, upoważnieni reprezentanci zgłoszonych podmiotów wybierają swoich przedstawicieli. Wybór odbywa się w drodze głosowania jawnego spośród zgłoszonych i obecnych na spotkaniu reprezentantów zwykłą większością głosów. Wybieranych jest 3 przedstawicieli, po jednym dla obszaru społecznego, gospodarczego i środowiskowego.
- C. Związek Gmin Dorzecza Wisłoki zaprasza przedstawicieli gmin, powiatów oraz społeczeństwa obywatelskiego na pierwsze posiedzenie Rady Strategii. Pierwsze spotkanie Rady Strategii odbywa się w terminie do 90 dni od daty zatwierdzenia Strategii. W trakcie pierwszego spotkania Rady Strategii co najmniej:
 - funkcję Przewodniczącego Rady Strategii pełni przedstawiciel Związku Gmin Dorzecza Wisłoki;
 - zatwierdza Regulamin Rady Strategii w procedurze głosowania jawnego. Uchwała przyjmująca Regulamin Rady zostanie przyjęta kwalifikowaną większością 3/5 obecnych na pierwszym posiedzeniu członków Rady Strategii przy jednoczesnym reprezentowaniu 75% liczby ludności „Dorzecza Wisłoki” (wg stanu na 31.12.2021 r.). Do sprawdzenia warunku liczby ludności wlicza się głosy oddane przez reprezentantów gmin.

9.2.2 Procedura zmiany Strategii

- A. Inicjatywa podjęcia procedury zmiany Strategii jest w kompetencjach członków Rady Strategii lub Koordynatora.
- B. Z inicjatywy własnej lub na wniosek Rady Strategii Koordynator przygotowuje projekt zmiany Strategii i przekazuje go Radzie Strategii w celu wydania opinii.
- C. W przypadku uzyskania pozytywnej opinii Rady Strategii Koordynator przekazuje projekt zmiany Strategii gminom i powiatom w celu zatwierdzenia.
- D. Informacje o zatwierdzeniu zmiany w Strategii Koordynator podaje do wiadomości publicznej.

9.2.3 Procedura opracowania i zatwierdzenia pierwszej listy projektów oraz zmian listy projektów

- A. Propozycja projektów do utworzenia pierwszej listy projektów przekazywana jest za pośrednictwem gmin i powiatów Koordynatorowi na jego pisemne wezwanie. Interesariusze inni niż JST i ich jednostki organizacyjne zgłaszają projekty za pośrednictwem gmin i powiatów.
- B. Koordynator weryfikuje czy projekty wynikają z celów i kierunków działań Strategii oraz czy mają charakter ponadlokalny tzn. czy ich oddziaływanie wykracza poza granice jednej gminy.
- C. Lista pozytywnie zweryfikowanych projektów przekazywana jest Radzie do zatwierdzenia.
- D. Rada Strategii zatwierdza listę projektów lub odsyła ją do poprawy Koordynatorowi wskazując jednocześnie na konieczne poprawki.
- E. Listę zatwierdzonych projektów Koordynator podaje do wiadomości publicznej.
- F. Zmiana listy projektów realizowana jest w takiej samej procedurze jak utworzenie listy projektów.

9.2.4 Procedura opracowania i zatwierdzenia sprawozdania rocznego oraz sprawozdania końcowego z realizacji Strategii

- A. W terminie do 31 stycznia każdego roku realizacji Strategii, gminy i powiaty przekazują do Koordynatora informację na temat postępów we wdrażaniu projektów przez nie zgłoszonych i uwzględnionych na liście projektów.
- B. Na podstawie przekazanej przez gminy i powiaty informacji oraz na podstawie dostępnych danych dot. sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Koordynator przygotowuje projekt sprawozdania rocznego i przekazuje go Radzie Strategii do akceptacji.
- C. Rada Strategii zatwierdza projekt Sprawozdania rocznego lub przekazuje go Koordynatorowi do poprawy, wskazując jednocześnie konieczne poprawki.
- D. Koordynator podaje do wiadomości publicznej zatwierdzone Sprawozdanie.
- E. Procedura opracowania Sprawozdania końcowego z realizacji Strategii jest analogiczna do procedury opracowania Sprawozdania rocznego.

9.2.5 Procedura opracowania i zatwierdzenia raportów ewaluacyjnych

- A. Raporty ewaluacyjne opracowywane są przez Koordynatora na wniosek Rady Strategii.
- B. Koordynator opracowuje Raporty we własnym zakresie lub zleca ich opracowanie wyspecjalizowanym podmiotom zewnętrznym.
- C. Wnioski z raportu ewaluacyjnego prezentowane są Radzie Strategii w celu ich uwzględnienia lub odrzucenia w procesie wdrażania Strategii.

9.3 WYTYCZNE DLA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Jak wynika z Art. 10e. 1. Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym strategię rozwoju gmin, które są uchwalane na podstawie tego przepisu są spójne ze strategiami rozwoju ponadlokalnego obowiązującymi na terenie danej gminy.

W związku z powyższym w zakresie wytycznych wskazuje się, aby strategię gminne uchwalane oraz aktualizowane po zatwierdzeniu niniejszej Strategii:

- a) wykazały spójność ze Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2030 w części dotyczącej ich celów i kierunków działań strategii gminnej;
- b) zaleca się wykorzystanie adekwatnych wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2030 w procedurze monitorowania strategii gminnej;
- c) zaleca się uwzględnienie Koordynatora Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2030 w procedurze przekazywania sprawozdania z realizacji strategii gminnej w formie jaka zostanie określona dla tej Strategii.

10.

RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

10.1 ZAPOTRZEBOWANIE FINANSOWE

Jednym z etapów prac związanych z diagnozą sytuacji na potrzeby Strategii było rozpoznanie potrzeb projektowych do realizacji w ramach niniejszej Strategii. Każdy z JST tworzących obszar „Dorzecza Wisłoki”, w otwartej i niedyskryminującej procedurze, miał prawo do zgłoszenia propozycji projektowych, które po procesie wstępnej weryfikacji stworzyły ramy dla zapotrzebowania finansowego związanego z realizacją Strategii. Zgłoszone projekty dotyczą nie tylko JST i ich jednostek organizacyjnych, ale również innych typów podmiotów takich jak: związki międzygminne, administracja centralna i regionalna, organizacje pozarządowe itp.

Poniżej zaprezentowane jest podsumowanie procesu identyfikacji projektów wg celów i kierunków działań Strategii.

Tabela 12. Projekty w ujęciu ilościowym i wartościowym wg celów i kierunków działań Strategii

CEL/ KIERUNEK DZIAŁANIA	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ CAŁKOWITA PROJEKTÓW (TYS. ZŁ)
1. Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości	84	621 475,00
1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej	60	525 878,00
1.2. Rozwój usług społecznych i poprawa kwalifikacji mieszkańców	5	5 820,00
1.3. Zwiększenie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych	11	34 672,00
1.4. Włączenie i integracja społeczna	8	55 105,00
2. Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne „Dorzecza Wisłoki”	49	407 295,00
2.1. Rozwój usług i infrastruktury wspierającej rozwój oraz inkubację firm	11	99 202,00
2.2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki”	37	305 593,00
2.3. Promocja oferty gospodarczej „Dorzecza Wisłoki” na rynkach krajowych i zagranicznych	1	2 500,00
3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego	127	3 566 303
3.1. Ochrona przeciwpowodziowa „Dorzecza Wisłoki” i zwiększenie odporności obszaru na skutki zmian klimatu	19	1 188 618,00
3.2. Ograniczenie zjawiska niskiej emisji i poprawa efektywności energetycznej budynków i infrastruktury	43	509 680,00
3.3. Rozwój produkcji, magazynowania i dystrybucji energii z OZE	8	347 906,00
3.4. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury i usług kluczowych dla środowiska „Dorzecza Wisłoki”.	57	1 520 099,00
4. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju	61	2 833 178
4.1. Integracja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i zintegrowanego transportu zbiorowego	50	2 784 071,00
4.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych	11	49 107,00
Razem	321	7 428 251

Źródło: opracowanie własne

Na ogólną wartość całkowitą zgłoszonych projektów istotny wpływ mają duże przedsięwzięcia infrastrukturalne takie jak np.:

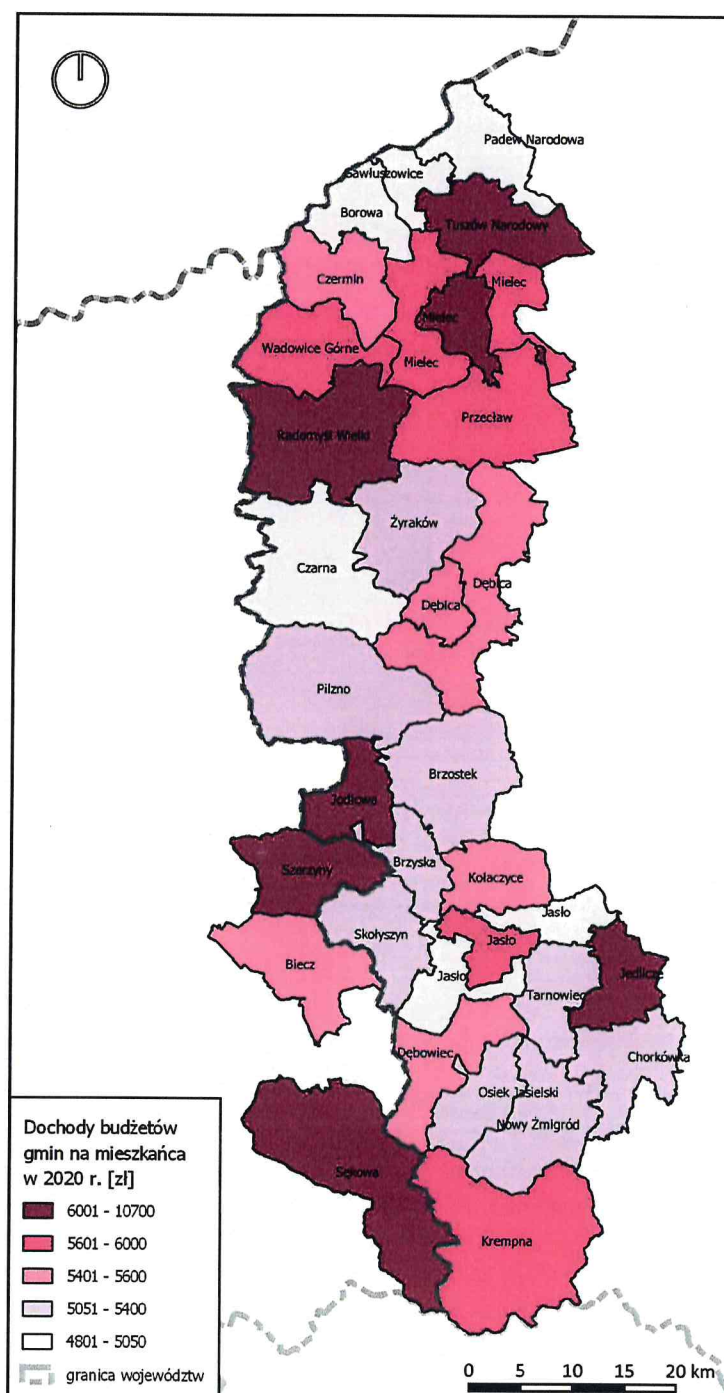
1. Budowa zbiornika wodnego Kąty-Myscowa wraz ze zbiornikiem górnym na Łysej Górze i elektrownią szczytowo-pompową – 1 mld zł;
2. Budowa jednotorowej linii kolejowej nr 166 relacji Dębica-Jasło wraz z łącznicami i dynamiczną mijanką – 988 378 tys. zł;
3. Budowa zjazdu/węzła z autostrady A-4 (w km 524) w miejscowości Borowa na wysokości Pilzna wraz z odcinkiem drogi klasy GP lub G o długości ok. 14 km, łączącej autostradę A-4 z drogą krajową nr 73 – 200 000 tys. zł;
4. Budowa obwodnicy północnej Jasła pomiędzy DK 73 a DK 28 – 167 000 tys. zł;
5. Rozbudowa drogi powiatowej nr 1180R Dębica – gr. pow. – Zdziarzec wraz z budową mostu przez rzekę Wisłokę w m. Dębica – 85 000 tys. zł;
6. Zmiana przebiegu drogi powiatowej Nr 1313R Jasło – ul. Mickiewicza w km od 1+209 do drogi wojewódzkiej Nr 992 – 68 883 tys. zł.

10.2 KAPITAŁ FINANSOWY JST TWORZĄCYCH OBSZAR „DORZECZA WISŁOKI”

Na poprawiającą się sytuację ekonomiczną obszaru „Dorzecza Wisłoki” wskazują rosnące dochody budżetów gmin położonych na obszarze „Dorzecza Wisłoki”. W latach 2014-2020 średnie dochody budżetów gmin na tym obszarze wzrosły z 3 070 zł do 5 650 zł na mieszkańca, czyli o 84%. Co istotne, jest to wzrost bardziej dynamiczny niż średnio w kraju (64%) oraz w województwie małopolskim (71%) i województwie podkarpackim (74%) (Wykres 1.). Co prawda, „Dorzecze Wisłoki”, pod względem średnich dochodów budżetów gmin na mieszkańca, w dalszym ciągu znajduje się znacząco poniżej średniej krajowej i średnich dla obu województw, jednak dystans ten stopniowo się zmniejszał w ostatnich latach (z 77% do 87% względem średniej krajowej).

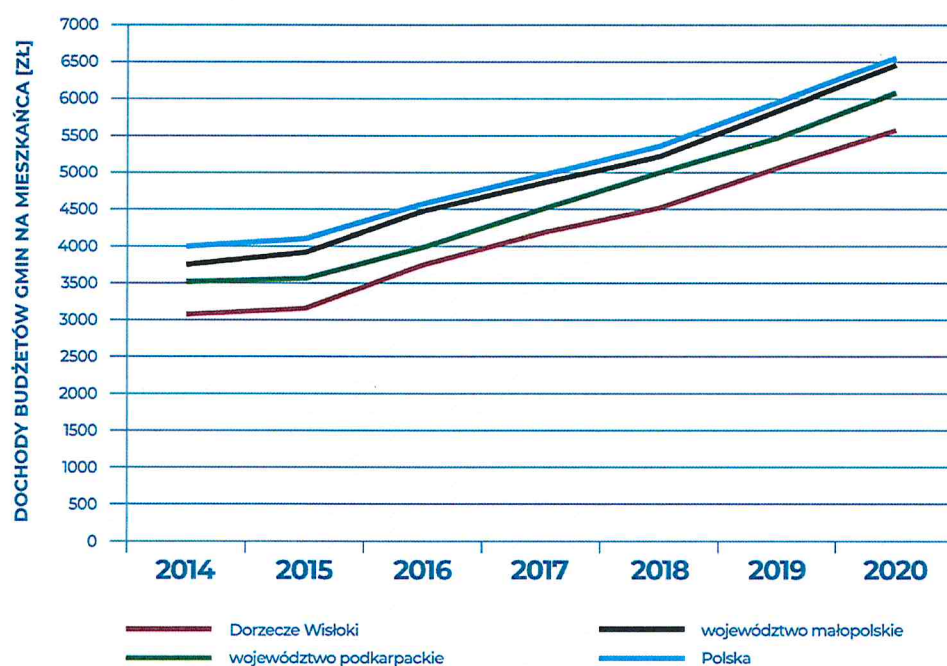
Dochody budżetów gmin w przeliczeniu na mieszkańca są dość silnie zróżnicowane przestrzennie (Rysunek 15.). W 2020 r. najwyższe dochody wystąpiły w gminach wiejskich: Sękowa (10 630 zł), Tuszów Narodowy (7 313 zł) i Jodłowa (6 313 zł), natomiast najniższe w gminach wiejskich: Czarna (4 844 zł), Jasło (4 950 zł), Padew Narodowa (4 962 zł) i Gawłuszowice (4 984 zł). Miasta powiatowe położone w obszarze „Dorzecza Wisłoki”, jak i otaczające je gminy wiejskie, cechują się relatywnie niskimi dochodami budżetów gmin, przy czym w najlepszej kondycji finansowej znajdują się gminy Mielec (6 196 zł i 5 741 zł), z kolei w gminach: Jasło (5 704 zł i 4 950 zł) oraz Dębica (5 505 zł i 5 455 zł) dochody budżetów gmin są znacząco niższe.

Rysunek 29. Dochody budżetów gmin na mieszkańca w gminach obszaru Dorzecza Wisłoki [2020]

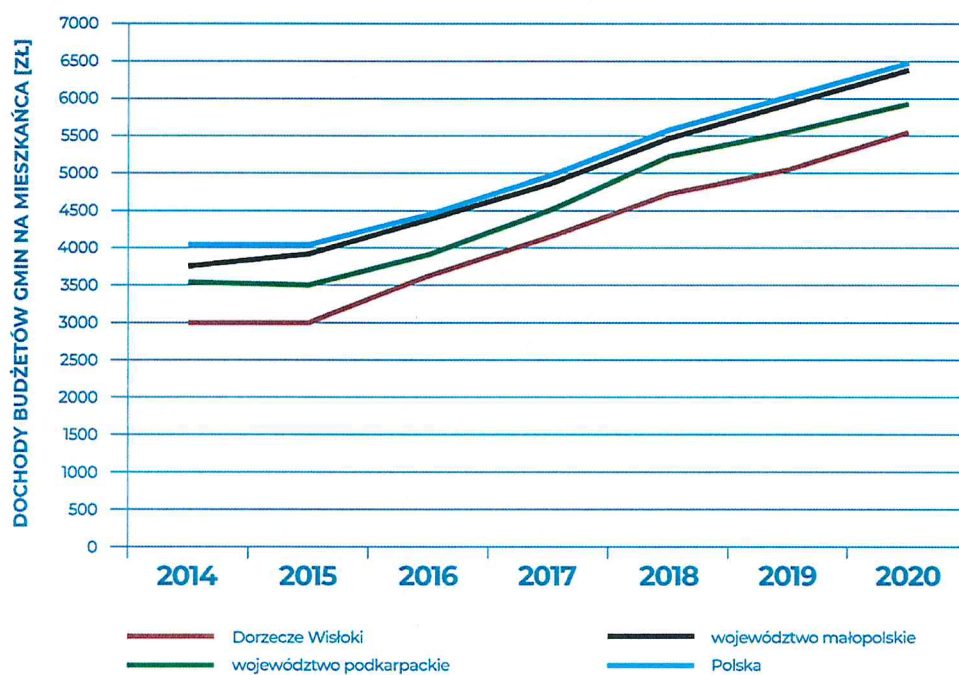
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 1. Dochody budżetów gmin na mieszkańca w obszarze „Dorzecza Wisłoki” [2014, 2020]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

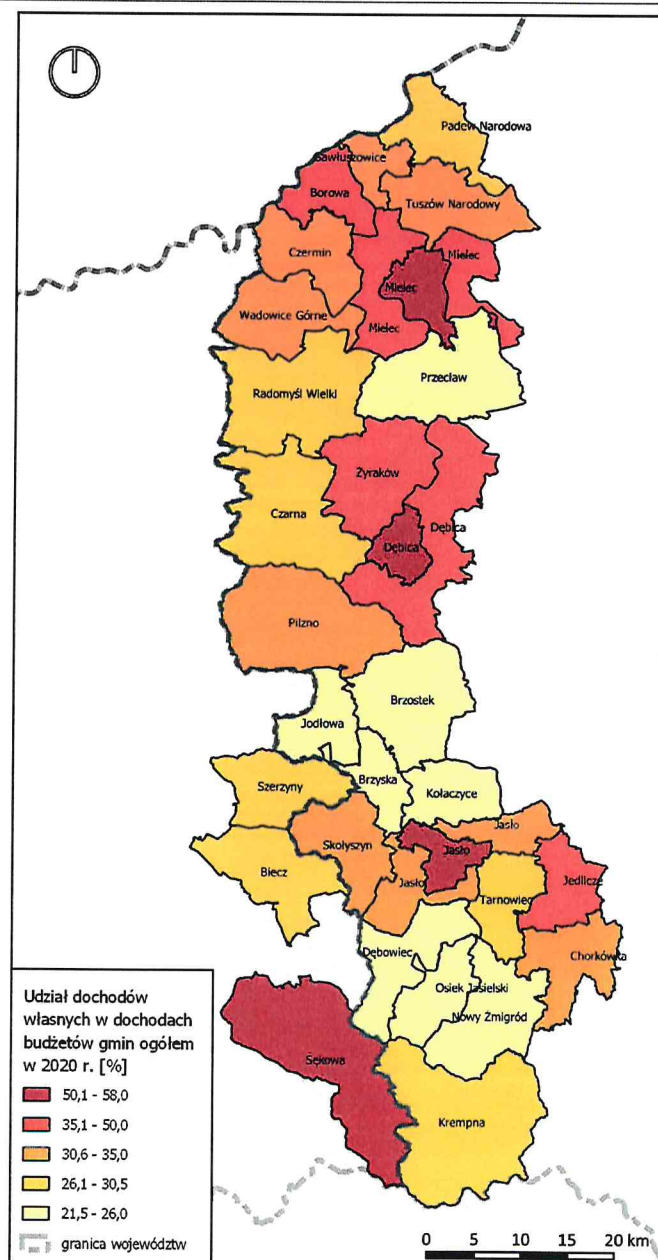
Wykres 2. Wydatki budżetów gmin na mieszkańca w obszarze „Dorzecza Wisłoki” [2014, 2020].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Odmienne przedstawia się sytuacja w przypadku analizy udziałów dochodów własnych w dochodach budżetów gmin (Rysunek 16.). W 2020 r. wyniosły one na obszarze „Dorzecza Wisłoki” średnio 38,7%, co jest wartością zbliżoną do średniej dla województwa podkarpackiego (38,7%) oraz wyraźnie niższą od średnich krajowej (48,8%) i dla województwa małopolskiego (46,5%). Relatywnie wyższymi udziałami dochodów własnych, obok gminy Sękowa (53,5%), cechowały się miasta powiatowe (Mielec 57,0%), Dębica (50,4%) i Jasło (50,9%), a także sąsiadujące z nimi gminy wiejskie (Mielec, Dębica, Żyraków czy Jasło). Najniższe udziały dochodów własnych w dochodach budżetów wystąpiły z kolei w gminach: Przecław (25,5%), Jodłowa (24,6%), Brzostek (21,7%), Brzyska (21,6%) i Kołaczyce (23,5%) oraz Dębowiec (25,0%), Osiek Jasielski (22,9%) i Nowy Żmigród (21,6%).

Rysunek 30. Udział dochodów własnych w dochodach budżetów gmin w gminach obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020]

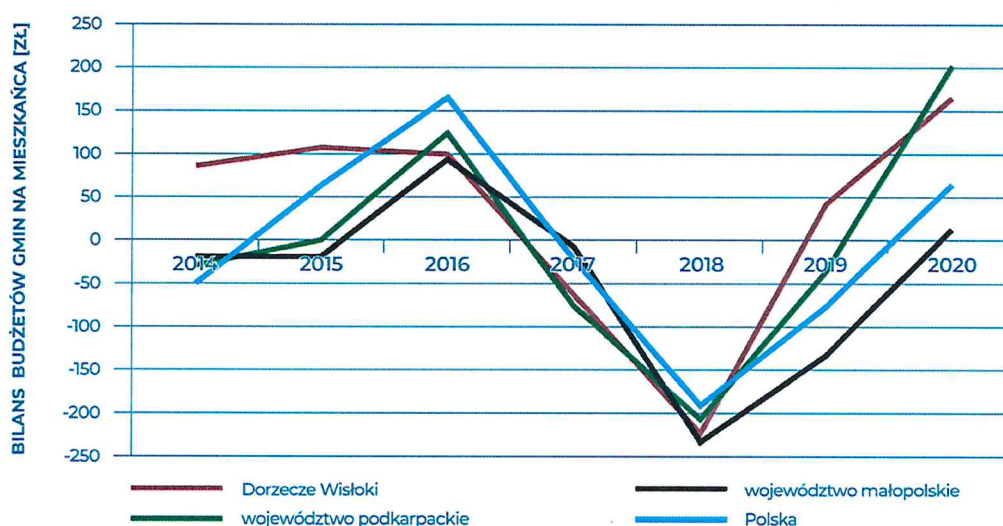
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wraz ze wzrostem dochodów budżetów gmin w latach 2014-2020 rosły również wydatki budżetów gmin (Wykres 2.). W przypadku obszaru „Dorzecza Wisłoki” wzrosły one z 2 987 zł do 5 493 zł, czyli o 83,9%, co także jest wartością większą od dynamiki wzrostu wydatków budżetów gmin średnio w kraju (60,7%) czy w województwie małopolskim (69,6%) i województwie podkarpackim (66,7%). Również i w tym przypadku, przyczyniło się to do zmniejszenia się dystansu między obszarem Dorzecza Wisłoki a obszarami referencyjnymi (z 74% do 85% względem średniej krajowej).

Wysokość wydatków budżetów gmin jest bardzo silnie skorelowana z wysokością dochodów budżetów gmin (współczynnik korelacji Pearsona dla obu cech wyniósł 0,998), przez co rozkład przestrzenny obu zjawisk jest zbliżony. W 2020 r. najwyższe wydatki budżetów wystąpiły w gminach: Sękowa (10 541 zł) i Tuszów Narodowy (6 764 zł) i w mieście Mielec (6 393 zł), natomiast najniższe w gminach: Osiek Jasielski (4 553 zł), Gawłuszowice (4.650 zł), Pilzno (4 651 zł), Padew Narodowa (4 709 zł) i Brzyska (4 712 zł) (Rysunek 17.).

W latach 2014-2020 bilans budżetów gmin na mieszkańca w obszarze „Dorzecza Wisłoki” kształtował się zgodnie z trendami ogólnopolskimi i regionalnymi (Wykres 3.). W przypadku „Dorzecza Wisłoki” dodatni bilans wystąpił w latach 2014-2016 i 2019-2020, natomiast ujemny w latach 2017-2018.

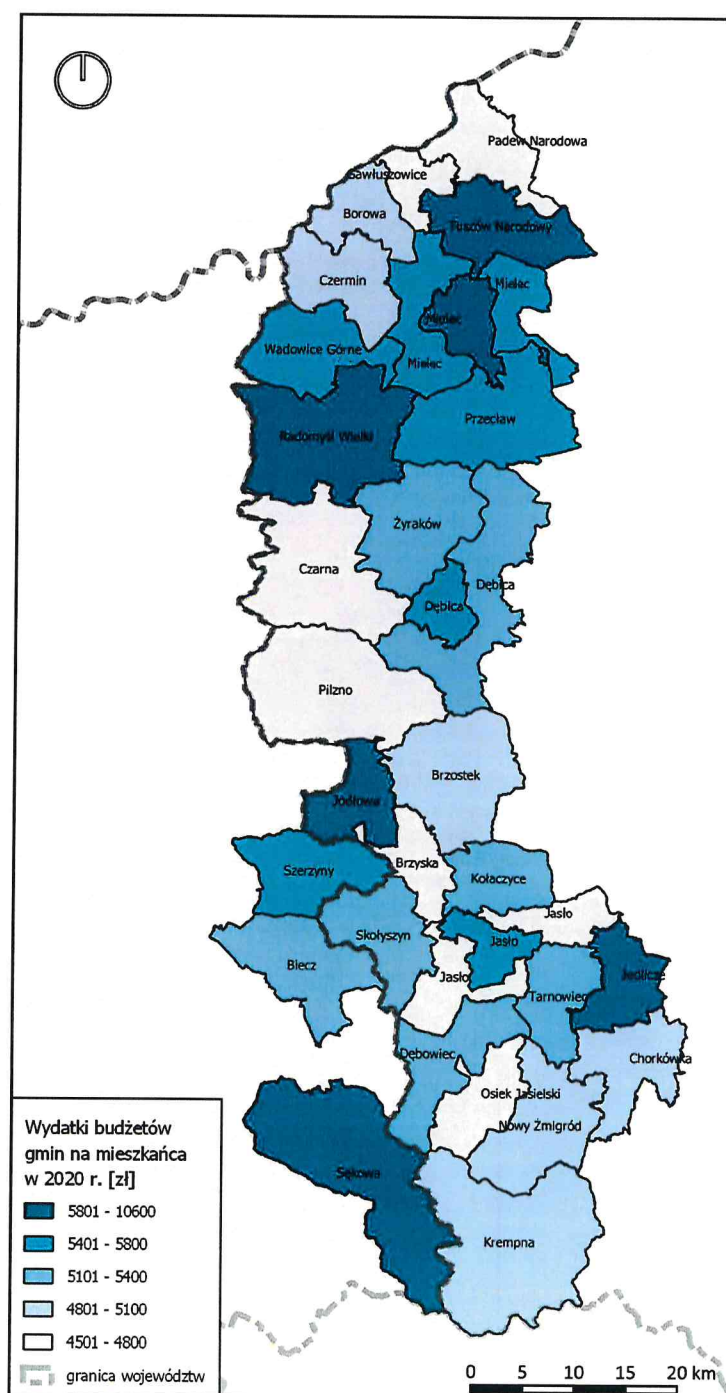
Wykres 3. Bilans budżetów gmin na mieszkańca w obszarze „Dorzecza Wisłoki” [2014, 2020]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

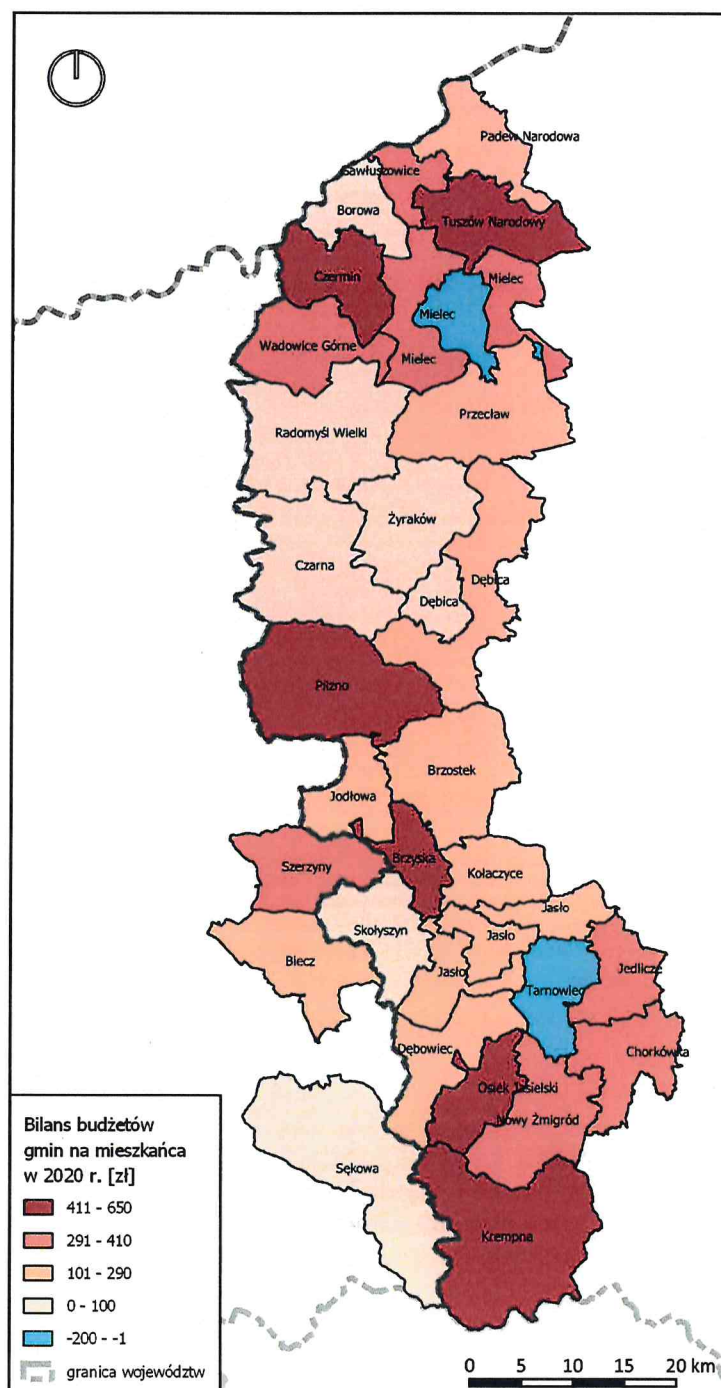
W 2020 r. większość gmin położonych na obszarze „Dorzecza Wisłoki” miało dodatni bilans budżetów gmin (Rysunek 18.), z wyjątkiem miasta Mielec (-198 zł) i gminy Tarnowiec (-145 zł). Najwyższe nadwyżki dochodów nad wydatkami budżetów wystąpiły w gminach: Osiek Jasielski (+641 zł), Krempna (+568 zł), Tuszów Narodowy (+550 zł) i Czermin (+480 zł). Gminy z wysokimi nadwyżkami w budżetach gmin koncentrują się w północnej, środkowej i południowej części obszaru „Dorzecza Wisłoki”. Co jednak ciekawe, bilans budżetów gmin jest przeciętnie skorelowany z wysokością dochodów budżetów gmin (współczynnik korelacji Pearsona dla obu cech wyniósł 0,51).

Rysunek 31. Wydatki budżetów gmin na mieszkańca w gminach obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Rysunek 32. Bilans budżetów gmin na mieszkańca w gminach obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Reasumując, pomimo poprawy kondycji finansowej gmin i powiatów tworzących obszar „Dorzecza Wisłoki”, kapitał jaki JST mogą alokować z własnego budżetu na wdrażanie Strategii jest niewystarczający do skali zidentyfikowanych potrzeb. W celu uzyskania efektu dźwigni finansowej oraz poprawy efektywności zaangażowanych środków należy co do zasady środki z budżetu JST przeznaczać na wkład własny (tam gdzie to wymagane) wykorzystywany na współfinansowanie zewnętrznych zasobów takich jak środki UE, budżet państwa, inne środki zagraniczne.

10.3 KAPITAŁY ZEWNĘTRZNE

Jak wynika z zestawienia zdiagnozowanych potrzeb projektowych oraz możliwości jakie dają budżety JST, które tworzą obszar „Dorzecza Wisłoki”, niezbędnym będzie wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania projektów.

Dokumentami źródłowymi wykorzystanymi do oszacowania potencjalnych wartości środków zewnętrznych były strategie rozwoju województw małopolskiego i podkarpackiego oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030).

Jest to uzasadnione tym, że KSRR 2030 jak i strategie regionalne dotyczą obszaru merytorycznego i geograficznego objętego niniejszym dokumentem i realizowane będą w tej samej perspektywie czasowej tj. do roku 2030.

W celu ustalenia potencjalnej alokacji kapitałów zewnętrznych przyjęto założenie, że dla realizacji Strategii kluczowe będą dwa zewnętrzne źródła finansowe, tj. budżet państwa oraz budżet Unii Europejskiej. Pominięto fundusze celowe oraz środki prywatne w związku z rodzajem planowanych do realizacji projektów. Można jednak założyć, że w uzasadnionych przypadkach interesariusze Strategii mogą wykorzystywać również takie źródła finansowania przedsięwzięć.

W celu wyliczenia potencjalnej alokacji kapitałów zewnętrznych w pierwszej kolejności ustalono wartości możliwych budżetów dla województw, a następnie zdekomponowano je na poziom obszaru „Dorzecza Wisłoki”, wykorzystując wskaźnik liczby ludności. Założono również, że środki zewnętrzne będą zasilają realizację Strategii począwszy od roku następującego po zatwierdzeniu dokumentu, tj. od 2023 roku.

Na podstawie strategii regionalnych przyjęto wskaźnik udziału województw w środkach pochodzących z budżetu państwa: dla województwa małopolskiego – 7,4%, a dla województwa podkarpackiego - 6,4%. Ponadto założono, że średnioroczny poziom wydatków dla całego kraju wynosił będzie 5 222,30 mln zł⁸, a w całym okresie realizacji Strategii 41 778,45 mln zł. Uwzględniając wyżej wymienione założenia, udziały województw w wydatkach budżetu państwa potencjalnie mogą wynosić: w małopolskim – 3 091, 61 mln zł, a w województwie podkarpackim – 2 673,82 mln zł.

W przypadku środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej⁹ przyjęto wartości wynikające ze strategii regionalnych, tj. potencjalna alokacja dla woj. małopolskiego – 21 805 000,00 mln zł, a dla woj. podkarpackiego – 19 001 500,00 mln zł¹⁰.

Dla dalszych prognoz założono, że interesariusze Strategii mogą potencjalnie pozyskać z alokacji wojewódzkich środki proporcjonalne do liczby ludności (gminy/województwo), tj. w przypadku gmin z Małopolski będzie to wskaźnik 0,87%, a dla gmin z Podkarpacia 19,47% (wg liczby ludności na rok 2020). Na bazie przyjętych założeń wyliczono kapitały zewnętrzne, które wynoszą 4 241,84 mln zł.

⁸Wydatki rozwojowe budżetu państwa zgodnie z definicją KWR (skonsolidowane, za wyjątkiem dotacji dla JST) (w mln zł) oraz Wydatki wspierające rozwój, nie objęte KWR oraz Wydatki pozostałych jednostek sektora instytucji rządowych i samorządowych (w przypadku braku danych o ostatecznych wydatkach jest to kwota dotacji z budżetu państwa dla jednostki). Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Warszawa, wrzesień 2019 r.

⁹ Przyjęto średni kurs Euro = 4,55 zł.

¹⁰ Źródło: STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA „MAŁOPOLSKA 2030”, Kraków, grudzień 2020 r. oraz STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA - PODKARPACIE 2030, Rzeszów, wrzesień 2020.

Tabela 13. Potencjalna wartość kapitałów zewnętrznych (mln zł)

WYSZCZEGÓLNIENIE	WOJ. MAŁOPOLSKIE (MLN ZŁ)	WOJ. PODKARPACKIE (MLN ZŁ)
Środki pochodzące z budżetu państwa (2023-2030)	3 091,61	2 673,82
Środki pochodzące z budżetu UE (2023-2030)	21 805,00	19 001,50
Współczynniki dla obszaru „Dorzecza Wisłoki”	0,09%	19,47%
Potencjalne kapitały zewnętrzne	21,66	4 220,18
RAZEM	4 241,84	

Źródło: opracowanie własne

10.4 WNIOSKI

Przyjmując założenie, że średni współczynnik współfinansowania kapitałów zewnętrznych będzie na poziomie 85%¹¹, to potencjalne źródła finansowania Strategii wynosić będą 4 990 mln zł. Oznacza to lukę w finansowaniu zgłoszonych zamierzeń projektowych o wartości 2 437,85 mln zł i konieczność wykorzystania pominiętych w prognozie środków prywatnych (takich jak fundusze pożyczkowe, kredyty bankowe, fundusze inwestycyjne, partnerstwo publiczno-prywatne), jak również środków pochodzących z funduszy celowych. Konieczne może być również zwiększenie udziału środków własnych pochodzących z budżetów interesariuszy.

Podsumowując ramy finansowe i źródła finansowania Strategii, warto zauważyć, iż informacje wykorzystane w celu szacowania wartości źródeł finansowania oraz potrzeb projektowych zostały opracowane na bazie dokumentów, które nie uwzględniały w pełni wpływu pandemii Covid19 i sytuacji geopolitycznej na kondycję finansową Polski i Unii Europejskiej. Ponadto należy podkreślić, że wartość potencjalnie dostępnych środków różnić się może od faktycznie pozyskanych w związku z gotowością projektów do realizacji oraz jakością dokumentacji aplikacyjnej opracowanej przez interesariuszy Strategii.

¹¹ Mapa pomocy regionalnej 2021-2027

11.

PODSUMOWANIE PROCEDUR KONSULTACJI, OPINIOWANIA I WŁĄCZENIA PARTNERÓW W PROCES TWORZENIA STRATEGII

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” 2030 to wynik współdziałania 32 gmin i 3 powiatów w celu realizacji wspólnych działań rozwojowych. Już sam ponadlokalny charakter terytorium oraz oddolna inicjatywa opracowania strategii rozwoju zdeterminowały kooperacje pomiędzy podmiotami reprezentującymi JST, która została uzupełniona i wzbogacona poprzez istotne włącznie w ten proces interesariuszy.

Partycypacja przybiera różne formy, które różnią się w zależności od stopnia i zakresu gotowości władz publicznych do uznania roli partnerów społeczno-gospodarczych w tych procesach. W rozwoju ponadlokalnym, ze względu na jego kompleksowy charakter, ważne jest aby partycypacja miała jak najpełniejszą formę angażowania interesariuszy. Dotyczy to działań związanych z przygotowaniem Strategii oraz działań na etapie jej wdrażania po zatwierdzeniu dokumentu.

W celu realizacji tego postulatu zostały wprowadzone narzędzia i mechanizmy gwarantujące realną partycypację społeczną w procesie opracowywania Strategii oraz formy przygotowania i prowadzenia konsultacji społecznych zapewniające skuteczne włączanie interesariuszy. Zadbano również o partycypację na etapie wdrażania Strategii.

W trakcie prac nad diagnozą społeczno-gospodarczo i przestrzenną obszaru realizacji strategii przeprowadzono 3 warsztaty (odrębnie dla sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej), w trakcie których zaproszeni interesariusze (w tym partnerzy społeczno-gospodarczy) weryfikowali propozycje zidentyfikowanych w trakcie badania *desk research* potencjałów i barier rozwojowych. Dodatkowo zostało przeprowadzone otwarte badanie ankietowe, które miało na celu potwierdzenie prawidłowości dokonanych ustaleń. W kontekście prac diagnostycznych warto zaznaczyć, że w procesie zgłaszania możliwych do realizacji potencjalnych projektów brali udział przedstawiciele partnerów społeczno-gospodarczych, którzy zaproponowali swoje przedsięwzięcia. Zastosowane na etapie diagnostycznym mechanizmy włączenia społecznego spowodowały istotną weryfikację wniosków z diagnozy, co w konsekwencji przyczyniło się do poprawy jakości dalszego wnioskowania.

Następnie, z wykorzystaniem efektów wyżej opisanych mechanizmów, zorganizowano kolejne spotkanie warsztatowe, w trakcie którego zdefiniowano cele i kierunki działań oraz zasady zarządzania Strategią. W tym kontekście należy nadmienić, że w części dot. zasad realizacji Strategii przewidziano udział w pracach Rady Strategii przedstawicieli podmiotów społeczeństwa obywatelskiego w obszarach:

społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Dodatkowo, interesariusze Strategii zostali wskazani jako jedna z 4 grup podmiotów zaangażowanych w procesy wdrożeniowe.

Po opracowaniu projektu Strategii poddano dokument procesowi konsultacji. Do udziału w konsultacjach zostali zaproszeni mieszkańcy gmin, lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych oraz sąsiednie gminy i ich związki oraz właściwy terytorialnie Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Ogłoszenie o konsultacjach społecznych zostało opublikowane na stronach internetowych 32 gmin i 3 powiatów tworzących terytorialnie obszar Dorzecza Wisłoki. Uwagi i opinie można było zgłaszać w terminie od 15.06.2022 r. do 25.07.2022 r. za pośrednictwem formularza internetowego. W trakcie konsultacji zorganizowane trzy spotkania konsultacyjne w trakcie, których prezentowany był dokument, a obecni goście zostali zaproszeni do dyskusji. Zgłoszone w procesie konsultacji uwagi i opinie zostały poddane analizie, a uzasadnione zostały uwzględnione w treści Strategii. Sprawozdanie z konsultacji podlega upublicznieniu na stronach internetowych gmin i powiatów tworzących inicjatywę Dorzecza Wisłoki.

Ponadto projekt Strategii został przekazany Zarządowi Województwa Podkarpackiego oraz Zarządowi Województwa Małopolskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa. W procedurze opiniowania dokumentu przez Zarządy Województw zostały zgłoszone uwagi, które zostały przeanalizowane, a uzasadnione zostały uwzględnione w treści Strategii.

Na koniec, należy podkreślić kluczową rolę przedstawicieli wszystkich gmin i powiatów, którzy brali udział w pracach nad strategią i dzięki ich aktywności oraz dużemu zaangażowaniu zagwarantowano, że interesy lokalnych społeczności zostały uwzględnione w treści dokumentu.

12.

PODSUMOWANIE PROCEDURY STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm., zwana dalej ustawą OOŚ) projekt strategii rozwoju ponadlokalnego wymaga przeprowadzenia procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko dla projektu **Strategii rozwoju ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2030** została przeprowadzona zgodnie z wymogami ustawy OOŚ i objęła:

- uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- uzyskanie wymaganych opinii,
- zapewnienie udziału społeczeństwa w postępowaniu.

W ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagane jest sporządzenie prognozy oddziaływania projektu dokumentu na środowisko. Zakres i stopień szczegółowości informacji zawartych w Prognozie określony został zgodnie z:

- wymaganiami art. 51 ust. 2 ustawy OOŚ,
- uzgodnieniami dokonanymi z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie (pismo z dnia 1.08.2022 znak: WOOŚ.411.2.5.2022.AP.4)
- uzgodnieniami dokonanymi z Podkarpackim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo z dnia 8.07.2022 znak: SNZ.9020.2.11.2022.RD).

Sporządzenie Prognozy miało na celu przede wszystkim ocenę stopnia uwzględnienia w projekcie SRPDW zagadnień ochrony środowiska oraz określenie jakie mogą wystąpić problemy przy braku realizacji zaproponowanych kierunków interwencji i zadań.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy OOŚ projekt SRPDW wraz z projektem Prognozy został przesłany przez Związek Gmin Dorzecza Wisłoki do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Podkarpackiego Państwowego Inspektora Sanitarnego celem uzyskania wymaganych opinii. Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem z dnia 09.12.2022 r. pozytywnie zaopiniował przesłane dokumenty.

Właściwy terytorialnie Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie pismem z dnia 03.02.2023 r., zgłosił uwagi do projektu SRPDW wraz z projektem Prognozy. Wszystkie uwagi zostały uznane za zasadne, a uzupełnienia z nich wynikające zostały wprowadzone. Po uwzględnieniu uwag projekt został ponownie poddany uzgodnieniu z RDOŚ. Dnia 13 kwietnia Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie wydał pozytywną opinię wskazując, że: „Po zapoznaniu się z informacjami zawartymi w przedłożonej dokumentacji, a także mając na względzie ustalenia przedmiotowego projektu dokumentu oraz charakter planowanych działań, uznano, iż realizacja jego postanowień nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. W związku z tym projekt dokumentu Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2030 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, zaopiniowano bez wnoszenia uwag.”

Zgodnie z art. 54 ust. 2 ustawy OOS zapewniono możliwość udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Udział ten regulowany jest przepisami rozdziałów 1 i 3 działu III ww. ustawy. We wszystkich jednostkach administracji objętych projektem SRPDW udostępniono do konsultacji projekt SRPDW wraz z projektem Prognozy. Uwagi lub wnioski do projektu Prognozy można było zgłaszać w terminie od 07.12.2022 r. do 27.12.2022 r. W terminie prowadzonych konsultacji społecznych projektu Prognozy oddziaływania na środowisko projektu „Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2030” nie wpłynęły żadne uwagi ani wnioski do dokumentu stanowiącego przedmiot konsultacji.

ZAŁĄCZNIK – WZÓR LISTY PROJEKTÓW REALIZUJĄCYCH STRATEGIĘ

Lista nr 1. Projekty realizowane w formie ponadlokalnej wiązki przedsięwzięć

I.p.	Nr kierunku działania	Tytuł wiązki projektów	Projekty składowe wiązki projektów			Wartość całkowita (tys. zł)
Projekty składowe wiązki projektów						
I.p.	Nazwa podprojektu	Tytuł przedsięwzięcia	Budżet całkowity podprojektu (tys. zł)	Podmiot zgłaszający projekt	Podmiot realizujący projekt	

Lista nr 2. Ponadlokalne projekty partnerskie

I.p.	Nr kierunku działania	Tytuł projektu	Budżet całkowity podprojektu (tys. zł)	Lider	Partnerzy	Podmiot realizujący projekt

Lista nr 3. Ponadlokalne projekty indywidualne

I.p.	Nr kierunku działania	Tytuł projektu	Budżet całkowity podprojektu (tys. zł)	Podmiot zgłaszający projekt	Podmiot realizujący projekt

ZAŁĄCZNIK – EWALUACJA TRAFNOŚCI, PRZEWIDYWANEJ SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU

W związku z postanowieniami Art. 10a Ustawy z dnia 06 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem.

Ocena przewidywanej trafności, skuteczności i efektywności realizacji Strategii została przeprowadzona z zastosowaniem poniżej zaprezentowanej matrycy Kierunków działań Strategii oraz zidentyfikowanych we wnioskach z diagnozy barier i potencjałów rozwojowych.¹² W przypadku stwierdzenia występowania bezpośredniego oddziaływania pomiędzy Kierunkiem działania, a barierą lub potencjałem rozwojowym przyporządkowywano korelacji wartość – 3 (dla przykładu: bariera *Dysproporcje w dostępności do infrastruktury społecznej wysokiej jakości* będzie bezpośrednio minimalizowane poprzez realizację Kierunku działania 1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej). Natomiast jeżeli oddziaływanie pomiędzy Kierunkiem działania i barierą lub potencjałem jest pośrednie to korelacji takiej przyporządkowywano wartość – 1 (dla przykładu: minimalizacji bariery rozwojowej *Bardzo niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom rozwoju funkcji turystycznej, wyrażony przez liczbę miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców* służyć będzie pośrednio rozwój infrastruktury wskazany w Kierunku działania 3.4. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury i usług kluczowych dla środowiska „Dorzecza Wisłoki”). Analiza wykazała, że:

1. Wszystkie zaproponowane w niniejszej strategii cele i kierunki działań przyczyniają się do minimalizacji zidentyfikowanych barier lub wzmocnienia potencjałów.
2. Wszystkie zidentyfikowane potencjały wzmacniają zaplanowaną strategiczną interwencję.
3. Jedynie dwie bariery rozwojowe nie zostały uwzględnione w ramach strategicznej interwencji tj. : „*Występowanie szkód łowieckich na obszarach wiejskich, a także częściowo na obszarach miejskich*” oraz „*Występujące tereny osuwiskowe*”. W ocenie autorów strategii ma to marginalne znaczenie dla skuteczności i efektywności realizacji założonych celów.
4. W 70% zidentyfikowanych potencjałów i barier rozwojowych stwierdzono bezpośrednio oddziaływanie z celami i kierunkami działań.
5. Jedynie w 4% zidentyfikowanych potencjałów i barier rozwojowych stwierdzono oddziaływanie pośrednie o wartości przyznanej punktacji poniżej 3 pkt.
6. Średnia przyznanych potencjałom i barierom punktów wynosi 6,1 pkt, a mediana wynosi 4 i plasuje się powyżej 3, tzn. wartości przyznawanej potencjałom i barierom, które bezpośrednio korelują z celami i kierunkami działań.

Mając na uwadze powyższe należy wysoko ocenić przewidywaną trafność, skuteczność i efektywność realizacji strategii rozwoju.

¹² Metoda matrycy - rekomendowana przez ekspertów JASPERS w trakcie prac nad strategiami ZIT w okresie programowania 2014-2020 jako jedno z narzędzie autoewaluacji.

POTENCJAŁY / BARIERY ROZWOJOWE		KIERUNKI DZIAŁAŃ													
		1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	2.1.	2.2.	2.3.	3.1.	3.2.	3.3.	3.4.	4.1.	4.2.	
2. SFERA GOSPODARCZA															
A. POTENCJAŁY ROZWOJOWE	A.2.1	Sukcesywnie rosnąca liczba pracujących i zmniejszający się poziom bezrobocia, co świadczy o stopniowej poprawie sytuacji ekonomicznej obszaru badań	1			1	1	1							1
	A.2.2	Znaczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, co przyczyniło się do wzmocnienia potencjału gospodarczego obszaru	1			1	1	1							1
	A.2.3	Wzrost udziału podmiotów przemysłowych i z zakresu usług otoczenia biznesu				1	1	1							1
	A.2.4	Niewielka zmienność liczebności (stabilność) podmiotów gospodarczych na lokalnym rynku pracy						1							1
	A.2.5	Duża powierzchnia udziału użytków rolnych w stosunku do liczby mieszkańców, co świadczy o silnie rozwiniętej funkcji rolniczej					3								
	A.2.6	Wysoki stopień lesistości, zwłaszcza w południowej i północnej części obszaru					3		1						
	A.2.7	Potencjał do rozwoju funkcji turystycznej „Dorzecza Wisłoki” wykorzystującej przyrodnicze i kulturowe atuty obszaru	1				3					1	1		
	A.2.8	Znaczny potencjał w zakresie rozwoju funkcji rolniczej opartej o sektor spożywczy, w tym produkcję żywności ekologicznej					3						1		
	B.2.1	Wyraźne pogorszenie się sytuacji ekonomicznej obszaru w 2020 r., w szczególności w zakresie lokalnego rynku pracy, co było skutkiem pandemii COVID-19		1			1	1	1						
	B.2.2	Relatywnie niski poziom aktywności ekonomicznej ludności, zwłaszcza wśród kobiet	1				3	1	1						
	B.2.3	Koncentracja miejsc pracy w ośrodkach powiatowych i ich gminach obwarunkowanych oraz niski poziom aktywności ekonomicznej ludności na obszarach wiejskich					1	2				1	1		
	B.2.4	Niskie przeciętne, miesięczne wynagrodzenia brutto, utrzymujące się znacząco poniżej średniej krajowej, a także średnich dla województw: małopolskiego i podkarpackiego					1	1	1						
	B.2.5	Deficyt pracowników z wysokimi kwalifikacjami na lokalnym rynku pracy	3											1	
	B.2.6	Relatywnie wysoki poziom bezrobocia względem obszarów referencyjnych, zwłaszcza wśród kobiet i ludności do 30 roku życia	1				3	3	1						
	B.2.7	Niski potencjał gospodarczy, wyrażony nieznacznie liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	1				3	3							
	B.2.8	Występowanie dysproporcji w zakresie potencjału gospodarczego między miastami powiatowymi, a obszarami wiejskimi		1			1	3					1	1	
	B.2.9	Wzrost cen środków produkcji i nośników energii									3	3		1	
	B.2.10	Występowanie istotnych różnic funkcjonalnych, w relacji miasta – obszary wiejskie oraz między gminami wiejskimi położonymi w różnych częściach „Dorzecza Wisłoki”						1							
B.2.11	Niski i silnie różnicowany przestrzennie poziom przedsiębiorczości, a także niewielka liczba podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym	1				3	1								
B.2.12	Niedostateczny poziom współpracy w relacji przedsiębiorcy – samorządy					3	1	1							
B.2.13	Niska atrakcyjność inwestycyjna gospodarki obszaru, przejawiająca się zwłaszcza poprzez słabą intensywność lokowania się bezpośrednich inwestycji zagranicznych i migrację kapitału	1				3		3				1			
B.2.14	Niekorzystna struktura wielkościowa gospodarstw rolnych, wskazująca na niewielki odsetek gospodarstw wielkopowierzchniowych (o powierzchni większej niż 10 ha), co świadczy o niskiej dochodowości rolnictwa w badanym obszarze						3								
B.2.15	Silne zróżnicowanie przestrzenne struktury wielkościowej gospodarstw rolnych w ujęciu gminnym – gospodarstwa wielkopowierzchniowe koncentrują się głównie w południowej i północnej części obszaru badań, natomiast niewielki ich udział występuje w środkowej części – tzn. w gminach położonych na obszarze Dołki Jasiejsko-Sanockich						1								
B.2.16	Występowanie szkodliwych na obszarach wiejskich, a także częściowo na obszarach miejskich														
B.2.17	Bardzo niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom rozwoju funkcji turystycznej, wyrażony przez liczbę miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców						3					1	1	1	
B.2.18	Niskie średnie dochody budżetów gmin na mieszkańca, znacząco poniżej średniej krajowej i średnich dla województw: małopolskiego i podkarpackiego	1				1	1	1							
B. BARIERY ROZWOJOWE															

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie geograficzne obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020].....	6
Rysunek 2. Podział terytorialny obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020]	7
Rysunek 3. Struktura osadnicza obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2021]	8
Rysunek 4. Logika interwencji Strategii.....	19
Rysunek 5. „Chmura słów”, którą uczestnicy spotkania warsztatowego w Jaśle (25.03.2022 r.) uznali za istotną w określeniu wizji Strategii	22
Rysunek 6. Krajowy obszar strategicznej interwencji – Miasta średnie tracące funkcje	51
Rysunek 7. Krajowy obszar strategicznej interwencji – Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.....	51
Rysunek 8. Krajowy obszar strategicznej interwencji – Polska Wschodnia	52
Rysunek 9. Regionalny obszar strategicznej interwencji – Miejskie obszary funkcjonalne	52
Rysunek 10. Regionalny obszar strategicznej interwencji – obszary zagrożone trwałą marginalizacją ..	53
Rysunek 11. Regionalny obszar strategicznej interwencji Województwo Małopolskie – miejscowości uzdrowiskowe.....	53
Rysunek 12. Regionalny obszar strategicznej interwencji Województwo Małopolskie – obszary prawnie chronione	54
Rysunek 13. Regionalny obszar strategicznej interwencji Województwo Podkarpackie – obszary wiejskie.....	54
Rysunek 14. Ośrodki osadnicze	62
Rysunek 15. Korytarze drogowe.....	64
Rysunek 16. Transport zbiorowy	66
Rysunek 17. Środowisko przyrodnicze	68
Rysunek 18. Strefa osadnicza	70
Rysunek 19. Strefa aktywności gospodarczej.....	72
Rysunek 20. Strefa ponadlokalna	74
Rysunek 21. Infrastruktura elektroenergetyczna.....	76
Rysunek 22. Infrastruktura gazowa i turbiny wiatrowe	77
Rysunek 23. Model Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej	79
Rysunek 24. Terytorialny wymiar realizacji Celu 1. — Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości.....	81
Rysunek 25. Terytorialny wymiar realizacji Celu 2. Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki.....	82
Rysunek 26. Terytorialny wymiar realizacji Celu 3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego	83

Rysunek 27. Terytorialny wymiar realizacji Celu 4. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju	84
Rysunek 28. Podmioty zaangażowane w zarządzanie Strategią	85
Rysunek 29. Dochody budżetów gmin na mieszkańca w gminach obszaru Dorzecza Wisłoki [2020]....	94
Rysunek 30. Udział dochodów własnych w dochodach budżetów gmin w gminach obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020].....	96
Rysunek 31. Wydatki budżetów gmin na mieszkańca w gminach obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020] .	98
Rysunek 32. Bilans budżetów gmin na mieszkańca w gminach obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020]	99

SPIS TABEL

Tabela 1. Potencjały i bariery rozwojowe obszaru „Dorzecze Wisłoki” według sfer tematycznych.....	11
Tabela 2. Zestawienie celów i kierunków działań Strategii.....	23
Tabela 3. Spójność Celu 1 Strategii z dokumentami wyższego rzędu	25
Tabela 4. Spójność Celu 2 Strategii z dokumentami wyższego rzędu	31
Tabela 5. Spójność Celu 3 Strategii z dokumentami wyższego rzędu	36
Tabela 6. Spójność Celu 4 Strategii z dokumentami wyższego rzędu	41
Tabela 7. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia – sfera społeczna	45
Tabela 8. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia – sfera gospodarcza.....	46
Tabela 9. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia – sfera przestrzenna	47
Tabela 10. Zestawienie rekomendacji wynikających z dokumentów strategicznych poziomu regionalnego.....	48
Tabela 11. Zestawienie rekomendacji wynikających z dokumentów planistycznych poziomu regionalnego.....	55
Tabela 12. Projekty w ujęciu ilościowym i wartościowym wg celów i kierunków działań Strategii	92
Tabela 13. Potencjalna wartość kapitałów zewnętrznych (mln zł)	101

PRZEWODNICZĄCY RADY

Robert Snoch